

โรงเรียนจะสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นได้อย่างไร

วิทยานิพนธ์

นางเจลิยา สุมาวงศ์

- 2 พ.ย. 2543

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

บทนำ

เด็กวัยรุ่นเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของชาติ การที่จะสร้างเด็กวัยรุ่นให้เป็นบุคคลที่เติบโตขึ้นอย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อชาติได้ ผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาถึงธรรมชาติและความต้องการของเขา ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้การอบรมศึกษาแก่เด็กวัยรุ่น ประกอบไปด้วยบุคคลหลายฝ่าย เช่น รัฐบาล องค์การที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น สถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันทางศาสนา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนครอบครัว และโรงเรียน

ในบรรดาบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นเหล่านี้ ผู้ที่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดและมีโอกาสศึกษาความเจริญเติบโตของเขอย่างแท้จริงเกี่ยวกับธรรมชาติ จิตใจ และความต้องการ จึงสามารถที่จะให้การศึกษาอบรมแก่เขาด้วยวิธีการที่ถูกต้องก็คือ ครู นอกจากนั้นครูยังเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยตรงให้มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของสังคมและความต้องการของเด็ก รวมทั้งวิธีการที่จะให้ความรู้และอบรมบ่มนิสัยอย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงไม่มีผู้ใดที่เหมาะสมยิ่งกว่าครูในการที่จะรับภาระให้การอบรม เพื่อให้เยาวชนได้เจริญงอกงามจนถึงขั้นสูงสุดตามสติปัญญา และความสามารถของแต่ละบุคคล

วิธีการที่จะให้การอบรมเพื่อให้เยาวชนแต่ละคนเจริญสูงสุดตามความสามารถของเขานั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และความต้องการของเยาวชน พร้อมทั้งการแสวงหาวิธีตอบสนองความต้องการเหล่านั้นไปในทางที่ส่งเสริมให้เขาเป็นบุคคลที่มีความสุข มีความงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถที่จะใช้ความรู้และสมรรถภาพของตนเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมในที่สุด

ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเล่มนี้ โดยใช้หนังสืออุเทศหลายเล่มด้วยกัน และความรู้ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามา ทั้งในวิชาปรัชญาการศึกษา การมัธยมศึกษา สังคมศาสตร์ จิตวิทยา และการแนะแนว รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในขณะที่ทำการสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา จากการวิจัยปัญหาเยาวชนในฐานะกรรมการผู้วิจัยปัญหาเยาวชน สภาวิจัยแห่งชาติ

จากการประชุม การสัมมนา และการอภิปรายต่าง ๆ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและแนะนำ
เป็นอย่างดีจากศาสตราจารย์ ดร. สุกใจ เหล่าสุนทร รองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา และ
ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่มิได้ตีพิมพ์จากสภาการศึกษาแห่งชาติ และกรมวิสามัญ
ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นางเฉลียว สุนามวงศ์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ตุลาคม ๒๕๐๘

สารบัญ

กานำ	หน้า
๑. ความหมายและความสำคัญของเต็กว้ยรุ้น	๑
— ความหมาย	๑
— ความสำคัญของเต็กว้ยรุ้น	๕
สถิติที่แสดงถึงความสำคัญและปัญหาของเต็กว้ยรุ้น	๑๑
การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับว้ยรุ้นของสถาบันต่าง ๆ	๑๗
การวิจัยเรื่อง “เต็กว้ยรุ้น” ของกองการวิจัยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	๑๗
การวิเคราะห์ปัญหาเยาวชนของศูนย์ป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทย	๒๐
สถิติและรายงานจากศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	๒๒
๒. ความต้องการของเต็กว้ยรุ้น	๒๖
พัฒนาการของการศึกษาเรื่องความต้องการของเต็กว้ยรุ้น	๒๖
ความต้องการของเต็กว้ยรุ้นซึ่งเป็นรากฐานความมุ่งหมายของการ มัธยมศึกษา	๒๘
ทางด้านสังการแห่งตน	๒๘
ทางค่านมนุษย์สัมพันธ์	๓๔
ทางค่านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ	๓๗
ทางค่านความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี	๓๘
๓. ลักษณะของโรงเรียนและการสนองความต้องการของเต็กว้ยรุ้น	๔๑
ตัวอย่างการศึกษาเป็นรายโรงเรียน	๔๑

โรงเรียนที่ ๑

๔๒

โรงเรียนที่ ๒

๕๓

โรงเรียนที่ ๓

๖๒

๔. สรุปและข้อเสนอแนะ

๗๐

สรุปความ

๗๐

ข้อเสนอแนะเพื่อสนองความต้องการที่ยังขาดอยู่

๗๐

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๗๘

บทที่ ๑

ความหมายและความสำคัญของเด็กวัยรุ่น

ความหมาย

วัยรุ่นหมายถึงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่อยู่ระหว่าง วัยเด็ก และ วัยผู้ใหญ่ นักจิตวิทยา
ที่ศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ ได้แบ่งการเจริญเติบโตของมนุษย์ออกเป็น ๔ วัย
ดังนี้คือ

๑. วัยทารก (Infancy)	ตั้งแต่ประมาณแรกเกิดถึง ๑ ขวบ
๒. วัยเด็ก (Childhood)	ตั้งแต่ประมาณ ๑ ขวบ ถึง ๑๒ ปี
๓. วัยรุ่น (Adolescence)	ตั้งแต่ประมาณ ๑๒ ปี ถึง ๒๐ ปี
๔. วัยผู้ใหญ่ (Adulthood)	ตั้งแต่ประมาณ ๒๐ ปีขึ้นไป

การแบ่งเช่นนี้เป็นการแบ่งอย่างกว้าง ๆ เพราะการเปลี่ยนแปลงของบุคคลแต่ละ
คนจากวัยหนึ่งไปยังอีกวัยหนึ่งนั้นมีความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่เป็นอันมาก ตามที่แบ่ง
อายุไว้ข้างบนนี้ ก็มีให้หมายความว่าทุกคนจะเริ่มวัยรุ่นเมื่ออายุ ๑๒ ปีพอดี (เอลิซาเบธ-
เซอร์ล็อก (Elizabeth Hurlock) ได้กล่าวว่า "วัยรุ่นเริ่มต้นเมื่อเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่าง
กายไปในทางที่แสดงให้เห็นชัดว่าเป็นชายหนุ่มหรือหญิงสาว มีสมองเจริญเติบโตเต็มที่" ส่วน
พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมนั้นนับว่ามีความสำคัญมากในสภาพของสังคม และ เศรษฐ-
กิจในปัจจุบันนี้ วัยรุ่นจะสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นบรรลุนิติภาวะทั้งสี่ด้านดังกล่าวมาแล้ว
มีความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตอย่างอิสระ ไม่ต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองของบิดามารดา มี
ความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง และมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานของสังคม
หรือมิฉะนั้นก็บรรลุนิติภาวะเป็นอย่างน้อย ดังนั้นวัยรุ่นในปัจจุบันจึงมีเวลายืดยาวระหว่าง
๘-๑๑ ปี ก็อาจเริ่มต้นเมื่อมีอายุ ๑๐ ปีเป็นอย่างเร็ว และไปสิ้นสุดลงเมื่ออายุ ๒๑ ปี^(๑)
โดยแบ่งวัยรุ่นออกเป็น ๓ ตอน คือ

(๑) Hurlock, Elizabeth B.

Adolescent Development

McGraw-Hill, New York, 1949 pp. 2-3

๑. วัยก่อนรุ่น (Pre-adolescence) ตั้งแต่ ๑๐—๑๒ ปี
๒. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) ตั้งแต่ ๑๓—๑๖ ปี
๓. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) ตั้งแต่ ๑๗—๒๑ ปี

นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างระหว่างเพศอีกด้วย กล่าวคือโดยรายเฉลี่ยแล้ว เด็กหญิงจะเริ่มวัยรุ่นก่อนเด็กชายประมาณ ๒ ปี แต่ในตอนหลังการเจริญเติบโตของหญิงจะเริ่มช้าลง และความเจริญเติบโตของชายจะเร็วขึ้นจนกระทั่งทันและเลยหน้าหญิงไปอีก ดังนี้.—

วัยก่อนรุ่น หญิงจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างอายุ ๑๑—๑๓ ปี

ชาย —,— —,— ๑๓—๑๕ ปี

วัยรุ่นตอนต้น สำหรับหญิงจะอยู่ระหว่างอายุ ๑๓—๑๕ ปี

ชาย —,— ๑๕—๑๗ ปี

วัยรุ่นตอนกลาง สำหรับหญิงจะอยู่ระหว่างอายุ ๑๕—๑๘ ปี

ชาย —,— ๑๗—๑๙ ปี

วัยรุ่นตอนปลาย สำหรับหญิงจะอยู่ระหว่างอายุ ๑๘—๒๑ ปี

ชาย —,— ๑๙—๒๑ ปี

ตามการแบ่งชั้นของการเจริญเติบโตเช่นนี้จะเห็นได้ว่าวัยรุ่น ได้เริ่มตั้งแต่ ๑๑ ปี ไปสิ้นสุดลงเมื่ออายุ ๒๑ ปี

คำจำกัดความอื่น ๆ

เนื่องจากความหมายและคำจำกัดความของเด็กวัยรุ่น หรือในบางกรณีเรียกว่า เยาวชน มักจะแตกต่างกันไปเช่นนี้ เมื่อมีการประชุมหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจึงต้องจำกัดความหมายกันเป็นคราว ๆ เช่น การประชุมของยูเนสโก เกี่ยวกับเยาวชน กำหนดอายุระหว่าง ๑๒—๒๐ ปี

การประชุมสัมมนาจริยศึกษาซึ่งกองการเผยแผ่ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดขึ้นในเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้กำหนดว่าเยาวชนหมายถึงคนที่มีอายุระหว่าง ๑๒—๒๐ ปี

ศาลคดีเด็ก และเยาวชนกลาง ได้กำหนดอายุของเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่จะ
ได้รับความคุ้มครองจากศาลคดีเด็ก และเยาวชนดังนี้ คือ

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินกว่าสิบสี่ปี
บริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปด
ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ให้ความหมายรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติ-
ภาวะแล้วด้วยการสมรส (๒)

ในการวิจัยปัญหาเยาวชนของสาขาปรัชญา สภาวิจัยแห่งชาติได้กำหนดอายุเยาว-
ชนที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยว่ามีอายุ ๑๔-๒๐ ปี ทั้งนี้โดยกำหนดเอาอายุเฉลี่ยของเยาวชนที่
อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ขึ้นไปว่ามีอายุเฉลี่ย ๑๔ ปี ส่วนเยาวชนวัย ๒๐ ปี อาจจะยังอยู่
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หรืออยู่ในระดับปีที่ ๑-๒ ของชั้นอุดมศึกษา แต่ก็มีลักษณะของ
วัยรุ่นอยู่นั่นเอง

ตามข้อความที่ยกมากล่าวนี้เห็นได้ว่า ความพยายามที่จะกำหนดอายุของวัยรุ่น
ลงไปนั้น อาจทำได้โดยประมาณเท่านั้น ทั้งนี้โดยอาศัยรายละเอียดที่ได้จากการศึกษาเด็กเป็น
จำนวนมากอย่างหนึ่ง และอาจจะทำการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลอีกประการหนึ่ง ผู้ที่อยู่ใน
วงการที่ใกล้ชิดกับเด็กวัยรุ่น เช่นครูที่สอนในโรงเรียนมัธยม จะสังเกตได้ง่ายเป็นต้นว่า
เมื่อเด็กหยุดโรงเรียนภาคฤดูร้อนคราว ๆ หนึ่ง และกลับมาในเทอมใหม่ จะพบว่าเด็ก
มีการเปลี่ยนแปลงมาก เช่น สูงขึ้น หน้าเป็นสีว ทำทางเก้งก้าง บางคนอาจจะซื่อาย
หรือบางคนจะมีท่าทางค่อตึง หรืออวดดีผิดไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะเราจะเห็นความเปลี่ยนแปลง
ในเด็กหญิงก่อนเด็กชาย เช่น เด็กหญิงบางคนจะเริ่มเป็นสาว ร่างกายอวบอ้วนขึ้น มี
โลหิตระดูในรอบเดือนตั้งแต่อายุ ๑๐ ขวบ แต่เด็กชายบางคนนั้น การเริ่มวัยรุ่นจะล่าไป
ถึง ๑๕-๑๖ ปี จนกระทั่งเพื่อนผู้ชายคนอื่นเป็นหนุ่มเสียแยกกันหมดแล้ว ตนยังเป็นเด็ก

(๒) คมกริช วัฒนเสถียร น.บ., น.บ.ท. ศาลคดีเด็กและเยาวชน

ชายเล็ก ๆ เติบโตเหลื่อมอยู่นั่นเอง ทำให้ถูกล้อเลียนจากเพื่อน ๆ และเกิดปมด้อย ส่วนเด็กหญิงที่เริ่มวัยรุ่นเร็วกว่าคนอื่น ๆ ในรุ่นเดียวกันเรียกว่า “Puberty Precox” ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุว่าก่อนไม่มีท่อที่ผลิตฮอร์โมนทางเพศทำงานรวดเร็วผิดปกติ เป็นผลให้เด็กที่เริ่มวัยรุ่นเร็วกว่าคนอื่น ๆ ในรุ่นเดียวกันจนเกินไปนี้รู้สึกอายเหนียม หวาดกลัวและอยากหลบซ่อนเพราะรู้สึกว่ามันมีลักษณะผิดจากคนอื่น อย่างไรก็ตามความรู้สึกเช่นนี้จะมีอยู่ไม่นานนัก เพราะไม่ช้าเด็กอื่น ๆ ในวัยเดียวกันก็จะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปในทำนองเดียวกัน

ความเปลี่ยนแปลงของเด็กวัยรุ่นมิได้มีแต่ทางร่างกายเท่านั้น แต่มีผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กด้วย เอลิซาเบธ เฮิร์ลล็อก (Elizabeth Hurlock) ผู้ศึกษาจิตวิทยาวัยรุ่นอย่างกว้างขวางได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา และเป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์^(๓) จอร์จสแตน ลีซฮอลล์ (G.S.Hall) พูดถึงวัยรุ่นว่าเป็นวัยพายุพายุแคม มีอารมณ์วู่วาม เจ้าคิด เจ้าแค้น ตัดสินใจรวดเร็วและรุนแรง) เช่น เด็กบางคนถ้าถูกครูหรือผู้ปกครองตำหนิ ก็อาจจะตัดสินใจหนีออกจากบ้าน หรือฆ่าตัวตายได้โดยง่าย เด็กวัยรุ่นอาจทำร้ายเด็กวัยเดียวกัน แต่ต่างกลุ่มด้วยสาเหตุเพียงเล็กน้อย แต่ด้วยอารมณ์เพียงวูบเดียวได้ การแสดงออกโดยทั่วไปของเด็กรุ่นนี้มักจะมีอะไรที่ผิดแปลกจากเด็กเล็ก เป็นต้นว่าชอบแต่งตัวแปลก ๆ ตัดผมทรงแปลก พูดภาษาสะแลง ตีตลกผิดปกติ คิดมากผิดปกติเหล่านี้ ฮอลล์ จึงได้กล่าวว่า “การแสดงแปลก ๆ ของเด็กวัยรุ่นนั้นแท้จริงเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของมันเอง”

(เรย์มอนด์จี คูเลน (Raymond G.Kuhlen) ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า เมื่อท่านได้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นแล้ว ขอท่านอย่าได้มีอุปาทานว่าเด็กวัยรุ่นจะต้องมีปัญหา เด็กวัยรุ่นจะต้องปรับตัวไม่ได้ หรือเด็กวัยรุ่นจะต้องเป็นเด็กที่ไม่ดี ผู้ใหญ่ควรรู้จักที่จะยอมรับว่าเมื่อถึงระยะวัยรุ่นเด็กจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต ทั้งทางร่างกาย

(๓) Hurlock, Elizabeth B.

Adolescent Development

สังคม อารมณ์ และสติปัญญา เด็กอาจจะมีปัญหาบางอย่างบ้างแล้วแต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างของพื้นฐานทางบ้าน และทางสังคม ข้อสำคัญผู้ใหญ่ควรเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ เป็นเพียงพัฒนาการตอนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่ทุกคนจะต้องผ่าน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นควรจะได้ศึกษา สังเกต และพยายามให้ความรู้ และช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในสภาพเช่นนี้ให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (๔)

เด็กวัยรุ่นที่มีลักษณะดังกล่าวส่วนมากเป็นเด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา การที่รัฐบาลได้พยายามจัดขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มากมายและกว้างขวางที่สุดที่จะทำได้ ก็เพื่อจะได้รับเด็กเหล่านั้นไว้ในโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาอบรมให้เป็นพลเมืองดีของชาติในภายหน้า ในขณะที่รัฐบาลได้จัดการศึกษาในโรงเรียนประถมเพื่อสนองความต้องการของวัยเด็ก โรงเรียนมัธยมก็จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของวัยรุ่น ฉะนั้นโรงเรียนและครูจึงมีบทบาทสำคัญ ในการที่จะศึกษาให้เข้าถึงความต้องการของเด็กวัยรุ่น เพื่อจะได้จัดโรงเรียน หลักสูตร การสอน และการปกครองไปในทางที่สนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น ให้เด็กได้เรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถ ให้มีความสุข สามารถปรับตัวได้ และมีบุคลิกภาพสมบูรณ์ จึงจะเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

ความสำคัญของเด็กวัยรุ่น

เด็กวัยรุ่นนี้ทุกชาติทุกภาษาย่อมถือว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในภาษาละตินคำว่าวัยรุ่น เรียกว่า "Adolescere" ซึ่งเป็นต้นเค้าของคำ "Adolescence" ในภาษาอังกฤษ แปลว่า ("to grow into maturity") หมายถึงการเจริญเติบโตขึ้นสู่วุฒิภาวะนั่นเอง ชาวโรมันในสมัยโบราณถือว่าเป็นเด็กชายอย่างเข้า ๑๔ ปี เขาจะได้แต่งตัวแบบผู้ใหญ่ในชุดที่เรียกว่า toga virilis (เครื่องแต่งกายของชายหนุ่ม) และได้รับยกย่องให้เป็น "พลเมืองแห่งกรุงโรม" (Roman citizen) เขาจะได้ติดตามบิดาไปในที่ต่าง ๆ และได้ฝึกความเป็นผู้ชายโดยสมบูรณ์จากบิดาของเขา

(๔) Kuhlen, Raymond G. The Psychology of Adolescent Development

Harper & Brothers, New York 1952 p. 8

ชาวกรีกในสมัยโบราณ โดยเฉพาะเด็กหนุ่มชาวสปาร์ตันได้รับการฝึกให้สามารถทนทานต่อความทุกข์ และความทรมาณต่าง ๆ เพื่อว่าเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้เป็นนักรบผู้กล้าหาญเยี่ยงบรรพบุรุษของเขา แม้แต่เด็กหญิงซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นมารดาของนักรบก็ต้องฝึกอบรมจิตใจให้มีวินัยอย่างเข้มแข็ง นอกจากการฝึกการเป็นแม่บ้านที่ดีแล้ว หญิงจะต้องบำรุงร่างกายและออกกำลังกายให้แข็งแรงเพื่อเป็นแม่ที่สมบูรณ์ จะได้มีลูกที่ร่างกายแข็งแรง รวมทั้งการเตรียมใจที่จะเสียสละเพื่อให้ลูกชายของตนเป็นนักรบที่กล้าหาญ ดังมีคำกล่าวที่ว่า เมื่อลูกชายจะลาแม่ไปสงคราม แม่จะกล่าวว่า “จงกลับมาพร้อมกับโล่หรือจงนอนมาบนโล่” ซึ่งหมายความว่า จงกลับมาพร้อมกับชัยชนะ หรือมิฉะนั้นก็ถึงตายเสีย

ในยุโรปสมัยกลาง ความภาคภูมิใจของชายหนุ่มอยู่ที่การเป็น “อัศวิน” เมื่อเด็กชายยังเล็กอยู่เขาจะได้รับฝึกให้เป็นมหาดเล็ก (page) ทำหน้าที่รับใช้อัศวิน เมื่ออายุย่างเข้า ๑๔ ปี จึงจะเลื่อนขึ้นเป็น Squire และได้เข้าสมาคมกับชายหนุ่ม หลังจากที่เขาได้รับการฝึกศิลปทั้งการรบและการรัก ได้ศึกษาการใช้อาวุธด้วยความสามารถยอดเยี่ยม ได้ศึกษาศิลปวิทยาต่าง ๆ ทั้งในค่านิยมธรรม และศีลธรรม ตลอดจนการร้องเพลง และเต้นรำ ได้เข้าทำการรบเพื่อ “นางในดวงใจ” (Lady Love) จนกระทั่งปรากฏคุณสมบัติของลูกผู้ชายนักรบทุกประการแล้ว จึงจะได้รับการแต่งตั้งเป็น “อัศวิน” (Knight)

วัยรุ่นสมัยนั้นหนาวกว่าสมัยก่อน

ในสมัยก่อน มีความเข้าใจกันว่า วัยรุ่นมีระยะสั้นมาก กล่าวคือ ทนที่ที่เด็กชายและเด็กหญิงมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายพร้อมที่จะมีบุตรได้ เขาก็จะทำพิธีต้อนรับเด็กนั้นเข้าสู่ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ทันที เช่นในหมู่ชนบางหมู่ จะทำการทดลองความเป็นชายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเข้าสนับ ถอนฟัน ตัดผม โกนศีรษะ สักตามตัว ออกข้าว หรือทรมาณด้วยวิธีบางอย่าง เมื่อผ่านการทดลองเช่นนั้นได้แล้วจึงจะยอมรับว่าเป็นชายโดยสมบูรณ์ และยกย่องให้เข้าสมาคมของผู้ใหญ่และเข้าสู่พิธีแต่งงานได้ ส่วนหญิงนั้นแม้จะมีการเตรียมตัวและมีพิธีรับว่าเป็นหญิงสาวแต่ก็ไม่วิธีการที่รุนแรง เพราะเหตุว่าหญิงมีบทบาทเป็นผู้ดูแลบ้าน และเป็นมารดาเท่านั้น เด็กหญิงส่วนใหญ่จึงได้รับการฝึกหน้าที่ในการดูแลบ้าน และประกอบอาหาร ในบางชาติเมื่อเด็กหญิงเปลี่ยนสภาพไปเป็นหญิงสาวโดยการมีประจำเดือนเป็นครั้งแรก ก็จะถูกส่งไปอยู่ที่อื่นเสียพักหนึ่ง เมื่อกลับมาจึงทำพิธีต้อนรับและเลี้ยงดูเป็นการประกาศให้ทราบว่า บัณฑิตสาวของเขาเติบโตพร้อมที่จะมีคู่ได้แล้ว หลังจากนั้น

หญิงสาวจะได้มีเครื่องแต่งตัวและเครื่องประดับแบบใหม่ และทำทรงผมใหม่ แตกต่างไปจากลักษณะของเด็กหญิงที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อน ตลอดจนความประพฤติ การวางตัว และความรับผิดชอบจะต้องเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของหญิงสาวด้วย

ทุกวันนี้วัยรุ่นมีระยะยืนยาวกว่าสมัยก่อน เพราะลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเป็นอันมาก วุฒิภาวะของเด็กชายและเด็กหญิงมิได้หมายถึงแต่ทางร่างกายอย่างเดียว สังคมต้องการบุคคลที่มีการเจริญเติบโตทุก ๆ ด้าน คือ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และการศึกษา เป็นสัดส่วนสมดุลกันจึงจะดำรงชีวิตอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดี นอกจากนี้ฝ่ายชายจำเป็นจะต้องใช้เวลาศึกษาและเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพเป็นเวลาหลายปีจึงจะมีอาชีพเป็นหลักฐานพอที่จะแต่งงานเป็นหลักฐานและรับผิดชอบต่อครอบครัวได้ แม้ฝ่ายหญิงเองความจำเป็นทางเศรษฐกิจก็ทำให้ต้องศึกษาหาความรู้เพื่อสร้างฐานะให้แก่ตนเองหรือช่วยครอบครัว ไม่แต่เท่านั้น การศึกษายังช่วยให้คนมีความรอบรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตที่มีมากขึ้นทุกทีในสังคมปัจจุบัน สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นหนุ่มสาวเหินห่างไปก็เนื่องจากว่าบิดามารดา (โดยเฉพาะมารดา) มักจะไม่ใคร่ปล่อยให้เด็กออกไปเป็นอิสระ และต่อสู้โลกตามลำพัง เพราะเกรงจะได้รับอันตรายจากภัยต่าง ๆ ที่มีมากขึ้นตามความเจริญในค่านิยม จึงพยายามให้ลูกเกาะอยู่กับพ่อแม่ให้นานที่สุดที่จะนานได้ สาเหตุเหล่านี้นอกจากจะทำให้วัยรุ่นเหินห่างออกไปแล้ว ยังเป็นสาเหตุให้เด็กได้รับความกดดันมาก จนกระทั่งศาสตราจารย์ ฮอลล์ ได้ค้นพบว่าเด็กวัยรุ่นสมัยนี้มีลักษณะเป็นพายุบูแคม (Storm and Stress) คือมีทั้งความเคร่งเครียดทางอารมณ์ และบางครั้งก็แสดงออกด้วยความวู่วาม และรุนแรง ส่วน Margaret Mead นักสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา ได้ค้นพบว่าในชุมชนชนล้าหลังเช่นที่เกาะ Samoa วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสุข และปราศจากลักษณะ "พายุบูแคม" เพราะระยะวัยรุ่นสั้นมาก แทบจะกล่าวได้ว่าวัยรุ่นได้เปลี่ยนเป็นผู้ใหญ่ในระยะชั่วข้ามคืนเท่านั้น เพราะเขาถือความเป็นผู้ใหญ่จากพัฒนาการทางร่างกายเพียงอย่างเดียว

ในวัฒนธรรมไทยของเรามีประเพณีที่สำคัญเกี่ยวกับชีวิตอยู่ ๕ ประการคือ

พิธีทำขวัญเดือน (เมื่อเด็กเกิดครบ ๑ เดือน)

พิธีโกนจุก (วัยรุ่น)

พิธีบวช (สำหรับผู้ชายเมื่อพ้นวัยรุ่น)
พิธีแต่งงาน และ
พิธีการศพ

พระยาราชวรานุกูล (อ่วม) ได้กล่าวถึงการโกนจุกในสมัยก่อนว่า

“เมื่ออายุบุตรเจริญได้ ๑๑ ปี ๑๓ ปีบ้าง บิดามารดาจึงทำการตัดจุกบุตรเป็นการมงคลใหญ่อีกครั้งหนึ่ง แต่บุตรหญิงนั้นมักทำการมงคลตัดจุกเสียแต่ในอายุ ๑๑ ปีโดยมากหาเหมือนบุตรชายไม่ เพราะบุตรหญิงมีลักษณะร่างกายเจริญวัฒนาเร็วกว่าบุตรชาย... (๕)

คำบรรยายนี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยเรารู้เรื่องพัฒนาการของมนุษย์เป็นอย่างดี หากมิได้ทำการศึกษากันเป็นทางวิทยาศาสตร์ และมีใต้อธิบายว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การกำหนดการตัดจุกเมื่ออายุประมาณ ๑๑-๑๓ ปี ก็หมายความว่าเด็กชายหญิงไทยเริ่มวัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ ๑๑-๑๓ ปี ซึ่งเป็นอายุที่ใกล้เคียงกับที่นักจิตวิทยาทางตะวันตก (ยุโรปและอเมริกา) ได้ทำการศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ การตัดจุกในสมัยก่อนเป็นพิธีที่ประกาศให้ทราบว่าได้เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นแล้ว แต่บุตรหญิงนั้นมักทำการมงคลตัดจุกเสียตั้งแต่อายุ ๑๑ ปีโดยมาก หาเหมือนบุตรชายไม่ เพราะบุตรหญิงมีลักษณะร่างกายเจริญวัฒนาเร็วกว่าบุตรชาย.....” นั้นแสดงว่าชาวไทยเรามีความเข้าใจที่ว่าเด็กหญิงเริ่มวัยรุ่นก่อนเด็กชายประมาณ ๒ ปี

ในเรื่องเดียวกันนี้ได้กล่าวถึงเด็กหญิงอีกว่า.....” หรือบุตรหญิงอายุได้ ๑๕-๑๖-๑๗ ปีขึ้นไป มีผู้มากล่าวสู่ขอไปเป็นภรรยาที่ดี บิดามารดาเห็นดีสมควรที่จะให้บุตรมีสามีได้ ก็ประชุมปรึกษากิจการมงคลใหญ่.....”

เรื่องนี้ตรงกับการศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ว่าเมื่อเด็กหญิงแตกเนื้อสาวเต็มที่แล้วก็มีโลหิตระดูในรอบเดือน ซึ่งเป็นเครื่องหมายว่าเด็กวัยรุ่นนั้นมีความเป็นสาวโดยสมบูรณ์ รังไข่ได้ผลิตไข่ และมดลูกสมบูรณ์เต็มที่ เตรียมพร้อมที่จะสืบพันธุ์ หรือแต่งงานได้

เกี่ยวกับพัฒนาของเด็กวัยรุ่นที่เป็นชายก็ได้กล่าวว่า เด็กชายที่ไวจุกก็จะทำการตัดจุก

(๕) พระยาราชวรานุกูล (อ่วม) “ประเพณีเลี้ยงลูก” จากหนังสือเรื่อง “ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต” กรมศิลปากร บุญส่งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ หน้า ๔๐

ในวัยรุ่นเช่นเดียวกัน แต่จะทำช้ากว่าเด็กหญิง เพราะร่างกายเจริญเติบโตช้ากว่า นอกจากนั้น “บุตรชายเมื่ออายุ ๗-๘ ปี, ๙-๑๐ ปีขึ้นไป สมควรที่จะศึกษาเล่าเรียนศิลปศาสตร์ วิชาประการใด บิดามารดาก็ส่งบุตรไปอยู่วัด บวชเป็นสามเณรบ้าง เป็นลูกศิษย์วัดบ้าง หรือส่งโรงเรียนที่มีอาจารย์สั่งสอน ให้บุตรนั้นเล่าเรียนหนังสือ หักวิชาตามสติปัญญาจนอายุครบปีเดือนบริบูรณ์เต็ม ๒๐ ปีแล้ว บิดามารดาก็จัดหาผ้าไตรเครื่องอัฐบริวารและสิ่งของไทยทาน ซึ่งจะถวายพระอุปัชฌาย์คู่สวดอันดับ กำหนดวันคืน มีรูปเทียนไปลาท่านผู้ใหญ่ในวงศ์ญาติพี่น้อง มาประชุม ณ บ้านเรือน ทำขวัญเวียนเทียนให้แก่บุตรซึ่งจะบวชเรียกว่าเจ้านาค ครั้นเวลาเช้าบิดามารดาสวดภาวนาจิตพร้อมกันหน้าค้ำไปวัด แต่บิดามารดานั้นต้องงมมือบุตรเข้าไปบนพระอุโบสถเป็นธรรมเนียมมาแต่โบราณ เพราะเป็นการศรัทธาเชื่อถือคุณพระรัตนตรัย ให้บุตรอุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนา เป็นการกุศลอย่างอุกฤษฏ์.... (๖)

การให้บุตรชายบวชเมื่ออายุ ๒๐ ปีนั้น หมายความว่าผู้ชายเมื่ออายุ ๒๐ ปี ชีวิตได้ผ่านวัยรุ่นเข้าไปเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ หลังจากบวชแล้วเป็นเวลา ๑ พรรษา เมื่อสึกออกมาก็ได้ชื่อว่าเป็น “บัณฑิต” หรือที่ชาวบ้านกล่าวกันว่าเป็นคน “สุก” แล้ว จึงเป็นชายเต็มตัว สมควรได้ทำการสมรส ประกอบอาชีพ และรับผิดชอบในครอบครัวต่อไป

ตามกฎหมาย ผู้ชายที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ถือว่าเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ อาจประกอบนิติกรรมได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้ปกครอง นอกจากนั้นชายที่มีอายุย่างเข้าปีที่ ๒๑ ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร เพื่อศึกษาวิธีการและมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันเอกราชของประเทศต่อไป ทั้งนี้หมายความว่าชายที่มีอายุ ๒๐ ปีนั้น เป็นผู้ผ่านพ้นวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์

แต่ในค่านิยมวิทยานั้น การเป็นผู้ใหญ่ไม่ได้หมายถึงผู้ที่มีอายุ ๒๐ หรือ ๒๑ ปี แต่อย่างใด การเป็นผู้ใหญ่หมายถึงผู้ที่มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ คือถึงพร้อมแล้วซึ่งวุฒิภาวะทั้ง ๔ ประการคือ วุฒิภาวะทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา โดยมีสัดส่วนสมดุลกัน ผู้ที่มีอายุเลย ๒๐ ปี แม้ว่าร่างกายจะสมบูรณ์เต็มที่ หากเป็นคนที่มีขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ ยังว่าไม่เอาแต่ใจตนเอง หรือมีอารมณ์หวนไหวเกินไปจนขาด

ความสุข หรือผู้ที่เข้าสังคมไม่ได้ รู้สึกมีปมด้อย หรือเข้าที่ไหนบ่นแตก ก้าวร้าว หรือ
ข่มขู่ นั่น ทางจิตวิทยาถือว่ายังไม่บรรลุคุณภาพะ หรือยังเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ไม่ได้ (การที่จะ
สร้างบุคลิกภาพดังกล่าวจะต้องสร้างสมขึ้นมาตั้งแต่เด็ก วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการตกแต่ง
ปรับปรุง ได้แก่การจัดการศึกษาอบรมให้เหมาะสม สร้างสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมการ
เจริญเติบโต ให้มีความมั่นใจความรู้สึกลดท้อ และได้รับความรักใคร่อบอุ่น ตลอดจนให้มี
โอกาสทำกิจการงาน และรับผิดชอบตามสมควรแก่วัยตามลำดับ เด็กเหล่านี้ก็จะเป็นผู้ใหญ่
ที่ดีในวันหน้าได้)

ตารางที่ ๑

Age of Population, by Age Group and by Sex for Region (๗)

Age Group (In years)	Population			Percent		
	Total	Male	Female	Total	Male	Female
1	2	3	4	5	6	7
Whole Kingdom, Total	26,257,860	13,154,121	13,103,739	100.0	100.0	100.0
.....						
.....						
10-14	3,088,302	1,562,833	1,525,370	11.8	11.9	11.7
15-19	2,498,977	1,262,683	1,236,294	9.5	9.6	9.4
.....						
.....						

จากตารางนี้แสดงว่าในการสำรวจประชากรในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ มีประชากรที่อยู่ในวัยรุ่นอายุตั้งแต่ ๑๐ ถึง ๑๙ ปี ถึง ๕.๕ ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นชาย ๒.๘ ล้านกว่าคน และเป็นหญิง ๒.๗ ล้านกว่าคนโดยประมาณ ซึ่งหมายความว่าในจำนวนประชากรทั้งหมด ๒๖ ล้านกว่าคน มีวัยรุ่นประมาณหนึ่งในห้า จำนวนนี้เป็นจำนวนที่มากอย่างน่าสนใจ ควรได้รับความเอาใจใส่จากรัฐบาล และผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมทั่วไป

(7) Central Statistical Office. National Economic Development Board, Thailand

Population Census. 1960

Government House Printing Office, Thailand. 1962 p-9

ตารางที่ ๒

แนวโน้มของจำนวนวัยรุ่นในอดีต^(๘)

พ.ศ.	๒๔๗๒		๒๔๘๐		๒๔๙๐		๒๕๐๓	
ประชากร ทั้งประเทศ	๑๑,๕๐๖,๒๐๗		๑๔,๔๖๔,๑๐๕		๑๗,๔๔๒,๖๘๙		๒๖,๒๔๗,๙๑๖	
หมวดอายุ	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—
๑๐-๑๙	๑,๒๘๗,๖๗๕	๑๑.๒	๑,๖๗๕,๒๘๓	๑๑.๕๘	๒,๒๕๙,๗๑๖	๑๒.๙๖	๓,๐๘๘,๑๗๓	๑๑.๗๖
๑๕-๑๙	๑,๒๘๕,๓๘๒	๑๑.๒	๑,๔๐๖,๒๐๗	๙.๗๒	๑,๙๔๔,๖๕๔	๑๑.๑๕	๒,๔๙๘,๙๓๘	๙.๕๔
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—

จากตารางนี้แสดงว่า แม้จำนวนร้อยละของเด็กวัยรุ่นต่อมวลประชากรทั้งหมดจะมีได้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่เด็กวัยรุ่นก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากจนเป็นที่น่าสังเกต กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าใน พ.ศ. ๒๔๘๐ มีเด็กวัยรุ่นเพิ่มจำนวนขึ้นกว่าเมื่อสำรวจใน พ.ศ. ๒๔๗๒ ถึง ห้าแสนคนโดยประมาณ ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ มีเด็กวัยรุ่นมากกว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ถึงหนึ่งล้านหนึ่งแสนคน ในการสำรวจครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ จำนวนเด็กวัยรุ่นในปีนั้นมีถึง ๕,๕๘๗,๑๑๑ คน ซึ่งมากกว่าใน พ.ศ. ๒๔๙๐ อยู่หนึ่งแสนสามหมื่นแปดพันกว่าคนโดยประมาณ

สถิตินี้แสดงแนวโน้มว่า จำนวนพลเมืองที่เป็นวัยรุ่นจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี ฉะนั้นเป็นที่คาดหมายได้ว่าในปีปัจจุบันจำนวนวัยรุ่นที่มีอยู่ขณะนี้ย่อมสูงกว่าการสำรวจครั้งสุดท้ายหรือมีมากกว่าห้าล้านห้าแสนแปดหมื่นกว่าคนโดยประมาณ

(๘) หน่วยประชากรวัฒนา สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ข้อมูลที่ไม่ได้ตีพิมพ์) ตามที่ปรากฏอยู่ใน “รายงานเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๐๗ เล่ม ๒ แนวโน้มของจำนวนประชากร” โดย นายบุญดิน อัครากร และคณะ กรมการฝึกหัดครู หน้า ๒๘

เด็กวัยรุ่นเหล่านี้ส่วนมากต้องการที่จะได้รับการศึกษาในโรงเรียนมัธยมเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ถ้าความต้องการนี้ไม่ได้รับการตอบสนอง เด็กวัยรุ่นซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ในไม่กี่ปีข้างหน้าก็จะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และเศรษฐกิจในค้ำต่าง ๆ เป็นต้นว่าปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีงานทำ การปกครอง และอาชญากรรม

เมื่อคิดได้ว่าในอีกสิบปีหรือยี่สิบปีข้างหน้า มวลประชากรวัยรุ่นยังจะเพิ่มขึ้นอีก ตามลักษณะของสถิติซึ่งสภาวิจัยได้กะประมาณไว้ว่าใน พ.ศ. ๒๕๑๓ จะมีเด็กวัยรุ่นอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๙ ปี จำนวนประมาณ ๘.๖๕๕ ล้านคน และใน พ.ศ. ๒๕๒๓ จะมีเพิ่มขึ้นอีกเป็น ๑๒,๑๐๕ ล้านคน ^(๙) เช่นนี้ ยังจะต้องพิจารณาวางแผนการศึกษาล่วงหน้าไว้เพื่อสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นให้เพียงพอทั้งทางค้ำปริมาณและคุณภาพ

(9) Gille, H. and Chaloton, Thip, Demographic Outlook of Thailand and and some Some Implications (Revised Edition) National Research Council, Thailand pp.

ตารางที่ ๓

จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาแต่ละชั้นในระยะ ๕ ปี

ชั้น	๒๕๐๓ (๑๐)	๒๕๐๔ (๑๑)	๒๕๐๕ (๑๒)	๒๕๐๖ (๑๓)	๒๕๐๗ (๑๔)
มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๘๕,๒๔๐	๘๓,๗๙๐	๘๖,๖๖๙	๘๕,๗๐๔	๘๔,๕๓๗
มัธยมศึกษาปีที่ ๒	๖๙,๔๗๐	๗๕,๙๕๘	๘๕,๑๙๒	๘๕,๔๖๘	๘๘,๓๖๙
มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๕๘,๕๔๔	๖๖,๔๙๖	๗๒,๙๘๖	๘๐,๖๕๕	๘๑,๐๓๘
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑๖,๘๖๗	๒๒,๐๙๑	๒๔,๘๑๙	๒๗,๔๙๔	๓๐,๓๙๒
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙,๒๘๘	๑๒,๔๒๑	๑๔,๙๖๕	๑๓,๖๗๑	๑๗,๙๒๘

จากตารางนี้จะเห็นได้ว่า เมื่อนักเรียนเรียนสูงขึ้น จะมีนักเรียนสอบตกหรือออก
ระหว่างทางมีใช้น้อย นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มี ๘๕,๒๔๐ คน กว
จะมาเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในระยะ ๒ ปีการศึกษาต่อมา แต่จำนวนนักเรียนชั้น
ม.ศ. ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ มีเพียง ๗๒,๙๘๖ คน ขาดหายไป ๑๒,๒๕๔ คน และใน

- (๑๐) กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษา ๒๔๙๗-๒๕๐๓
โรงพิมพ์การศาสนา พระนคร ๒๕๐๔ หน้า ๔๖-๔๗
- (๑๑) กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๔
โรงพิมพ์การศาสนา พระนคร พ.ศ. ๒๕๐๕ หน้า ๑๑
- (๑๒) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๕
โรงพิมพ์การศาสนา พระนคร พ.ศ. ๒๕๐๖ หน้า ๑๔๓
- (๑๓) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๖
โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๗ หน้า ๑๓๖-๑๔๔
- (๑๔) สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกรฐมนตรี สำนักงานวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
รายงานเบื้องต้นสำมะโนโรงเรียน ๒๕๐๗
โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๐๘ หน้า ๑๒-๑๓

จำนวนที่เรียนชั้น ม.ศ. ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ สามารถเข้าเรียนในชั้น ม.ศ. ๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เพียง ๒๗,๔๙๔ คน ขาดหายไป ๔๕,๔๙๒ คน และในจำนวนที่เหลือนั้นได้ขึ้นไปเรียนชั้น ม.ศ. ๕ เพียง ๑๗,๙๒๘ คน

การที่จำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวนขาดหายไปเป็นลำดับทุกปีเช่นนี้ อาจมีสาเหตุ คือ

๑. นักเรียนสอบตกเพราะขาดความสามารถทางสมอง หรือขาดความถนัดทางการเรียน

๒. นักเรียนออกจากโรงเรียนเพื่อประกอบอาชีพ หรือออกไปแต่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ หรือมีความจำเป็นทางครอบครัว หรือส่วนตัว เช่น บิดาไม่ประสงค์จะให้เรียนต่อ ผู้อุปการะถึงแก่กรรม เป็นต้น

๓. โรงเรียนขาดลักษณะที่ดึงดูดใจนักเรียน เช่น หลักสูตรยากหรือง่ายเกินไป การสอนเป็นที่น่าเบื่อ การปกครองเคร่งหรือหย่อนเกินไป ครูไม่ได้ให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อการเรียนและความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็ก สถานที่คับแคบไม่มีที่เล่น และความสะอาดต่าง ๆ เป็นต้น

๔. โรงเรียนขาดการแนะแนวที่ดีในการที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัวทั้งในด้านการเรียน การสังคม และปัญหาส่วนตัว ขาดการให้ความรู้เรื่องอาชีพและการสอนวิชาอาชีพซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองว่า มีความสามารถในการประกอบอาชีพประเภทใด ตลอดจนเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพนั้นต่อไปในภายหลัง

๕. จำนวนนักเรียน ม.ศ. ๓ ที่ไปเรียน ม.ศ. ๔ ได้น้อยจนเป็นที่สังเกต เพราะจำนวนชั้นเรียนที่เปิดในระดับ ม.ศ. ปลายมีน้อย จึงต้องได้รับการกลั่นกรองโดยการคัดเลือก หรือสอบคัดเลือกเป็นพิเศษ

ตารางที่ ๔

สถิติสอบของนักเรียนสอบ ม.ศ. ๕ สอบเข้ามหาวิทยาลัย และจำนวนผู้สอบได้ (๑๕)

ปี	นักเรียนที่เข้าสอบ ชั้น ม.ศ. ๕	ผู้สอบได้		ปีการศึกษา	ผู้สมัครสอบ เข้ามหาวิทยาลัย	ผู้ที่เข้าสอบมหาวิทยาลัย จำนวนที่เข้าได้	คิดเป็นร้อยละ
		จำนวนที่สอบได้	คิดเป็นร้อยละ				
๒๕๐๔	๒๑,๑๔๖	๙,๙๓๔	๔๖.๙๘	๒๕๐๕	๑๕,๒๙๘	๓,๙๐๐	๒๕.๔๙
๒๕๐๕	๒๒,๖๒๙	๑๓,๗๔๔	๖๐.๗๔	๒๕๐๖	๑๙,๐๑๐	๓,๗๔๒	๑๙.๖๘
๒๕๐๖	๑๕,๗๓๙	๔,๘๗๐	๓๐.๙๔	๒๕๐๗	๑๖,๙๑๒	๔,๕๐๕	๒๖.๖๔
๒๕๐๗	๒๔,๒๘๘	๙,๘๙๙	๔๐.๗๖	๒๕๐๘	๑๙,๒๔๖	๖,๔๕๘	๓๓.๕๖

จากตารางที่ ๔ จะเห็นว่าจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบชั้น ม.ศ. ๕ ก็นับว่าผู้สมัครเข้าสอบมหาวิทยาลัย และสามารถสอบเข้าได้ก็ไม่น้อยในลักษณะที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามหลักอนุกรมโตทั้งนี้ ^๕ เพราะมีสาเหตุภายนอกมาประกอบหลายข้อคือ ในการสอบไล่ของปี ๒๕๐๖ ได้มีการสอบตามหลักสูตรของ ม.ศ. ๔-๕ ที่เปลี่ยนจากหลักสูตรเดิมมาเป็นหลักสูตรปัจจุบันเป็นแรก และสถานการณ์ได้มีการขยายปริมาณวันนิสิตนักศึกษาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งการขยายมหาวิทยาลัยไปยังภาคต่าง ๆ ด้วย

(๑๕) ก. กองส่งเสริมและวัดผลการศึกษา กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูลซึ่งมิได้พิมพ์เผยแพร่)

ข. สภาการศึกษาแห่งชาติ (ข้อมูลมิได้พิมพ์เผยแพร่)

อย่างไรก็ตาม ตารางนี้แสดงให้เห็นว่ามีนักเรียนที่สอบชั้น ม.ศ. ๕ ไม่ผ่านเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นชัดว่านักเรียนบางคนอาจไม่เหมาะสมในการศึกษาทางตันวิชาการ หรืออาจมีสาเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้นักเรียนสอบตก เพราะการสอบตกนั้นอาจมีใช้เนื่องจากความสามารถในทางด้านการเรียนเพียงอย่างเดียว อาจเป็นสุขภาพหรือการปรับตัวก็ได้ จึงแสดงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมีการแนะแนวก่อนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาระดับนั้นด้วย

อีกประการหนึ่ง การที่นักเรียนสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก แม้จะนับรวมนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ตกค้างจากปีก่อน ๆ แล้วก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แล้วก็แสดงว่า นักเรียนส่วนมากมุ่งเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย หาใช่เพื่อความรู้ในระดับมัธยมศึกษาแท้ ๆ หรือเพื่อไปประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ และการที่นักเรียนสามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้น้อยกว่าที่สมัครเป็นอันมาก อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่จัดไว้ไม่กว้างขวางพอที่จะสนองความต้องการของนักเรียนส่วนมาก ซึ่งควรจะได้เรียนวิชาอาชีพ เพื่อออกทำงานตามความเหมาะสมของตน แทนที่จะมุ่งไปสู่มหาวิทยาลัย หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนเหล่านั้นขาดการแนะแนวในด้านการประมาณตัวเอง ทางการเรียน ขาดการแนะแนวให้เลือกเรียนในทางที่เหมาะสมกับตน ดังนั้นข้อเท็จจริงที่เห็นได้จากตารางนี้จึงยืนยันในข้อที่ว่า หลักสูตรโรงเรียนมัธยมควรได้รับการปรับปรุงให้กว้างขวางต่อไปอีก และสมควรจะมีการแนะแนวในโรงเรียนดังกล่าวแล้ว

การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นของสถาบันต่าง ๆ

๑. การวิจัยเรื่อง "เด็กวัยรุ่น" ของกองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (๑๖)
การวิจัยนี้ได้กระทำขึ้นเนื่องจากได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ทั่วไป เกี่ยวกับเยาวชนรุ่นก่อนไม่ได้ กระทรวงศึกษาธิการอยากจะทราบว่าการวิพากษ์วิจารณ์นั้น

(๑๖) กองการวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยเด็กวัยรุ่น

ร.ร. การช่างวุฒศึกษา (แผนกการพิมพ์) ถนนรี ๒๕๐๑ ๒๓ หน้า

เป็นจริงเพียงไร เขาชนสมัยไหนดีกว่ากันแน่ ดีกว่ากันในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมผลการพิจารณาหาทางแก้ไข วางแนวการอบรมเด็กให้พัฒนาการไปในทางที่ดีต่อไป จึงมอบให้กองการวิจัยดำเนินงานหยั่งเสียงประชาชนตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยทำเป็นแบบสอบถาม ส่งไปยังข้าราชการตามกระทรวง ทุกจังหวัด ทุกอำเภอ ครูโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาล ผู้จัดการโรงแรม ผู้จัดการบริษัทรถโดยสาร เจ้าของโรงงาน ข้าราชการบำนาญ และคหบดี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling) เป็นจำนวน ๕,๐๐๐ ราย ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น ๒,๖๐๖ ฉบับ ปรากฏคำตอบว่า ในจำนวนข้อถาม ๓๒ ข้อ มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าเด็กปัจจุบันดีกว่ามี ๑๔ ข้อ เด็กรุ่นก่อนดีกว่ารุ่นปัจจุบัน ๑๘ ข้อ ดังนี้

✓ เด็กวัยรุ่นปัจจุบันดีกว่าในด้าน

๑. เกี่ยวกับความรู้รอบตัว
๒. การรักษาความสะอาดเครื่องแต่งกายของตน
๓. การรู้จักรักษาสุขภาพอนามัยของตน
๔. การริเริ่ม และการสร้างสรรค์
๕. การรู้จักเลือกใช้วัสดุสิ่งของ ตลอดจนการรู้จักเลือกซื้อสิ่งของ
๖. การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญ
๗. การรู้จักเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับอัธภาพ
๘. การรู้จักคิดหาเหตุผล
๙. การติดต่อกับบุคคลอื่นทั้งการพูดจาและกิริยาท่าทาง
๑๐. การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ
๑๑. การรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพของตน
๑๒. การรู้จักช่วยตัวเอง

๑๓. การรู้จักรักษาความสะอาดบ้านเรือนของตน

๑๔. การเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์

✓ เด็กวัยรุ่นสมัยก่อนดีกว่าในค่าน

๑. ความซื่อสัตย์
๒. ความมรรยาต์
๓. การอยู่ในระเบียบวินัย
๔. การเคารพต่อผู้ใหญ่
๕. การรู้จักยับยั้งในค่านกามารมณ์
๖. ความกตัญญูกตเวที
๗. การรู้จักยับยั้งใจในการกระทำใด ๆ ที่อาจชักนำไปในทางเสีย
๘. ความละเอียดถี่ถ้วนหรือความประณีตในการทำงาน
๙. การใช้ถ้อยคำที่ไม่หยาบโลน
๑๐. การตรงต่อเวลา
๑๑. การวางตนได้เหมาะสมกับวัย
๑๒. การรู้จักรักษาของอันเป็นสาธารณประโยชน์
๑๓. ความรับผิดชอบในการทำงาน
๑๔. ความแม่นยำในการนำหลักวิชาที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาใช้
๑๕. การรู้จักใช้เวลาของตนให้เป็นประโยชน์
๑๖. ความเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน
๑๗. ความสามารถในการทำงาน
๑๘. ความช่วยเหลือร่วมมือโดยทั่ว ๆ ไป

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่าเด็กในปัจจุบันนี้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นสมัยก่อน ในด้านความรู้รอบ
ทั่ว ในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตน ในด้านการติดต่อและเข้าสังคม แต่ถ้อยกว่า
วัยรุ่นสมัยก่อนในด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม)

๒. การวิเคราะห์ปัญหาเยาวชนของศูนย์ป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทย^(๑๑)

สืบเนื่องมาจากข้อสังเกตของทางราชการที่ปรากฏความประพฤติ อันไม่สมควรขึ้น ในหมู่นักเรียนและในสนามกีฬา เป็นต้น ศูนย์ป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทย จึงได้ตั้งอนุกรรมการคณะหนึ่งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒ เรียกว่า คณะอนุกรรมการวิเคราะห์ปัญหาเยาวชน มีนายแพทย์ประสพ รัตนากร เป็นประธาน ประกอบไปด้วยอนุกรรมการและที่ปรึกษารวม ๗ คนเพื่อทำการสืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริงและมูลเหตุ เสร็จแล้วให้รวบรวมผลพร้อมความเห็นเสนอคณะกรรมการ ศ.ป.ก. เพื่อกำเนินการต่อไป

คณะอนุกรรมการนี้ได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เยาวชน เจ้าของหอพัก นักหนังสือพิมพ์ นักสังคมสงเคราะห์ บิฑามารดา และบุคคลที่สนใจ ประมาณ ๗๐ คน นอกจากนั้นยังศึกษาและรวบรวมผลของการประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาเยาวชนให้แก่การประชุมสังคมสงเคราะห์แห่งชาติครั้งที่ ๑ ระหว่าง ๒๔ กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม ๒๕๐๓ การประชุมผู้ว่าราชการกับผู้บังคับการตำรวจภูธร ระหว่าง ๒๐-๒๕ มีนาคม ๒๕๐๓ และการประชุมนานาชาติขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และปัญหาเยาวชนที่กรุงลอนดอนระหว่าง ๖-๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๓ ได้พบว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กมีปัญหาเรื่องความประพฤติมีหลายประการ ได้แก่สาเหตุทางด้านโรงเรียนและการศึกษา สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และสังคม และสาเหตุที่เกิดจากสุขภาพของตัวเด็ก ดังนั้น คณะอนุกรรมการจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการป้องกันและแก้ไขไว้หลายประการ ในที่นี้จะยกมากล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา และโรงเรียนดังนี้

๑. การคัดเลือกครูใหญ่ ควรพิจารณาในด้านคุณลักษณะในการปกครอง และทางด้านการประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีประกอบด้วย

(๑๑) ศูนย์การป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทย รายงานการวิเคราะห์ปัญหาเยาวชน

โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี พระนคร ๒๕๐๕ ๓๓ หน้า

๒. ครูควรมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีวิทยุสูงพอควร มีความประพฤติเป็นตัวอย่างที่ดี การผลิตครู ควรเฟื่องเลี้ยงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

๓. ครูควรมีความรู้ทางจิตวิทยา และความรู้ทางเพศ มีความสามารถชี้แจงให้เด็กได้พอประมาณ เข้าใจธรรมชาติของเด็ก รู้วิธีการปกครองอบรมเด็กโดยใช้ความเมตตา กรุณา ถ้าหากจะจัดได้ควรให้การแนะแนวด้วย

๔. หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันหันไปในทางวิชาการ ส่วนทางศีลธรรมจรรยา ยังน้อยไป และวิชาที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างไฟฟ้า และหลักสูตรควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

๕. วิธีการสอนควรใช้เครื่องมือประกอบการสอนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เช่น การเรียนชั่ง ตวง วัด วิทยาศาสตร์ ศิลปะต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแนะให้เด็กทราบความสนใจของตนเอง จะได้เลือกอาชีพตามแนวที่ถนัด

๖. ควรส่งเสริมเรื่องทัศนศึกษา ให้เด็กได้ไปชมพิพิธภัณฑ์ โบราณวัตถุ ปุชนิยสถาน ทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความรู้กว้างขวางและสนใจรักสมบัติของชาติ

๗. ให้ครูถือว่าหน้าที่ในการควบคุมระเบียบวินัยสำคัญเท่ากับการสอน แต่ละวิชา และให้การรักษาระเบียบวินัยโดยใช้วิธีส่งเสริมแทนที่จะลงโทษอย่างเดียว

๘. การส่งเสริมการกีฬา นั้น ขอให้เน้นในเรื่องทัศนคติของกีฬาด้วย ให้กีฬาเป็น เชียร์กีฬาเป็น และความมีจิตใจเป็นนักกีฬา

๙. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความร่วมมือกับองค์การอาสาสมัครต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี และองค์การนั้นต้องดำเนินการติดต่อกันไปโดยสม่ำเสมอ ไม่ใช่เป็นการชั่วคราว เพื่อจะได้ให้ผลระยะยาว และต้องถือหลักการสงเคราะห์ให้บุคคลนั้นช่วยตัวเองได้ด้วย

๑๐. การประสานงานกับทางคณะสงฆ์ เพื่อการเผยแพร่ศีลธรรม และการอบรมตามโรงเรียน การดูแลเด็กนักเรียนที่พักอาศัยอยู่ในวัด และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

๓. สถิติและรายงานจากศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางได้ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ มีความมุ่งหมายเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดว่า “เด็กหมายความว่า บุคคลที่มีอายุเกินกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ เยาวชนหมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่ให้ความหมายรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส^(๑๘)

ศาลนี้ได้เปิดดำเนินการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๕ พร้อมกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ซึ่งเป็นส่วนราชการฝ่ายธุรการของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ในปัจจุบันมีศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสงขลา เปิดดำเนินการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครศรีธรรมราช เปิดดำเนินการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

เพื่อให้การศึกษาเรื่องเด็กวัยรุ่นหรือเยาวชนกว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาน่าจะได้สังเกตสถิติและรายงานที่น่ารู้เกี่ยวกับเยาวชนกระทำผิด ที่ถูกจับขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชน ก็จะยกมาให้ดูพอเป็นสังเขป ดังนี้

จำนวนและประเภทของความผิด^(๑๙)

สถิติจำนวนเด็กที่ถูกจับส่งมาดำเนินคดียังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางใน พ.ศ. ๒๕๐๕ จำนวน ๑,๑๑๘ คน ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ จำนวน ๑,๗๓๐ คน ในจำนวนนี้เป็นชาย ๑,๕๖๖ คน หญิง ๑๖๔ คน และใน พ.ศ. ๒๕๐๗ มีเด็กถูกส่งมาจำนวน ๒,๒๒๐ คน ในจำนวนนี้เป็นชาย ๒,๐๕๙ คน หญิง ๑๖๑ คน

ประเภทของความผิดหรือข้อหาที่เด็กถูกจับ

(๑๘) กรมราชทัณฑ์ วัฒนธรรมคดีเด็กและเยาวชน การพิมพ์พระนคร ๒๕๐๗ หน้า ๑-๒

(๑๙) กรมราชทัณฑ์ วัฒนธรรมคดีเด็กและเยาวชน บัญหาวัยรุ่น จากหนังสือ “วันนิติศาสตร์ ๒๕๐๘”

เจริญสินการพิมพ์ ธนบุรี ๒๕๐๘ หน้า ๓๑

๑. ลักทรัพย์	๖๔๑ คน
๒. ทำร้ายร่างกาย	๒๘๙ คน
๓. การพนัน	๑๙๕ คน
๔. เสโรอื่น	๔๒ คน

นอกจากนี้ยังมีความผิดประเภทใหม่ที่เด็กทำผิดใน พ.ศ. ๒๕๐๖ มากขึ้นจนผิดสังเกต คือก่อกวนวุ่นวาย และวัตถุระเบิดโดยเฉพาะระเบิดขวด มีเด็กถูกจับ ๘๖ คน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๐๕ จำนวน ๕๘ คน หรือประมาณ ๑ เท่าตัว ความผิดอื่น ๆ ที่เด็กทำผิดโดยทั่วไป แต่ไม่มากนัก ได้แก่ฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ช่องโจร พรากผู้เยาว์ ข่มขืนกระทำชำเรา และโสเภณี เป็นต้น พ.ศ. ๒๕๐๗ เด็กถูกจับเพิ่มเป็นประเภทใหญ่ ๆ ๘ ประเภท คือ

๑. ลักทรัพย์	๙๔๘ คน
๒. การพนัน	๒๖๙ คน
๓. ทำร้ายร่างกาย	๒๖๓ คน
๔. วิ่งราวทรัพย์	๘๘ คน
๕. อนาจาร พรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา	๘๗ คน
๖. ช่องโจร	๘๒ คน
๗. วัตถุระเบิดและอาวุธปืน	๗๒ คน
๘. ยาเสพติดให้โทษ	๖๖ คน

ภาวะทางจิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (๒๐)

จากสถิติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ที่แสดงภาวะทางจิตของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการตรวจทางจิตโดยจิตแพทย์ (เฉพาะบางรายที่น่าสนใจ) ปรากฏว่าจากจำนวนเด็ก ๙๐๑ คน มีเด็กที่มีภาวะทางจิตในระดับโง่ทึบ (dull) ๒๓๕ คน เท่ากับ ๒๖% เด็กจำพวกปัญญาอ่อน ๔๙ คน เท่ากับ ๕.๔๓% เด็กที่มีลักษณะจิต Psychopathic P. ๓๑ คน เท่ากับ ๓.๔๔% เด็กที่เป็นโรคลมบ้าหมู ๑๖ คน เท่ากับ ๑.๗๗% นอกจากนี้มีเด็กที่มีลักษณะโรคจิตและประสาท ๗ คน

(๒๐) การแก้ไขเด็กกระทำผิด เอกสารเผยแพร่กิจการของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ๒๕๐๗
โรงพิมพ์ศรีวิกรมานิตย์ ๒๕๐๘ หน้า ๕

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเด็กนักเรียนที่ทำผิด (๒๐)

ไม่ว่าจะเป็น ลัทธิพรหมีย์ ทำร้ายร่างกาย ระเบิดขวด ช้องโจร พรากผู้เยาว์ และข่มขืนกระทำชำเรา นั้น มักปรากฏว่าเป็นพวกที่ไม่สนใจเล่าเรียน ชอบหนีโรงเรียนเสมอ เด็กอย่างเหตุผลว่าเรียนไม่ทันเพื่อน สติปัญญาไม่ดี เลยไม่สนใจในการเรียน พวกเหล่านี้จะพยายามหลบหนีออกจากโรงเรียน แล้วจับกลุ่มกันไปเที่ยวเล่น ในบางครั้งปรากฏว่าผู้ปกครองมิได้ทราบถึงการที่เด็กของตนหนีโรงเรียน จนเมื่อถูกส่งมายังศาลคดีเด็กและเยาวชนแล้ว จึงทราบความจริงว่าเด็กของตนขาดเรียนเป็นเวลานาน เหตุที่ผู้ปกครองไม่ทราบความจริงว่า เด็กของตนหนีโรงเรียนเช่นนั้น เพราะขาดการติดต่อกันระหว่างโรงเรียนกับที่บ้าน และผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพ มิฉะนั้นก็เห็นว่าเด็กของตนแ่่งตัวนักเรียนออกจากบ้านไปในตอนเช้า และกลับบ้านในตอนเย็นตามปกติ นอกจากนี้ฐานะความยากจนของบิดามารดาที่ไม่สามารถหาเครื่องอุปกรณ์ในการเรียนให้เด็กได้ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่ไปโรงเรียน เด็กรู้สึกเข้าเพื่อนไม่ได้จึงหนีโรงเรียน แต่ในขณะเดียวกันมีเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากที่มีผู้ปกครองมีฐานะดี มีความเอาใจใส่อยากให้ศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จชั้นสูงพยายามแนะนำและเชิญชวนให้ศึกษาเล่าเรียนแต่ไม่เป็นผล เด็กหนีโรงเรียนและเที่ยวเตร่ไม่หยุดยั้งถึงกับเอาไว้มืออยู่ก็มี ทั้งนี้จะมีสาเหตุที่แฝงอยู่ในตัวเด็กนั้นบ้าง เด็กนักเรียนที่มีปัญหาเหล่านี้ จะออกนอกบริเวณและจับกลุ่มเที่ยวเตร่ไปในที่ต่าง ๆ หรือมิฉะนั้นก็ไปมั่วสุมเป็นกลุ่มก้อน ในที่สุดอาจก่อให้เกิดการกระทำผิด เช่น ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ระหว่างเด็กนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ได้ หรือกระทำผิดฐานลักทรัพย์โดยชักชวนกัน เป็นต้น

ย่อความท้ายบท

เด็กวัยรุ่นคือบุคคลที่มีอายุประมาณ ๑๒—๒๐ ปี ซึ่งเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม สติปัญญาก็พัฒนาเต็มที่ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญมาก ในสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ จึงได้มีพิธีและการปฏิบัติซึ่งแสดงความสำคัญของวัยรุ่น เช่น พิธีตัดจุกของเด็กชาย และเด็กหญิง

ไทยในสมัยก่อน ในปัจจุบันเด็กเหล่านี้ส่วนมากอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนจึงมีหน้าที่ที่จะศึกษาเรื่องความต้องการของเขา ในบทนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาเรื่องสถิติและผลการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับวัยรุ่น เช่น สถิติแสดงจำนวนเด็กวัยรุ่นในประเทศไทย วัยรุ่นที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวนนักเรียนที่ต้องออกจากโรงเรียนในระหว่างทางก่อนจบการศึกษา ตลอดจนจำนวนวัยรุ่นที่สอบได้ชั้น ม.ศ. ๕ และเข้ามหาวิทยาลัยได้ ทางด้านการวิจัย นอกจากการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง "เด็กวัยรุ่น" แล้ว ก็มีการศึกษาและวิจัยอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหาเยาวชนของ ศ.ป.ก. กระทรวงมหาดไทยและรายงานจากศาลเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งกล่าวถึงเยาวชนที่กระทำความผิด สาเหตุของการกระทำความผิดพื้นฐานของเด็กที่กระทำความผิด ตลอดจนข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับโรงเรียนโดยเฉพาะอีกด้วย การศึกษาทั้งหมดนี้จะช่วยให้เข้าใจ และทำการตอบสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นให้ถูกต้อง

บทที่ ๒

ความต้องการของเด็กวัยรุ่น

ปัจจุบันนี้ความหมายของการศึกษามีได้หมายถึงแต่เพียงการให้ความรู้อย่างเดียว หากรวมไปถึงพัฒนาการบุคลิกภาพที่สมบูรณ์เป็นส่วนรวม ก็หมายความว่า เด็กจะได้เจริญเติบโตขึ้นทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และทางวิชาการ โดยมีสัดส่วนสมดุลย์กัน การที่จะให้การศึกษอบรมเป็นไปอย่างดี ครูจะต้องศึกษาให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของเด็กวัยรุ่นให้ดีเสียก่อน จึงจะจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการเหล่านั้น

* พัฒนาการของการศึกษาเรื่องความต้องการของเด็กวัยรุ่น

ในที่นี้จะขอเสนอเอาผลการศึกษาเรื่องความต้องการของเด็กวัยรุ่นมาแล้วไว้เฉพาะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑) ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการพื้นฐานของบุคคลทั่วไปมี ๔ อย่าง

- (๑) อาหาร
- (๒) เครื่องนุ่งห่ม
- (๓) ที่อยู่อาศัย
- (๔) ยารักษาโรค

๒) นักจิตวิทยาในสมัยปัจจุบันได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐาน ของบุคคลนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

(๑) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ ความหิว ความกระหายน้ำ การพักผ่อน การขับถ่าย เพศปฏิบัติ ฯลฯ

(๒) ความต้องการทางจิตใจ และสังคม (Psycho-social needs) และบางคนเรียกว่า ความต้องการทางอารมณ์ (Emotional needs) ได้แก่ ความต้องการทางจิตที่รู้สึกว่าจะได้รับความรักความเอ็นดูจากผู้อื่น (Affection) ความรู้สึกว่าจะตนเป็นส่วนหนึ่ง

ของหมู่คณะ (Belongingness) ความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถที่จะทำอะไรสำเร็จได้ (Achievement) ความรู้สึกว่าคุณเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม (Social appreciation) และ ความรู้สึกว่าคุณมีอิสรภาพหรือเป็นตัวของตัวเอง (Independence).

๓) ความต้องการของเด็กวัยรุ่น ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในการประชุมสมาคมครูใหญ่โรงเรียนมัธยมแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา^(๒๒) และได้เป็นหลักที่ยึดถือในการให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาโดยทั่วไป ได้แก่

(๑) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติ ที่จะนำไปประกอบอาชีพได้อย่างเฉลียวฉลาด เป็นผู้ผลิตที่ดี และมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชาติ

(๒) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะพัฒนาสุขภาพทั้งทางกายและจิต

(๓) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย ต้องการเป็นสมาชิกที่ขยันขันแข็ง และมีความสามารถอย่างดีในการประกอบการทำงานในหน้าที่ตามพันธะที่มีต่อชุมชน และประเทศชาติ รวมทั้งการเข้าใจประชาชาติและประชาชนทั่วโลกด้วย

(๔) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะเข้าใจความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อบุคคลและสังคม และต้องการจะทราบถึงวิธีการที่จะช่วยให้ดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างเป็นสุข

(๕) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะทราบถึงวิธีซื้อ และใช้สินค้า ตลอดจนบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเฉลียวฉลาด ตลอดจนเข้าใจถึงคุณค่าที่จะมีต่อผู้ซื้อ และผลที่จะเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย

(๖) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะเข้าใจวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อิทธิพลที่วิทยาศาสตร์มีต่อชีวิตมนุษย์ และข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับธรรมชาติของโลกและมนุษย์

(๗) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะมีโอกาสนในการพัฒนาความสามารถที่จะชื่นชมความงดงามที่มีอยู่ในวรรณคดี ศิลป ดนตรี และธรรมชาติ

(๒๒) National Association of Secondary School Principals

Planning for American Youth NASSP Washington 6, D.C. 1951 p. 9

(๙) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และรู้จักแบ่งเวลา รู้จักที่จะสร้างคุณภาพระหว่างกิจกรรมที่จะให้ทั้งความพอใจ และที่จะให้ประโยชน์ทางสังคมอีกด้วย

(๙) เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะสร้างความนับถือบุคคลอื่น ต้องการที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสิ่งที่มีคุณค่าทางศีลธรรม และหลักการต่าง ๆ ต้องการที่จะมีชีวิตอยู่และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ และต้องการจะสร้างคุณค่าทางคุณธรรมและทางศาสนา

(๑๐) เด็กวัยรุ่น ต้องการ ที่จะ มีความ สามารถ ในการ ศึกษา อย่างมี เหตุผล สามารถที่จะแสดงความคิดของตนออกมาอย่างแจ่มแจ้ง ต้องการอ่านและฟังด้วยความเข้าใจที่

ความต้องการของเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นรากฐานความมุ่งหมายของการมัธยมศึกษา

ในการวางนโยบายของคณะกรรมการวางนโยบายการศึกษาแห่งชาติ (NEA) สหรัฐอเมริกา ซึ่งประชุมกันเพื่อวางความมุ่งหมายของการศึกษาโดยอาศัยความต้องการของเด็กวัยรุ่นเป็นรากฐาน ได้ยอมรับร่วมกันว่าเด็กวัยรุ่นมีความต้องการที่จะเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยวัฒนธรรมและการศึกษา ซึ่งในวงการการศึกษาของไทยก็ยอมรับว่ามีความสำคัญแบ่งออกเป็น ๕ หมวดใหญ่ ๆ คือ^(๒๓)

๑. สัจการแห่งตน (Self-realization) หรือการเจริญแห่งตน หมายถึงความต้องการที่จะพัฒนาการทุก ๆ ด้านให้ดีที่สุดที่จะได้ การที่จะมีพัฒนาการดังกล่าว เด็กจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในตนเอง เพื่อจะได้รู้จักนำตนเองไปในทางที่ถูกต้องในข้อต่อไป

๑.๑ ความต้องการที่จะเข้าใจเรื่องพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงจากสภาพความเป็นเด็กชายหญิง ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ไปสู่ความเป็นชายหนุ่มหญิงสาวอย่างแท้จริง ในระยะเริ่มวัยรุ่นนี้จะสังเกตได้ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลของการทำงานของต่อมไม่มีท่อภายใน

(๒๓) Bent, Rudyard K., Kronenbourg, Henry H. "Principles of Secondary Education"

ร่างกาย โดยเฉพาะคือต่อมเพศ (Gonad Glands) ของเด็กชายและเด็กหญิงในระยะนี้เด็กหญิงจะมีรูปร่างกลมกลิ้ง หน้าอกและสะโพกจะใหญ่ขึ้น กระดูกเชิงกรานขยายออก แขนขาจะอวบอ้วนขึ้น ใบหน้าจะกลายเป็นรูปไข่ หน้าผากจะโค้งและนูนขึ้น จมูกจะเป็นสันปากเต็มอ้ม ดวงตาเป็นประกาย ขนตา ขนคิ้ว ตลอดจนผมจะตกต่ำเป็นมันขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็กหญิงจะมีผมขึ้นเป็น ๒ ระยะ คือเมื่อแรกเกิดครั้งแรกหนึ่ง และเมื่อเริ่มสาวอีกครั้งหนึ่ง) ส่วนเด็กชายนั้นตรงกันข้าม เมื่อเด็กหญิงมีไขมันเพิ่มขึ้น เด็กชายจะมีกล้ามเนื้อมากขึ้น แก้มก็จะตอปลงและกางแหลมขึ้น หน้าผากก็จะล้ำเข้าไปเป็นง่ามตอ และผมจะบางลง เพราะผมของผู้ชายขึ้นครั้งเดียวในชีวิต คือเมื่อเด็กเท่านั้น ครั้นเด็กชายเจริญเติบโตขึ้นสู่วัยหนุ่มใหญ่ ผมจะบางลงและบางจนก็อาจจะไม่มีศีรษะล้านในที่สุด แต่จะมีหนวดเคราขึ้นที่หน้า มีขนตามตัวและในที่ลับมากขึ้น ส่วนลักษณะรูปร่างทั่วไปนี้ ชายจะสูงกว่าหญิง คอยาวกว่า ไหล่กว้างกว่า แขนยาวกว่า ช่วงตัวส่วนบนยาวกว่าหญิง และมือเท้าใหญ่กว่าหญิง การเปลี่ยนแปลงทางเพศนี้จะไปสิ้นสุดลงเมื่อเด็กมีภาวะทางเพศ คือเมื่ออวัยวะเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ของทั้งสองเพศเจริญสมบูรณ์เต็มที่ รังไข่ของหญิงก็จะทำการผลิตไข่ (ovum) ทุก ๆ รอบ ๒๘ วัน และถ้ายังไม่มีการสัมพันธ์ทางเพศก็จะกลายเป็นโลหิตระดูประจำเดือน ส่วนชายก็จะสามารถผลิตเซลล์สืบพันธุ์ ที่เรียกว่าเชื้อสุมิ (sperm) และหลั่งออกมาเป็นครั้งคราวในเวลาหลับ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงว่าถ้ามีการสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงกับชายก็อาจจะมีบุตรได้

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างรวดเร็ว และมีลักษณะที่แปลกประหลาด จนกระทั่งเด็กบางคนเกิดความหวาดกลัว และงุนงงจนกระทั่งไม่กล้าที่จะถามผู้ใดแม้แต่ผู้ใกล้ชิดเช่นบิดามารดาหรือครู (๑) เป็นระยะที่เด็กมีความต้องการที่จะได้รับการบอกเล่าที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การมีโลหิตระดู หรือสาเหตุแห่งการหลั่งน้ำกาม ซึ่งถ้าเด็กไม่เข้าใจอาจจะคิดว่าเป็นความผิดปกติ หรือเป็นโรคที่น่าอับอาย ทำให้เกิดปมค้อยและชักชวนตัว (๒) นอกจากนั้นเด็กต้องการที่จะได้รับความรู้เรื่องการรักษาสุขภาพทางร่างกาย เพราะเด็กในวัยนี้ต่อมเหงื่อจะทำงานผิดปกติทำให้เกิดกลิ่นอับตามร่างกาย โดยเฉพาะที่รักแร้ (๓) ต่อมเหงื่อที่หน้าอาจเกิดการอุดตันจาก

สิ่งสกปรกทำให้เกิดสิว เด็กต้องการที่จะทราบสาเหตุของการขึ้นสิว (๔) เด็กต้องการ
 ได้รับความรู้เรื่องการกินอาหารที่ถูกต้องเพื่อส่งเสริมร่างกายให้สมบูรณ์ (๕) เด็กต้องการ
 ได้รับการแนะนำเรื่องการบริหารร่างกาย เพื่อช่วยให้ร่างกายได้สัดส่วนสวยงาม เพราะ
 ระยะนี้ร่างกายเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก และบางระยะร่างกายก็เจริญไม่ถูกส่วน เช่น ในระยะ
 แรกที่เด็กมีความสูงมาก หน้าอกขยายไม่ทันก็จะเป็นคนหน้าอกแคบ แขนขายาวเก้งก้าง
 เด็กต้องการทราบถึงวิธีบริหารร่างกายที่จะช่วยให้มีสัดส่วนงดงาม ตลอดจนการวางท่าที่
 และการทรงตัวให้เหมาะสม (๖) เด็กต้องการได้รับการแนะนำเรื่องการแต่งกายที่เหมาะสม
 เพื่อช่วยปกปิดสิ่งที่น่าเกลียด ส่งเสริมบุคลิกภาพและมีนิสัยมั่งคั่ง

๑.๒ ความต้องการที่จะเข้าใจเรื่องพัฒนาการของอารมณ์ ทั้งนี้เพราะการ
 เปลี่ยนแปลงทางร่างกายและการทำงานของต่อมไม่มีที่ใดในเด็กวัยรุ่นนี้เป็นสาเหตุให้เด็กวัยรุ่น
 มีอารมณ์ต่างจากบุคคลในวัยอื่นเป็นอันมาก เป็นวัยที่นักจิตวิทยา จอร์จสแตนลีย์ ฮอลล์
 (George Stanley Hall) เรียกว่าวัยพายุบุแคม (Storm and Stress) , ถึงแม้จะเห็นได้ว่าเมื่อ
 เกิดการกระทบกระเทือนเพียงเล็กน้อย เด็กวัยรุ่นอาจหนีออกจากบ้าน โดยเฉพาะในรายที่
 เป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบเก็บตัวและไม่มีผู้ที่จะระบายความในใจด้วย ถ้าประสบความ
 ผิดหวัง เช่น ผิดหวังในความรัก สอบไล่ตก ขัดใจกับพ่อแม่ ก็อาจจะคิดสั้นถึงกับฆ่าตัวตาย
 ได้ ตามปรกตินิสัยที่สำคัญของอารมณ์วัยรุ่นอาจแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

✓ (๑) มีความรุนแรงผิดปรกติ เช่น ความโกรธ ความกลัว ความอิจฉา
 ริษยา ความดีใจหรือเสียใจ มักจะแสดงออกในลักษณะที่รุนแรงยิ่งกว่าคนในวัยอื่น

(๒) มีอารมณ์ไม่คงที่) ไม่มีความสม่ำเสมอ เมื่อครูทำการตักเตือน
 สั่งสอน บางครั้งอาจทำให้เด็กโกรธ รุ้วาม หรือนำไปคิดน้อยใจอยู่หลายวัน ความดีใจ
 เสียใจ (อาจเกิดขึ้นโดยเร็วและหายไปได้ง่าย) บางครั้งเด็กอาจจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
 อย่างมาก และต่อมาไม่ช้าเด็กจะเกิดความหวั่นไหวไม่แน่ใจตนเองขึ้นมาง่าย ๆ

(๓) ควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ไม่ไหวได้) เมื่อดีใจก็จะหัวเราะ
 kik kik ออกมา เมื่อเสียใจก็จะร้องไห้ เมื่ออายก็จะยกมือปิดหน้าหรือบิ่กตัวไปมา ชายมักจะ

แสดงอาการน้อยกว่าหญิง แต่ถ้ารู้สึกรุนแรงก็จะแสดงออกอย่างรุนแรง เช่น ถ้าโกรธก็จะสบถสาบาน เมื่อฟุตบอลเข้าโกล์ก็จะกระโดดโลดเต้นกระทะแตกมือกระทะแตกทำเป็นต้น

(๔) มักจะมีอารมณ์ค้าง ถึงจะลดความรุนแรงลงแต่ก็อยู่กับตัวนาน ๆ ทำให้จิตใจเศร้าสร้อยห่อเหี่ยว ทำให้ฆ่าตัวตายได้ง่าย สาเหตุของอารมณ์ค้างมักจะมาจากความผิดหวังในเรื่องรัก สอບตก ถูกตำหนิ ไม่ได้รับความยุติธรรม เข้ากับพ่อแม่ไม่ได้ กระวนกระวายและไม่เข้าใจสิ่งลึกซึ้ง บางประการ เช่น ศาสนา และสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ

(๕) มีอารมณ์ถาวร (sentiment) คือมักมีอคติซึ่งมีอารมณ์เจือปนอย่างแรง เช่น ความรักชาติ ความภูมิใจในตระกูล สถาบันการศึกษา ศาสนา ความนับถือตัวเอง การบูชาความยุติธรรม อารมณ์เช่นนี้ทำให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ที่รุนแรง เช่น การเดินขบวน ทำการประท้วง และก่อความวุ่นวายได้ (ผู้ที่เข้าใจในธรรมชาติอันนี้ของเด็กวัยรุ่นจะใช้เด็กเป็นเครื่องมือได้อย่างดี ถ้าได้เร้า sentiment ของเด็กได้)

นอกจากเด็กวัยรุ่นต้องการที่จะเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์ ของวัยรุ่นทั้ง ได้กล่าวมาข้างบนนี้ ^{แล้ว อารมณ์ต่าง ๆ} เด็กจึงมีความต้องการที่จะได้รับความรัก และความเห็นใจจากผู้ใหญ่ภายในโรงเรียน เด็กต้องการที่จะมีความมั่นใจว่าครูมีความรักและเห็นใจนักเรียน เขาต้องการที่จะได้รับความปลอดภัยพอสมควร คือ จะไม่ถูกทำโทษจนเกินเหตุ หรือทำโทษด้วยอารมณ์ เมื่อเขามีทุกข์ร้อนเขาหวังว่าครูจะเป็นผู้ให้ความอบอุ่น ความเห็นใจ และให้คำแนะนำที่จะให้เขาปฏิบัติตนได้ถูกต้อง นอกจากนั้น เขายังต้องการความช่วยเหลือจากครูในการที่จะช่วยให้เขารู้สึกตนเป็นคนมีค่าสามารถที่จะทำงานที่ตนในวัยเดียวกับเขาทำได้สำเร็จ หรือถ้าเขามีความสามารถทางใดเป็นพิเศษ เขาก็ต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมให้ทำงานนั้นความสำเร็จของเขาจะเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่ทำให้เขาได้รับการยกย่องในหมู่เพื่อนฝูงที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน อนึ่ง เขาต้องการได้รับการส่งเสริม และช่วยเหลือให้เข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ เพราะการได้เข้าร่วมวงสังคมกับเด็กวัยเดียวกันกับเขา ย่อมเป็นยอดปรารถนาของเด็กวัยนี้ เด็กจึงอยากมีความสามารถเข้ากับเพื่อนวัยเดียวกัน และประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี เท่าที่จะเหมาะสมกับวัยของเขา

การสนองความต้องการของอารมณ์ของเด็กจะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้าโรงเรียน ได้จัดให้มี
โครงการ แนะแนว มีครูที่ปรึกษา หรือระบบครูผู้ปกครอง ซึ่งมีความรู้มีประสบการณ์
และมีความสามารถที่จะทำการแนะแนวอย่างได้ผล ก็จะเป็นการสนองความต้องการทาง
อารมณ์ได้ดียิ่ง

๑.๓ ความต้องการที่จะเข้าใจพัฒนาทางสังคมของเด็กวัยรุ่น การสังคมของ
เด็กวัยรุ่นพอจะกล่าวได้ว่ามีลักษณะที่เห็นได้ชัดเป็น ๒ ประการคือ ประการแรก ^{คือ} เด็กจะเริ่ม
จับกันเป็นกลุ่มใหญ่ (gang) เพื่อความมั่นใจว่าตนเป็นที่รักใคร่และยอมรับจากเพื่อนฝูง
เมื่อเด็กเติบโตขึ้น กลุ่มใหญ่ของเด็กจะแยกออกเป็นกลุ่มเพื่อนสนิท (Clique) ซึ่งมีเพียง
๓-๔ คน และไม่ซ้ำจะมีเพียงเพื่อนคู่หู (pal) ^{คู่หู} อีกประการหนึ่ง เด็กจะเริ่มจากความสนใจ
ในเพื่อนเพศเดียวกันไปสู่ความสนใจเพศตรงกันข้าม ^{คือ} ลักษณะทั้งสองประการนี้จะพัฒนา
ควบคู่กันไป ดังนั้นความสนใจที่จะคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศก็อาจจะเริ่มจากการคบ
เป็นกลุ่มใหญ่จนกระทั่งเล็กลงถึงที่สุด และเพื่อนคู่หูที่เลือกไว้นั้นถ้าเป็นเพศตรงกันข้ามก็
อาจจะกลายเป็นคู่รัก และคู่แต่งงานกันไปในที่สุด

เมื่อเด็กอยู่ในโรงเรียน การสอนหรือการจัดกิจกรรมใด ๆ ในโรงเรียนจึงควร
คำนึงถึงความต้องการขั้นของเด็กด้วย การสอนในห้องเรียนที่เพียงแต่ใช้การบอกหรือครู
พูดเพียงคนเดียวนั้นมิได้สนองความต้องการขั้นของเด็ก เด็กปรารถนาที่จะได้ทำงานเป็น
กลุ่ม ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกตื่นเต้น ได้ความรู้แล้ว ก็จะช่วยให้เด็กได้ฝึก
ความสามารถทางสังคม เข้าใจถึงการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ มีความ
กติริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้จินตนาการ และสำหรับบางคนก็มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำออกมาได้

นอกจากการจัดการสอนที่ให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนแล้ว เด็กยัง
ต้องการที่จะมีโอกาสดำเนินกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ เช่น การจัดองค์การนักเรียน การ
จัดชุมนุมต่าง ๆ ที่จะสนองความต้องการทางสังคมของเด็ก เด็กวัยนี้ย่อมถือว่าการมีหมู่พวก
นั้นเป็นของสำคัญที่สุด โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีสนามเล่น มีโรงอาหารที่เด็กจะได้
รับประทานอาหาร และพบปะสนทนากันในเวลาพัก และมีห้องประชุมที่จะใช้ประกอบ

กิจกรรมทางสังคมเป็นครั้งคราว รวมทั้งสถานที่และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะสนองความต้องการทางสังคมของเด็ก เช่น เครื่องกีฬา เครื่องดนตรี พร้อมทั้งครูที่ปรึกษาที่จะช่วยให้การสังคมของเด็กเป็นไปในทางที่พึงปรารถนา

๑.๔ ความต้องการทางสติปัญญา อาจแบ่งเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรก คือ ความต้องการที่จะได้รับความรู้ทางวิชาการทั่วไปที่จะส่งเสริมให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์หรือเป็นคนมีวัฒนธรรม ดังที่จะเห็นได้ว่าในโรงเรียนทั่วไปมีหลักสูตรดังกล่าวนี้โดยสมบูรณ์ เช่น การให้ความรู้ทางภาษาไทยและต่างประเทศ วรรณคดีและศิลปะ ความรู้ทางสังคมและวิทยาศาสตร์ ตลอดจนวิชาพลศึกษา เหล่านี้จักเป็นความรู้ทั่วไป ประเภทที่สองได้แก่ ② ความต้องการที่จะรู้วิชาชีพ ซึ่งเขาจะได้นำไปประกอบอาชีพในภายหน้า จะเห็นได้ว่าหลักสูตรในชั้นมัธยมศึกษาขณะนี้หันไปทางวิชาความรู้ทั่วไป ซึ่งจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนต่อในชั้นอุดมศึกษาเท่านั้น ส่วนการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนของกรมอาชีวศึกษานั้น ก็เป็นที่ยอมรับกันอยู่ว่าจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงในด้านคุณภาพมากกว่าทางปริมาณ

อนึ่ง ความต้องการทางสติปัญญาทั้งสองประเภทนี้ เด็กมิได้ต้องการเพียงแต่ได้ความรู้เท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องได้ทักษะอย่างพอเพียงที่จะดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้ดี เช่น ทักษะในการพูดและการเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง ทักษะในการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นแก่ชีวิต ทักษะในการใช้พิมพ์ดีด และทักษะในการใช้เครื่องมือกลในโรงเรียนอาชีวศึกษา เป็นต้น

ทัศนคติก็เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจะต้องให้แก่เด็กควบคู่ไปกับการให้ความรู้และทักษะ ทัศนคติเป็นทั้งเหตุและผลที่จะช่วยให้การนำความรู้ไปใช้ได้ผลดี ทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย หรือวิชาศีลธรรม ทำให้เด็กเห็นคุณค่าและปรารถนาที่จะเรียนรู้อาชีพเหล่านั้นได้ดี ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ ช่วยไม่ไห้มกมายในสิ่งที่ไร้เหตุผล เช่น การเชื่อโชคลางของขลังต่าง ๆ ทัศนคติต่อประชาธิปไตย ช่วยให้คนฝึกฝนและมุ่งมั่นต่อการที่จะได้ดำเนินชีวิตไปในวิถีทางที่เป็นประชาธิปไตยอันสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทัศนคติต่ออาชีพ ช่วยให้คนเห็นว่าอาชีพที่สุจริตทุกอาชีพเป็นอาชีพที่มีเกียรติทั้งนั้น

การให้การศึกษาทั้งทางวิชาการทั่วไปและวิชาชีพที่ถูกต้องวิธี จะช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง
ดียิ่งขึ้น เข้าใจถึงการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของตน รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาวะทาง
ร่างกาย อารมณ์ สังคม ที่เปลี่ยนแปลงไป รู้ว่าตนมีความสามารถและทักษะในทางใด
รู้จักที่จะส่งเสริมจุดเด่นและปรับปรุงจุดอ่อนของตน รู้ว่าตนชอบอะไรและไม่ชอบอะไร
เข้าใจพฤติกรรมของตนเองว่าเพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้นเช่นนั้น ตลอดจนสามารถคิดอย่างมี
เหตุผลและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

การที่เด็กจะมีความสามารถดังกล่าวได้ โรงเรียนจะต้องมีอุปกรณ์ที่จำเป็นและ
ส่งเสริมความสามารถเหล่านี้ เช่น มีห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ มีห้องปฏิบัติงาน
(Workshop) ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ใช้การสอนที่มีอุปกรณ์และกิจกรรม
ซึ่งจะเป็นไปเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพทุก ๆ ทางให้แก่เด็ก

๒. มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการที่บุคคลสามารถอยู่กับคนอื่น ๆ ในสังคม
ได้อย่างมีความสุข ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสมอกับตน สูงกว่าตน หรือต่ำกว่าตน ทั้งใน
ด้านวัยวุฒิ หรือคุณวุฒิ การที่บุคคลจะมีความสามารถดังกล่าวได้ เขาจะต้องเป็นคนที่
บุคลิกภาพอันสมบูรณ์ นั่นคือ ⁽¹⁾ เขาเป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีรูปร่าง
หน้าตา ท่าทาง และน้ำเสียงที่ดึงดูดใจผู้อื่น ⁽²⁾ เป็นคนที่ได้รับการศึกษาและมีอาชีพเหมาะสม
กับอัตภาพ ⁽³⁾ มีอารมณ์หนักแน่นและมีประสาทอันมั่นคง ⁽⁴⁾ มีความสามารถที่จะผูกมิตร และ
สามารถชนะใจผู้อื่น ⁽⁵⁾ ซึ่งหมายความว่าเขาเป็นคนที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสม
กับบุคคลที่แวดล้อมกับตนนั่นเอง

• ในด้านการสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์นี้ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะขยายวงสังคมของตน
ออกไม่เพียงแต่เพื่อนเพศเดียวกันและวัยเดียวกับเขาเท่านั้น แต่ยังต้องการที่จะรู้จักและสมาคม
กับเพื่อนต่างเพศและต่างวัยกับตนด้วย การที่จะทำดังนี้ได้ เด็กจะต้องเข้าใจและคิดถึง ⁽¹⁾
ต้องการและจิตใจของผู้อื่น ⁽²⁾ มีสัมพันธภาพที่ประกอบไปด้วยการให้และการรับ (give-take
relationship) นอกจากนี้ยังเป็น ⁽³⁾ ผู้ที่มีความเมตตา กรุณา ⁽⁴⁾ มีความหวังดีและเห็นใจผู้อื่น
อย่างจริงใจ ⁽⁵⁾ พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ ⁽⁶⁾ มีขันติ
และอดกลั้นต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบางประการของผู้อื่น ⁽⁷⁾ มีใจกว้างขวาง ซึ่งทั้งหมด

หม่นหมองกับการรู้จักเห็นว่องไวอารมณ์และความปรารถนาของตน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้
รับการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

กับผู้ใหญ่ผู้อยู่เหนือกว่าทั้งวิวุฒิและคุณวุฒิ เด็กจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักยอมรับหรือจำนนต่อผู้ที่อยู่เหนือกว่า หรือฉลาดกว่า โดยการยอมโอนอ่อนผ่อนตาม แต่ไม่ซัด
ต่อความนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการฝึกทั้ง
ในด้านการอบรม ทางศีลธรรม และวัฒนธรรม นอกจากนั้นเด็กยังต้องรู้จักใช้เงินตนาการ
ของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ตนช่วยไม่ได้ การบังคับอารมณ์โดยไม่ต้องต่อสู้กับ
การเก็บกดจนเกินไป และการรู้จักใช้แรงผลักดันไปในทางที่สังคมยอมรับ เช่น การระบาย
อารมณ์กับผู้ที่เห็นอกเห็นใจ คือครูหรือผู้แนะแนว การรู้จักผ่อนอารมณ์ไปในทางที่ก่อให้เกิด
ความแจ่มใส เช่น การเล่นกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและการทำงานอดิเรกต่าง ๆ จะ
ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข

กับผู้ที่ย่ำแย่ บุคคลจะต้องให้ความเมตตากรุณาอย่างเต็มเปี่ยม พร้อมทั้งจะให้
คำแนะนำและช่วยเหลือโดยไม่รับสิ่งตอบแทนใด ๆ นอกจากความรู้สึกเป็นสุขใจที่ตนได้
ทำประโยชน์ และช่วยให้ผู้อื่นเกิดความสุขและความสำเร็จ

การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี ต้องการทั้งการฝึกอบรมโดยตรง และการจัดสิ่ง
แวดล้อมให้ตระหนักในสำคัญของการที่มนุษย์จะอยู่ด้วยดี โดยการเคารพ ซึ่งกันและกัน
ไม่ใช่แต่เพียงในคุณวุฒิหรืออาวุโส หากเคารพกันและกันในฐานะที่แต่ละคนเป็นมนุษย์ที่มี
จิตใจและความรู้สึกด้วยกันทั้งนั้น ผู้น้อยยอมแสดงสัมมาคารวะและมารยาทอันดีงามตาม
ประเพณีนิยม ในหมู่คนที่เสมอกันยอมรู้จักอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และเล่นด้วยกัน
ได้ดี และมีใจเป็นนักกีฬา รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำงานเป็นหัวหน้า หรือผู้

ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าด้วยดี

นอกเหนือจากการฝึกอบรมจากทางบ้าน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างบุคลิกภาพ
ของเด็กแล้ว เด็กวัยรุ่นยังต้องการการฝึกสิ่งเหล่านี้จากโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่โดย
ตรงในการฝึกอบรมเด็ก และผลในการอบรมนี้ก็จะถ่ายทอดไปยังบ้าน เด็กที่เห็นความสำคัญ
ของการอยู่ร่วมกันอย่างดีในโรงเรียน ก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เห็นความสำคัญ

ของบ้านและบำเพ็ญประโยชน์ต่อบ้าน รู้จักประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในที่สุด

๓. ^{๑๐๓} ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากการเรียนเพื่อให้มีความรู้ ปรารถนา ให้ได้ชื่อว่าเป็นคนที่มีการศึกษา (Educated) และเป็นคนมีวัฒนธรรม (Cultivated) แล้ว เด็กวัยรุ่นยังมีความปรารถนาที่จะได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติ ที่จะช่วยให้คนสามารถประกอบอาชีพได้เหมาะสม และเป็นผู้ผลิตที่ดี และมีประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจของชาติ หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมสายสามัญจึงนับว่าไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ เด็กไปประกอบอาชีพได้ หลักสูตรดังกล่าวเป็นแต่เพียงโครงการเพื่อเตรียมเด็กสู่มหาวิทยาลัย เท่านั้น โรงเรียนอาชีวศึกษาที่จัดอยู่ในขณะนี้ปรากฏว่ายังไม่พอเพียงแก่ความต้องการของ เด็กทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ก็จะเห็นได้ว่ามีนักเรียนที่ประสงค์จะเข้าเรียนต่อใน โรงเรียนอาชีวศึกษา แต่ยังเข้าไม่ได้อีกปีละมาก ๆ

เด็กวัยรุ่นจึงต้องการหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อความเหมาะสมในอันที่จะ เตรียมเด็กที่มีความสามารถสูงเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย และเด็กที่มีความสามารถปานกลางและมี ความถนัดตามธรรมชาติทางใดทางหนึ่งให้ได้ศึกษาวิชาอาชีพที่จะช่วยให้เด็กได้ออกประกอบ อาชีพทันทีที่ออกจากโรงเรียน ^{ด้วยหลักสูตรที่เหมาะสม} การที่จะทำดังนี้ได้ต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหารใน อันที่จะเพิ่มโรงเรียนมัธยมแบบประสมให้มากขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ ให้งบประมาณจัดการ อบรมครู และให้การแนะแนวเพื่อให้โครงการตั้งโรงเรียนแบบประสมได้ผลตามความ มุ่งหมายที่วางไว้

๔. ปรับปรุงการสอน การปรับปรุงหลักสูตรแต่อย่างเดียวยังไม่ได้ผลดี ถ้ายังใช้ วิธีสอนแบบเดิม เมื่อครูเข้าใจถึงความมุ่งหมายในการสอนแล้ว ครูน่าจะได้ปรับปรุงการ สอนเสียใหม่ โดยให้นักเรียนเข้าใจถึงประโยชน์ของวิชาที่เรียนเพื่อที่จะนำไปใช้ในชีวิต วิธี สอนแบบยัดทะนานคือ ครูเทศนาตามเนื้อหา หรือการให้เด็กท่องแบบนกแก้ว นกขุนทอง และถ้าท่องไม่ได้ก็ถูกทำโทษ หรือให้สอบตก ตามที่โรงเรียนต่าง ๆ ปฏิบัติอยู่ขณะนี้ นอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ต่อความเจริญงอกงามทางสมองและบุคลิกภาพของเด็กแล้ว ยัง เป็นการก่อให้เกิดความชะงักงันในสมองที่กำลังเจริญเติบโตของเด็กด้วย แท้จริงในระยะ

๑๐ ปีที่ผ่านมา ครูตามโรงเรียนต่าง ๆ ได้รับการฝึกอบรมวิธีสอนแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้ใช้อุปกรณ์และกิจกรรมที่จะให้ผลดีต่อเด็กมาแล้วทั้งในโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู และวิทยาลัยการศึกษา ตลอดจนการอบรมครูประจำการเป็นจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัตินั้นก็ปรากฏว่าไม่ดีขึ้นเท่ามากนัก จึงเป็นข้อน่าสังเกตที่ผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น ครูใหญ่ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารในกระทรวงศึกษา ฯ จะได้แนะนำ และดูแลให้ครูเอาใจใส่ในการปรับปรุงการสอนของครูให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

๓) การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ตามปกติเด็กจะเริ่มคิดถึงการประกอบอาชีพในระหว่างวัยรุ่น คือ ระหว่างอายุ ๑๔-๑๕ ปี เพราะตามธรรมชาติเด็กวัยนี้เริ่มจะคิดถึงการทำเงินของตัวเอง และสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเป็นอิสระได้ก็คือ การหาเงินได้ด้วยตนเอง เหตุนี้ทำให้เด็กเริ่มคิดถึงอาชีพ ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือ อาชีพอะไรเล่าจึงจะเหมาะสมกับตัวเด็ก ในระยะนี้เด็กจึงต้องการการแนะแนวทางอาชีพ การแนะแนวทางอาชีพนี้มีได้หลายแต่เพียงว่า โรงเรียนหรือกระทรวงทำหน้าที่บอกหรือจัดหาที่เรียนต่อให้นักเรียน นักเรียนจะต้องได้รับความรู้ และคำบอกเล่าอย่างกว้างขวาง อาชีพที่เด็กจะประกอบได้มีอะไรบ้าง แต่ละอาชีพต้องการความสามารถและอาชีพอย่างไรบ้าง ตลอดจนการให้เด็กสำรวจตัวเองว่า ตนเองมีความสามารถและบุคลิกภาพเหมาะสมกับอาชีพชนิดใดบ้าง ส่วนการตัดสินใจขั้นสุดท้ายนั้น ควรจะเป็นการตัดสินใจของเด็กเอง ทั้งนี้อาจทำได้จากการปรึกษาหารือกับพ่อแม่และครูอาจารย์ด้วยก็ได้

๔) ความสามารถในการเป็นผู้บริโภคที่ดี การ "หาเงินได้" และ "ใช้เงินเป็น" เป็นของคู่กัน ผู้ที่มีคุณสมบัติครบทั้ง ๒ ประการนี้เท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นผู้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ผู้ที่สามารถหาเงินได้แม้จะมากเพียงใดก็ตาม ถ้าไม่รู้จักวิธีใช้เงินนั้นอย่างสมค่าและประหยัดแล้ว เงินที่ได้มานั้นจะสูญไปโดยเปล่าประโยชน์ การที่จะช่วยเศรษฐกิจของทุนและของชาตินั้น บุคคลต้องเป็นทั้งผู้ผลิตที่ดี คือ เป็นผู้ที่ทำเงินได้ และเป็นผู้บริโภคที่ดี (good consumer) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ

๑. หาเงินได้ (To earn efficiently) คือ หาเงินได้อย่างเต็มที่เท่าที่ตนมีความรู้และความสามารถจะทำได้

๒. ใช้อย่างประหยัด (Spend wisely) คำว่าประหยัดในที่นี้ มิได้หมายความว่า อุดมอย่างเกินไป แต่หมายความว่ารู้จักซื้อของที่ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าของเงินที่เสียไป และไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและฟุ่มเฟือยจนเกินไป

๓. ออมไว้เพื่อยามขัดสน (Save safely) นอกจากการใช้จ่ายตามสมควร การจะ เก็บเงินส่วนหนึ่งฝากออมสินหรือธนาคาร ซึ่งนอกจากจะได้รับความปลอดภัยแล้ว ยัง จะได้ดอกเบี้ยเพิ่มพูนขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

๔. ลงทุนเพื่อผลในภายหน้า (Invest profitably) คือการรู้จักนำเงินที่เหลือใช้ นั้นไปลงทุนทางธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือ เกษตรกรรม ฯลฯ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีก

การส่งเสริมให้เป็นผู้บริโภคที่ดี ในต่างประเทศเขาได้ปฏิบัติมานานแล้ว และได้จัดไว้ในหลักสูตรเรียกว่า (Consumer Education) ในเมืองไทยเราอาจจะจัดได้เป็น ๒ วิธี คือ

๑. จัดให้มีการสอนวิชา "ความรู้สำหรับผู้บริโภค" (Consumer Education) โดย ตรง ซึ่งอาจจัดได้เป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

๒. จัดแทรกไว้ในวิชาที่มีความสัมพันธ์กับวิชานั้น เช่น ในวิชาการเรียน อาจ สอนวิชาการเก็บถนอมอาหาร การตัดเสื้อผ้าและทำอาหารด้วยตนเอง หรือในวิชาวิทยาศาสตร์ และศิลป ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถทำและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ จากวัตถุดิบมาเป็น ของใช้ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัวและของครอบครัวได้มาก

๑๑๑ ✓ ๕.๔ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี เด็กวัยรุ่นมีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่จะเป็นเช่นนั้นได้ เด็กต้องการจะเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตน ที่มีอยู่ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนจึงมีหน้าที่โดยตรงที่จะอบรมสั่งสอนให้เด็กศึกษาถึง สิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ในสังคมได้แก่ กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขนบธรรมเนียม จริยธรรม ศีลธรรม และศาสนา ซึ่งเด็กจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม วัยรุ่นเป็นวัยที่ ต้องการยึดถือปรัชญาที่ตนจะปฏิบัติตาม เด็กจึงพอใจที่จะได้ศึกษาถึงประวัติและชีวิตคน สำคัญที่ตนพอจะถือเป็นอนุคมคติ และพยายามปฏิบัติตาม เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องที่เด็ก

วัยรุ่นสนใจและอยากศึกษา แต่บางครั้งเด็กจะรู้สึกว่าการเป็นเรื่องยาก และลึกซึ้งเกินไปจนน่าจะเป็นเรื่องของคนแก่มากกว่า โรงเรียนอาจช่วยเด็กในเรื่องนี้ คือ เริ่มการสอนถึงศาสนาและศีลธรรมที่ง่าย ๆ ที่เด็กพอเข้าใจและปฏิบัติตามได้ เมื่อเด็กเข้าใจขั้นต้นแล้วจึงค่อยสอนที่ยากและสูงขึ้นตามลำดับ

นอกจากความรู้ทางศาสนา เด็กควรได้รับความรู้ทางกฎหมายและระเบียบประเพณีต่าง ๆ ให้เด็กรู้จักทำหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี เช่น การรู้จักใช้และรักษาศาสนสมบัติและสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ การรู้จักรักษาความปลอดภัยของตนเองและสังคม การรู้จักปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม ตลอดจนการรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อสันติสุขของโลกอีกด้วย

* การที่จะสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นในข้อนี้ ครูที่สอนทางสังคมศึกษา ได้แก่ครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มีหน้าที่โดยตรงในการที่จะปรับปรุงการสอนของตนมิให้มีขอบเขตอยู่แต่เพียงในตำรา หากสามารถสอนให้เด็กได้นำความรู้เหล่านั้นไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ การจัดให้เด็กปลูกและบำรุงรักษาคันไม้ในโรงเรียน การนำเด็กทัศนศึกษาไปยังวนอุทยานและป่าสงวนต่าง ๆ การจัดให้มีองค์การนักเรียน และการเลือกตั้งด้วยวิธีการประชาธิปไตย ตัวอย่างมรรยาทอันดีงาม ที่ครูปฏิบัติต่อกันเองต่อผู้ที่สูงกว่า ต่อพระในพระพุทธศาสนา ตลอดจนการนำเด็กไปทำบุญในวันสำคัญเหล่านี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้ทั้งเนื้อหาและวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีสมความปรารถนาของรัฐบาล และตรงตามความมุ่งหมายที่บ่งไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ ว่า

“ข้อ ๑ รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาสมควรแก่ศักยภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพ และทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ”(๒๔)

(๒๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๐๓ จากประวัติกระทรวงศึกษาธิการ ๒๔๓๕-๒๕๐๓

โรงพิมพ์คุรุสภา พระนคร ๒๕๐๓ หน้า ๓๗๘-๘

ย่อความท้ายบท

ในบทนี้ ได้กล่าวถึงความสำคัญของความต้องการของเด็กวัยรุ่น ซึ่งจะต้องตอบสนองทั้งจะเห็นได้ว่าการศึกษารื่องนี้มาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้ยกตัวอย่างเรื่องความต้องการเกี่ยวกับปัจจัยสี่ในพระพุทธศาสนา ความต้องการในร่างกายจิตใจ และสังคม ตามทัศนะของนักจิตวิทยาในสมัยปัจจุบัน ความต้องการที่จำเป็น ๑๐ ประการตามข้อตกลงในสมาคมครูใหญ่โรงเรียนมัธยมแห่งชาติ (สหรัฐอเมริกา) และในที่สุดได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นรากฐานความมุ่งหมายของมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป คือ ความต้องการทางด้านสัจการแห่งตน มนุษยสัมพันธ์ ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองก็

บทที่ ๓

ลักษณะของโรงเรียนและการสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น

“การศึกษาที่จัดขึ้นนั้น รัฐถือว่าควรจัดเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล” คำกล่าวนี้ได้บ่งไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓^(๒๕) เป็นแนวเสนอแนะแก่รัฐบาลและผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาทั้งหลาย อนึ่ง จากหนังสือเรื่อง “โครงการสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ของ นายบุญถิ่น อัตถากร และคณะ^(๒๖)” ก็ได้กล่าวถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนซึ่งจะต้องจัดสนอง

การที่จะได้ทราบว่าขณะนี้โรงเรียนต่าง ๆ ได้จัดสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นเพียงไร ผู้เขียนใคร่จะเสนอผลการสำรวจโรงเรียนซึ่งศึกษานิเทศกรรมวิสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระทำขึ้นเพื่อประเมินผลงานของโรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖ บ้าง และรายงานการวัดผลเพื่อสำรวจโรงเรียนในเครือคริสตจักรในประเทศไทย ซึ่งได้กระทำตั้งแต่วันที่ ๔ กันยายน ถึง ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยนำผลการสำรวจเหล่านั้นมาเสนอเป็นทำนองการศึกษาเป็นรายโรงเรียน (Case-study) โดยยกมาแต่เฉพาะผลของการสำรวจในหัวข้อที่เกี่ยวกับเรื่องการสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นเท่านั้น คงต่อไปนี้

๑. ลักษณะโรงเรียน

ที่ตั้ง

ขนาดโรงเรียน

จำนวนนักเรียน

(๒๕) แผนการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๐๓ จากประวัติกระทรวงศึกษาธิการ ๒๔๖๕-๒๕๐๗

โรงพิมพ์คุรุสภา พจนนร ๒๕๐๗ - หน้า

(๒๖) บุญถิ่น อัตถากร นาย และคณะ โครงการสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรเจริญทัศน์ (แผนกพิมพ์) ๒๕๐๘ หน้า ๑

จำนวนครู และวุฒิของครู จำนวนปีที่ได้ปฏิบัติงานมาทางด้าน
ศึกษา

๒. หลักสูตร และการสอน

อุปกรณ์การสอน

ห้องต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสนองความต้องการอื่น ๆ เช่น

ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องศิลปะ

๓. สวัสดิการ และพัฒนาการของนักเรียน บริการทางสุขภาพ ห้อง
พยาบาล ส้วม การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การตรวจโรคประจำปี
การตรวจและรักษาฟัน กิจกรรมนอกหลักสูตร สนาม การแนะแนว
ห้องแนะแนว

๔. ข้อเสนอแนะของคณะผู้สำรวจ

๕. การวิเคราะห์ของผู้เขียน

โรงเรียนที่ ๑ ^(๒๗)

๑. ลักษณะและที่ตั้ง

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนรัฐบาล ตั้งอยู่ต่างจังหวัด รับนักเรียนหญิงตั้งแต่ชั้น ม.ศ. ๑
ถึงชั้น ม.ศ. ๕ จำนวน ๙๑๙ คน (พ.ศ. ๒๕๐๖) ส่วนหนึ่งเป็นโรงเรียนประจำ รับ
นักเรียนที่มาจากจังหวัดใกล้เคียง มีครูทั้งหมด ๔๑ คน อาจารย์ใหญ่มีผู้ช่วย ๒ คน ครู
ไปศึกษาต่อ ๓ คน จึงเหลือครูที่ทำการสอนจริง ๓๘ คน สรุปแล้วมีครู ๑ คน ต่อนักเรียน
๒๒ คน ตัวกลางของชั่วโมงสอนของครูในโรงเรียนอยู่ในระหว่าง ๒๐-๔๐ ชั่วโมงต่อ ๑
สัปดาห์ จากการสอบถามอาจารย์ใหญ่ปรากฏว่าขณะนั้นโรงเรียนยังต้องการครูเพิ่มอีก ๘ คน
คือ ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตรีภูมิศิลป์ ครูดนตรี ครูศิลปะ ครูภาษาไทย สังคม
ศึกษา และภาษาอังกฤษ

(๒๗) นางสาวพรรณศรี วิชากรกุล นางปราณี เก่งผล, Dr. C.C. Ring รายงานการตรวจโรงเรียน.....
(เอกสารที่มีได้พิมพ์เผยแพร่) ระหว่างวันที่ ๓๐ กันยายน ถึง ๔ ตุลาคม ๒๕๐๖ ๘ หน้า

ครู

ที่มีอยู่แล้วเป็นครูปริญญา ๑๑ คน (ในจำนวนนี้มี ๒ คน ได้รับปริญญาโท จากต่างประเทศ) เท่ากับประมาณ ๒๖% ของครูในโรงเรียน ครู ๒๒ คน ได้รับประกาศนียบัตร ป.ม. เท่ากับ ๕๕% ของครูในโรงเรียน ครู ๘ คน ได้รับประกาศนียบัตรประถมศึกษา ครูพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและปรับปรุงวิทยฐานะของตนให้ดีขึ้นเสมอ โรงเรียนยังต้องการอบรมครู และนิเทศครูเป็นประจำภายใต้การแนะนำของอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสายวิชา กับการประชุมครูในสายวิชาโดยสม่ำเสมอ การเตรียมการสอนของครูมิได้ทำเป็นประจำ

อาคารและบริเวณโรงเรียน โรงเรียนนี้มีเนื้อที่ ๓๐ ไร่ ซึ่งนับว่าเพียงพอ มีอาคารทั้งสิ้น ๑๐ หลัง แต่ยังต้องการอาคารต่าง ๆ เพิ่มเติมอีก ดังต่อไปนี้—

๑. ห้องเกษตรศาสตร์
๒. ห้องทดลองชีววิทยา
๓. หอนอนใหม่
๔. ห้องศิลปะ
๕. ห้อง Gymnasium
๖. ห้องเรียนเพิ่มขึ้น เพราะต้องรับนักเรียนมากขึ้น

๒. หลักสูตรและการสอน

ใช้หลักสูตรชั้นมัธยมของกระทรวงศึกษาธิการ โดยปรกติทำการสอน ๖ ชั่วโมงต่อวัน หรือ ๓๐ ชั่วโมงต่อ ๑ สัปดาห์

การสอนวิชาคณิตศาสตร์

ผู้สำรวจได้เข้าดูการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ๘ ห้อง สรุปว่า ครูคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่เตรียมตัวสำหรับการสอนเพื่อให้ดูในวันนั้นเป็นอย่างดี ครูในสายวิชาคิดว่ายังขาดครูสำหรับการสอนคณิตศาสตร์อีก ๑ คน ในการสอนครูส่วนใหญ่ใช้กระดานดำ ไม่มีอุปกรณ์การสอนอื่น ดังนั้นถ้านักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น จะทำให้การเรียนการสอนได้รับการผลดียิ่งขึ้น นักเรียนเกือบทุกคนมีหนังสือแบบเรียน ครูในสายวิชาคิดว่าไม่มีปัญหาในสายวิชา นอกจากนักเรียนสอบตกในสายวิชานี้มาก

การสอนวิทยาศาสตร์

ในการสังเกตการสอน ๓ ห้อง สรุปผลได้ว่าการจัดสายวิทยาศาสตร์ค่อนข้างดี เครื่องมือจัดไว้อย่างถูกต้อง ถึงแม้จะมีห้องเรียนชีววิทยาแล้ว แต่โรงเรียนก็ยังขาดห้องปฏิบัติการชีววิทยาต่างหากอีก การเตรียมตัวสำหรับการสอนเป็นไปอย่างดี ในการดูการสอนสามห้อง ได้ดูการแสดงการทดลอง ๒ ห้อง การปฏิบัติการ ๑ ห้อง การสาธิตทดลองนั้น ครูเตรียมตัวมาอย่างดี และดำเนินไปด้วยดีทุกระยะ แต่ควรจะได้มีกิจกรรมร่วมของนักเรียนมากกว่านี้ สำหรับการทดลองปฏิบัติการของนักเรียนนั้น มีนักเรียนในชั้นมากเกินไป และมีความน้อยเกินไปสำหรับที่จะทำให้การปฏิบัติการได้ผลดี ผู้บริหารโรงเรียน และครูในสายวิชาควรได้พิจารณาแก้ไขในเรื่องนี้ อนึ่ง ห้องชีววิทยาและห้องฟิสิกส์ควรมีอุปกรณ์มากกว่านี้ โดยเฉพาะอุปกรณ์ในเรื่องไฟฟ้า

การสอนสังคมศึกษา ผู้สำรวจได้เข้าดูการสอน ๓ ห้อง ได้ดูการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และศีลธรรม สรุปความเห็นได้ ดังนี้

๑. การสอน ครูผู้สอนตั้งใจสอนอย่างดีเป็นส่วนใหญ่ มีครูเพียงคนเดียวที่สอนแบบ Text—book reading โดยครูเป็นผู้อ่าน แต่ก็พยายามให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแผนที่แบบตอบตาม นักเรียนได้ร่วมอภิปรายปัญหาธรรมะ แสดงให้เห็นถึงการค้นคว้าอย่างดี และการเอาใจใส่ในกิจกรรมการเรียนของนักเรียน กับการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นับว่าครูวางแผนการสอนได้เป็นอย่างดี ครูพยายามหาอุปกรณ์มาประกอบการสอน

๒. การเตรียมการสอน ครูในสายส่งบันทึกการสอนไปยังหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนทุกสัปดาห์

๓. การจัดครูเข้าสอน เนื่องจากครูในสายไม่เพียงพอ และครูสอนสังคมศึกษาคอนหนึ่งไปศึกษาต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยครูสายวิชาอื่น ๆ ช่วยสอนวิชาสังคมศึกษาหลายคน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้เชิญวิทยากรจากภายนอกผู้มีความรู้ในด้านสังคมศึกษามาช่วยในการสอนอีกหลายคนด้วย

๔. โรงเรียนมีห้องสังคมศึกษาแต่ไม่สมบูรณ์ กับแคบ จึงมิได้ใช้ประโยชน์เต็มที่ การสอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้สอนตามห้องเรียนปกติ ส่วนอุปกรณ์ในการสอนวิชานี้ มีไม่มากนัก

๕. นักเรียนได้จัดกิจกรรมพิเศษด้านสังคมศึกษาอยู่เสมอ เช่น จัดทำป้ายประกาศเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการฟังเทศน์ และเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟังเป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ครูในสายวิชาควรได้มีการเตรียมการสอนร่วมกันในระหว่างครูที่สอน ชั้นและวิชาเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อช่วยครูที่ต้องสอนหลายวิชาและหลายชั้น

๒. ควรได้มีการประชุมครูในสายวิชาโดยสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันแก้ปัญหา และการจัดหาอุปกรณ์การสอนในสายวิชา

๓. ควรได้จัดให้มีอุปกรณ์ในการสอนสำหรับวิชานี้เพิ่มขึ้น อุปกรณ์ประเภทแผนที่ ถ้าจะให้นักเรียนทั้งชั้นดู ควรมีขนาดใหญ่ ควรมีทั้งแผนที่ประวัติศาสตร์และปัจจุบัน

การสอนภาษาฝรั่งเศส

จากการเข้าดูการสอนเพียง ๑ ชั่วโมง และการพบกับอาจารย์ผู้สอน ได้ทราบเรื่องราวพอสรุปได้ ดังนี้

๑. มีครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสเพียง ๒ คน คนหนึ่งเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ อีกคนหนึ่งเพิ่งกลับจากต่างประเทศ ครูทั้งสองได้เตรียมการสอนเป็นอย่างดี และมีประสบการณ์ในการสอนวิชานี้มาแล้ว

๒. อุปกรณ์ในการสอนภาษาฝรั่งเศสมีน้อย ยังไม่เพียงพอ ผู้สอนรู้สึกว่าการสอนยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ ทั้งนี้ เพราะขาดอุปกรณ์และคำแนะนำในการสอน ตลอดจนแนวทางในการออกข้อสอบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ขอให้ดำเนินการติดต่อกับแผนก วิชาภาษาฝรั่งเศสของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งทางโรงเรียนได้ทำเนนอยู่แล้ว อนึ่ง ศักขานิเทศกัรับจะขอข้อสอบกลางปีวิชาภาษาฝรั่งเศสของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาไปให้ ได้ติดต่อกัช้ถามเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้สอนสงสัยในเรื่องการออกข้อสอบมายังโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และตอบให้ทางโรงเรียนทราบแล้ว

๒. กรมควรได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือในด้านเอกสารและการอบรมภาษาและวิธีสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสให้แก่ครู ตลอดจนการชี้แจงการวัดผลและออกข้อสอบอย่างละเอียด

การสอนภาษาอังกฤษ มีความเห็นพอสรุปได้ ดังนี้

๑. การสอน ครูพยายามสอนได้ดีพอใช้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในบทเรียนที่ครูสอน และได้ทราบว่าครูที่ทำการสอนได้พยายามชวนชวหาความรู้เพิ่มเติมโดยการฝึกฝนด้วยตนเองอยู่เสมอ บางคนถึงกับลงทุนซื้ออุปกรณ์เพิ่ม

๒. ได้มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ แล้วส่งให้หัวหน้าสายวิชาตรวจครูบางคนเตรียมบทเรียนร่วมกัน

๓. การจัดแบ่งครูที่ทำการสอนในแต่ละชั้นไม่เหมือนกัน คือ แบ่งตามหนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียน ทั้งนี้เพื่อครูจะได้ไม่ต้องเตรียมบทเรียนมากเกินไป และแบ่งโดยให้ครูรับเหมาเป็นชั้น ๆ ไปก็มี

๔. มีครูอาสาสมัครจากประเทศอังกฤษ ช่วยทำการสอนในวิชา Composition และการสนทนา สอนชั้น ม.ศ. ปลาย สอนแก่นักเรียน

๕. คณะครูสายวิชาภาษาอังกฤษชี้แจงว่า ที่ทำงานไม่ใคร่จะได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะมีงานจรมาก และครูมีงานสอนล้นมือ ครูคนหนึ่งมีชั่วโมงสอน ๒๑ ชั่วโมงต่อ ๑ สัปดาห์ เป็นอย่างน้อย

๖. โรงเรียนนี้ยังไม่นำประโยชน์จากวิทยากร ในโรงเรียนมาใช้แก่คณะครูที่ได้เข้ารับการสอนในบางครั้ง พบว่าครูมีปัญหาในการออกเสียง คือ ออกเสียงไม่ชัด อ่านเร็ว ไม่ชัดถ้อยชัดคำ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

๑. โรงเรียนควรช่วยในด้านการให้พื้นความรู้เพิ่มเติมแก่ครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งรวมทั้งการฝึกอ่าน การออกเสียงที่ถูกต้อง โรงเรียนมีวิทยากรเจ้าของภาษาอังกฤษ ๒ คน คือ อาสาสมัครอังกฤษ ๑ คน และอเมริกัน ๑ คน กับมีอาจารย์ที่ได้รับการศึกษาทางด้านนี้โดยตรงจากต่างประเทศอีกสองคน ถ้าหากว่าทางโรงเรียนจะใช้ประโยชน์จากวิทยากรทั้ง ๔ นี้ เพื่อช่วยคณะครูที่ทำการสอนก็จะเป็นผลดีแก่ครู และผลนั้นก็จะต้องเนื่องถึงนักเรียนด้วย ทางโรงเรียนควรจะได้จัดชั่วโมงให้ครูได้เข้าพบวิทยากรเป็นประจำทุกสัปดาห์

๒. กลุ่มของครูที่สอนในแต่ละชั้น ควรจะได้ร่วมกันเตรียมบทเรียนด้วยกันโดยขอให้หัวหน้าสายวิชาและวิทยากรชาวต่างประเทศที่ประจำอยู่ในโรงเรียน เข้าช่วยให้คำปรึกษาแนะนำ ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อบกพร่องและผิดพลาด

๓. ครูหัวหน้าสายวิชาควรจะได้ทำการนิเทศการสอนอยู่เสมอ

วิชาพลศึกษา

จากการสังเกตการสอนเพียงครั้งเดียว เห็นว่าครูใช้หลักและวิธีการสอนดีทั้งในคำทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในบทเรียน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง เช่น วิธีการส่งลูกบอลในการเล่นบาสเกตบอล

ข้อเสนอแนะ จากที่ได้รับฟังปัญหาจากครูผู้สอนวิชาพลศึกษา

๑. ครูต้องการให้มีโรงฝึกพลศึกษา เพราะจะช่วยในการสอนวิชาพลศึกษาได้มากในฤดูฝน และช่วยในด้านสันตนาการ

๒. ครูพลศึกษา เสนอว่าอยากให้มีการอบรมครูที่สอนวิชาพลศึกษาบ้าง และต้องการตำราเกี่ยวกับวิชาพลศึกษา

วิชาสุขศึกษา

จากการสังเกตการสอนเพียงครั้งเดียว เป็นเวลาที่ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมและนำผลจากกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันทำมาใช้ประโยชน์ในด้านอุปกรณ์การสอน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรใช้กิจกรรมอนุภาชาเป็นกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เพื่อช่วยทางด้านวิชาสุขศึกษา

๒. ควรจัดให้มีห้องพยาบาลโดยเฉพาะ

๓. ควรจัดให้มีบริการแนะแนวทางสุขภาพ และการรักษานามัยของร่างกาย

ห้องสมุด

๑. ครูผู้ได้รับมอบหมายเป็นบรรณารักษ์ในขณะนั้นไปศึกษาต่อ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ซึ่งเป็นครูมีชั่วโมงสอนมาก จึงต้องรับหน้าที่แทนร่วมกับครูอื่น ๆ อีก ๒ คน ดังนั้นเวลาที่ครูบรรณารักษ์จะอยู่ในห้องสมุดได้คือเวลาที่ว่างจากการสอน ผู้ช่วยบรรณารักษ์เคยได้รับการศึกษาทางวิชาห้องสมุดมาแล้ว ๑ วิชา และเคยได้รับการอบรม ๕ ครั้ง

๒. ห้องสมุดเปิดบริการระหว่าง ๗.๐๐ น. - ๑๖.๒๐ น. ทุกวันที่เปิดเรียน และในวันเสาร์เปิดครึ่งวัน นักเรียนและครูได้ใช้ประโยชน์เต็มที่ ชุมชนมีโอกาสดูบ้างโดยผ่านทางโรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังให้มีการประณมนิเทศการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนด้วย นักเรียนและครูช่วยในการซ่อมหนังสือ

๓. การจัดห้องสมุดทำได้ดี มีหนังสือมากพอควร ทั้งประเภทหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์ในท้องถิ่น วารสาร หนังสืออุเทศต่าง ๆ นักเรียนบางคนจัดทำหนังสือพิมพ์ขึ้นแล้วมอบให้กับห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

๑. เนื่องจากห้องสมุดได้ให้บริการเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ควรให้พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นทั้งทางด้านครุภัณฑ์ ซึ่งบางอย่างยังไม่มีเพียงพอ ทางโรงเรียนยังต้องการหนังสือ

กันคว้อีกมาก ควรให้ได้มีการจัดซื้อเพิ่มเติม ถ้าได้รับการปรับปรุงให้ดียู่เสมอห้องสมุดนี้จะเป็นตัวอย่างห้องสมุดที่ดีในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒. ควรได้ฝึกหัดให้นักเรียนช่วยงานห้องสมุดมากขึ้น ทั้งในด้านการซ่อมหนังสือ การดูแลห้องสมุด ตลอดจนงานอื่นๆ เพื่อครูบรรณารักษ์จะได้มีเวลาสำหรับทำงานห้องสมุดในด้านที่ต้องใช้ความรู้ทางบรรณารักษ์มากขึ้น เช่น การทำ Card catalog, classify หนังสือและอื่น ๆ เป็นต้น

๓. ควรสนับสนุนการติดต่อกับ Jamestown Teachers' Association ซึ่งได้ดำเนินการมาด้วยดีแล้ว อนึ่ง ควรได้ติดต่อแลกเปลี่ยนวัสดุพื้นเมืองกับโรงเรียนในภาคการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อนักเรียนจะได้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

๑. มีครูเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ๔ คน ส่วนใหญ่ใช้ความรู้ความชำนาญเดิมเพื่อดำเนินการนี้ แต่ทว่าแต่ละคนมีงานล้นมือ โรงเรียนมีห้องเก็บอุปกรณ์ ๑ ห้อง มีอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาพอควร ได้เคยจัดทำเครื่องส่งวิทยุภายในโรงเรียนกับอุปกรณ์การสอนง่าย ๆ หลายอย่าง

๒. โรงเรียนมีโครงการจัดทำห้องฉายภาพยนตร์ ห้องเก็บเสียง ห้องปรับอากาศสำหรับเก็บอุปกรณ์

๓. โรงเรียนได้ยืมภาพยนตร์จาก USIS, BIS สถานกงสุลฝรั่งเศสและเอกชน มาฉายให้นักเรียนดู

ตามที่ได้สังเกต ครูเจ้าหน้าที่ค่านนี้เอาใจใส่งานเป็นอย่างดี แต่มีงานหลายอย่างที่ต้องทำ จึงทำให้ได้ผลไม่สมบูรณ์นัก

๓. สวัสดิการและพัฒนาการของนักเรียน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นริเริ่ม และมีหลายอย่างที่มีที่ทำการเป็นรูปร่างดีขึ้น ถ้าได้มีการวางหลักการที่ดี ชุมชนที่โรงเรียนได้จัดทำอยู่ในขณะนี้ คือ

๑. ชุมนุมยวดยุทศกร
๒. ชุมนุมถ่ายรูป ชุมนุมนี้ทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียนมาก
๓. การจัดทำหนังสือพิมพ์ของชั้น ม.ศ. ๔-๕ ซึ่งปรากฏว่านักเรียนชั้นอื่น ๆ มีความสนใจและนิยมอ่านกันมาก ซึ่งทางโรงเรียนควรได้ส่งเสริมในการจัดตั้งเป็นชุมนุมหนังสือพิมพ์ขึ้น

๔. การละคร เพื่อนำ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจำเป็นต้องมี และได้จัดเข้าไว้ในหลักสูตร เพราะทางโรงเรียนจะต้องใช้ในการต้อนรับแขกเมืองอยู่เสมอ ถ้าจะได้จัดให้มีชุมนุมขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดหลักการและวิธีการแล้ว จะช่วยเสริมหลักสูตรวิชาได้มาก

การแนะแนว

โปรแกรมการแนะแนวที่โรงเรียนได้จัดทำแล้ว คือ

๑. การรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนลงในระเบียบสะสม
๒. การประเมินนิเทศนักเรียนใหม่
๓. การช่วยนักเรียนแก้ปัญหาส่วนตัวที่ไม่สลบซับซ้อนนัก
๔. การให้ความรู้ในสิ่งที่นักเรียนควรทราบและต้องการทราบ (Information Services)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประชุมเพื่ออบรมและชี้แจงแก่ครูที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

๑. วิธีการเก็บข้อมูล การรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน วิธีการบันทึกลงในระเบียบสะสม ตลอดจนวิธีการนำระเบียบสะสมมาใช้ให้เป็นประโยชน์
๒. วิธีจัดและดำเนินการประเมินนิเทศนักเรียนตลอดระยะเวลาภาคต้นปีการศึกษา
๓. การวางแผนหลักเกณฑ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัด Information service โดยเฉพาะในด้านอาชีพและในด้านการศึกษาต่อ

๔. ข้อเสนอแนะของผู้สำรวจ

เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสำรวจได้ทำข้อเสนอแนะไว้ท้ายรายการย่อยแต่ละรายการแล้ว แต่มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจ ซึ่งได้จากการประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ตรวจการภาคการศึกษา คณะศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญ และครูในโรงเรียน ดังนี้

๑. มีผู้เสนอความเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนคณิตศาสตร์ของกรมวิชาการว่า มีโจทย์ผิดพลาดบางแห่ง ควรได้เสนอกกรมวิชาการเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง และถามถึงวิธีสอนเรขาคณิตแบบเก่า และแบบใหม่ด้วย

๒. โรงเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการออกข้อสอบชั้นประถมศึกษาตอนปลายว่า ควรจะให้ศึกษานิเทศก์ หรืออาจารย์ใหญ่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาระดับนี้ เป็นผู้ออกข้อสอบ หรือมีส่วนใหญ่ในการออกข้อสอบระดับดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ข้อสอบที่ตรงกับหลักสูตร

๕. การวิเคราะห์ของผู้เขียน

๑. การสนองความต้องการเกี่ยวกับสัจการแห่งตน โรงเรียนนี้นับว่าเป็นโรงเรียนที่ดีแห่งหนึ่งในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาที่นักเรียนในจังหวัดที่ใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษา โดยเฉพาะในชั้นมัธยมตอนปลาย และมีโรงเรียนประจำ ความนิยมเห็นได้ชัดจากการที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๖ และ ๒๕๐๗ มีนักเรียน ๗๔๑, ๙๑๘ และ ๑,๐๗๐ ตามลำดับ แต่ยังมีจุดอ่อนที่อาจพิจารณาแก้ไข

ก. การสอนมุ่งแต่การสอนตามหลักสูตรเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าครูบางคนจะได้ใช้วิธีการสอนแบบกิจกรรมและใช้อุปกรณ์อยู่บ้าง แต่ก็ยังมีการสอนแบบให้อ่านตำรา และใช้อุปกรณ์คือกระดานดำอย่างเดียว ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องปรับปรุง ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องสังคมศึกษา ซึ่งเริ่มต้นแล้ว ควรจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไปอีก

ข. ครูในบางสายยังมองไม่เห็นปัญหาในสายวิชาของตน เป็นต้นว่า ครูในสายวิชาคณิตศาสตร์สอนโดยไม่ใช้อุปกรณ์การสอน และคิดว่าไม่จำเป็นต้องมี (โรงเรียนส่วนมากก็เป็นเช่นนี้) และคิดว่าไม่มีปัญหาอะไรนอกจากนักเรียนสอบตก ซึ่งตามความเป็น

จริงแล้ว การที่นักเรียนสอบตกมาก เป็นปัญหาที่น่าสนใจ อาจมีสาเหตุหลายอย่างเช่น ครูสอนไม่ดี ไม่ช่วยให้นักเรียนสนใจและเกิดสังกัป (Concept) ที่ถูกต้อง หรือนักเรียนมีเชาวน์ต่ำ (ซึ่งคงไม่มีมากจนเกินไป) จึงน่าจะถือดีว่าเป็นปัญหาที่ผู้บริหารจะได้แนะนำให้ครูหัวหน้าสายวิชาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุง การสอนภาษาอังกฤษควรให้ครูแต่ละคนสอนหลายวิชาเพื่อจะได้มีความสัมพันธ์กัน ถ้าแยกสอนคนละรายวิชาจะทำให้วิชาไม่สัมพันธ์กัน และได้ผลน้อย

ก. อุปกรณ์การสอน ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะและทำหน้าที่เป็นประจำโดยลดภาระทางการสอนลงบ้าง จะได้ทำงานในตำแหน่งนี้ได้เต็มที่ ในด้านการจัดเก็บรักษาให้เป็นหมวดหมู่และวางโครงการที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ง. กิจกรรมนอกหลักสูตร ได้เริ่มขึ้นด้วยความสนใจของนักเรียน และความจำเป็นของโรงเรียนหลายอย่าง แต่ก็ยังไม่จัดเป็นชุมนุมอย่างแท้จริง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการ เช่น ชุมนุมหนังสือพิมพ์ และชุมนุมเพื่อนร่ำ ชุมนุมเหล่านั้ถ้ามีครูที่ปรึกษาที่มีความสนใจ เข้าใจ และรู้วิธีการ ก็จะเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ของเด็กได้ยิ่งขึ้น

จ. การแนะแนว นับว่ามีได้จัดเป็นองค์การที่ถูกต้องตามหลักวิชา และมีได้กล่าวถึงว่ามีผู้แนะแนวที่มีพื้นความรู้ทางการแนะแนว หรือได้รับการฝึกมาโดยตรงหรือไม่ ในเมื่อทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูหลายแขนงไปศึกษาต่อ ก็น่าจะคัดเลือกตัวบุคคลที่เหมาะสมไปศึกษาต่อ หรือรับการอบรมเกี่ยวกับวิชาการแนะแนวโดยเฉพาะมาด้วย

ฉ. สถิติการและพัฒนการของเด็ก ในรายงานมิได้กล่าวถึงบริการที่สำคัญ ๆ ที่สนองความต้องการและที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย เช่น ห้องพยาบาล ส้วม การซักรีดผ้า วัคซีนสูง การตรวจโรคประจำปี การตรวจและรักษาฟัน

๒. การสนองความต้องการในค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ การที่โรงเรียนมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำบางส่วน ครูบางคนที่อยู่ประจำในโรงเรียน และนักเรียนประจำ น่าจะมีโอกาสฝึกการอยู่กับผู้อื่นได้อย่างดี ได้ฝึกวินัย การเสียสละ การรู้จักให้และรับ ตลอดจน

มีความอดทน การจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนนั้น นอกจากจะเพื่อให้การสอนเป็นผลดีตามหลักการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันแล้ว ครูควรจะได้ย่ำถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน และรู้จักรับผิดชอบ ตลอดจนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีด้วย

๓. การสนองความต้องการทางด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ โรงเรียนมิได้กล่าวถึงเรื่องนี้ นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เพราะว่า การวางแผนการศึกษาได้จัดทำให้สอดคล้องกับแผนการเศรษฐกิจของประเทศ เศรษฐกิจของประเทศจะมั่นคงได้ ต้องอาศัยความสามารถของบุคคลในการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี แม้ว่าจะมิได้กล่าวไว้โดยตรงในเรื่องเนื้อหาของหลักสูตร ผู้สอนก็ควรที่จะหาโอกาสแทรกความคิดเข้าไปในแนววิชาต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปปฏิบัติ กหกรรมศิลป์ และสังคมศึกษา นอกจากนั้นควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติในทางที่จะนำมาใช้ในชีวิตจริง ในแง่ที่จะสร้างให้เด็กเป็นผู้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

๔. ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี ได้จากการสอนโดยตรงในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งได้ผลค่อนข้างดี คือ ให้นักเรียนสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน และทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น การจัดสอนเพื่อนำเพื่อส่วนรวมในการต้อนรับแขกเมือง ทำให้นักเรียนเข้าใจหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม การใช้วิทยากรจากภายนอก เช่น นิมนต์พระมาเทศน์ เชิญวิทยากรมาบรรยาย ทำให้โรงเรียนและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี แต่มิได้เน้นหน้าที่อื่น ๆ เช่น หน้าที่ที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล หน้าที่ในการรักษาทรัพย์สินสมบัติของชาติ รวมทั้งการรักษาทรัพยากรของชาติอีกด้วย

โรงเรียนที่ ๒ ^(๒๔)

๑. ลักษณะที่ตั้ง

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนราษฎร์ รับเฉพาะนักเรียนชายไปมาและประจำ ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนคร ทำการสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมถึง ม.ศ. ๕ มีนักเรียนทั้งหมด

๒,๖๖๒ คน อยู่ประจำ ๑๔๐ คน แบ่งเป็นแผนกประถม และมัธยม แต่ละแผนกมีครูใหญ่ ๑ คน และผู้ช่วย ๑ คน ในแผนกประถมมีนักเรียน ๑,๕๘๑ คน ครู ๕๘ คน แผนกมัธยมมีนักเรียน ๑,๐๗๕ ครู ๕๒ คน บรรยายากศโดยทั่ว ๆ ไปของโรงเรียน และสิ่งที่โรงเรียนยังขาดในการสนองความต้องการของนักเรียนและครู ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจว่า น่าจะต้องมีการปรับปรุงอย่างละเอียดและทั่วถึง เพื่อให้โรงเรียนได้ปฏิบัติงานได้ผลเต็มที่ตามลักษณะภายนอกที่ประทับใจคงปรากฏอยู่

๒. หลักสูตรและการสอน

หลักสูตรทั้ง ๑๒ ชั้นใช้ตามที่กระทรวงกำหนดให้ โรงเรียนเป็นผู้ทำการสอบไล่ทุกชั้น นอกจากชั้น ม.ศ. ๕

การสอนภาษาอังกฤษ เริ่มตั้งแต่ประถม ๑ เป็นวิชาที่ถือว่าสำคัญสำหรับโรงเรียนนี้ แผนกภาษาอังกฤษของระดับประถมและมัธยมมีครูแยกกัน และมีความสัมพันธ์น้อยมาก และเพราะเหตุว่าการเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมไม่มีผลเกี่ยวกับการสอบไล่ นักเรียนจึงไม่เอาใจใส่ในการเรียน ทำให้นักเรียนไม่มีรากฐานทางภาษาอังกฤษเพียงพอในการที่จะเรียนชั้นสูงต่อไป ในระดับชั้นมัธยม หนังสืออังกฤษที่ใช้สอนมีมากเกินไป ทำให้เกิดความสับสน นอกจากนั้นโรงเรียนกำลังอยู่ในระหว่างทำการทดลองการสอนภาษาอังกฤษ ๔ กลุ่มร่วมกับ Scientific Research Association's Reading Laboratory แต่ยังไม่ทันเห็นผล หนังสืออ่านประกอบมีน้อยเกินไป นักเรียนและครูบ่นว่าหนังสือและความสะดวกต่าง ๆ จากห้องสมุดมีน้อยมาก

วิชาศิลป รวมวิชา ดนตรี วาดเขียน งานไม้และแกะสลัก ในชั้นประถม ๔ มี ๕ ชั่วโมง ประถม ๕ - ม.ศ. ๒ มี ๘ ชั่วโมง ทั้งผู้ปกครองและครูบ่นว่าชั่วโมงศิลปสำหรับ ป. ๕ ถึง ม.ศ. ๕ มีมากเกินไป นอกจากนี้นักเรียนมักจะได้คะแนนมากในวิชาเหล่านี้ ทำให้เป็นคะแนนช่วยให้นักเรียนสอบไล่ได้ แต่ทำให้นักเรียนอ่อนในวิชาหลักต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถจะไปเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ได้

ไม่มีห้องเฉพาะสำหรับวิชาศิลปะ หวังว่าเมื่อมีตึกใหม่แล้ว ปัญหาเรื่องนี้จะหมดไป นักเรียนเป็นผู้นำวัสดุและเครื่องมือมาเอง ทุกๆ ปีมีการแสดงศิลป ๑ ครั้ง

ห้องสมุดและอุปกรณ์การสอน ทั้งแผนกประถมและมัธยมต่างก็มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกทางวิชาห้องสมุดมาแผนกละ ๑ คน คนหนึ่งได้ประกาศนียบัตรวิชาห้องสมุดมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกคนหนึ่งเคยได้รับการอบรมจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ทั้งสองคนนั้นนับว่ามีความสนใจและมีทัศนคติต่อการทำงานที่ดี เหมาะสมแก่การเป็นบรรณารักษ์ แต่ทั้งสองคนนี้ไม่มีชั่วโมงทำงานที่แน่นอนสำหรับทำงานห้องสมุดโดยเฉพาะ เพราะต้องทำการสอนเต็มเวลา ดังนั้นการทำงานห้องสมุดก็เป็นแต่เพียงงานที่ทำด้วยความสมัครใจ และเป็นงานที่ไม่ถือว่าสำคัญนัก

ในการพบปะกับครูทั้งประถมและมัธยม และความต้องการขององค์การนักเรียน ต่างก็กล่าวว่าการศึกษาที่โรงเรียนไม่มีห้องสมุดทำให้การเรียนไม่ได้ผลเท่าที่ควร และต่างก็แสดงความปรารถนาใครจะได้บรรณารักษ์ที่ทำการงานเต็มเวลา

งบประมาณที่จะใช้สำหรับห้องสมุดมีเป็นจำนวน ๑๐ บาทต่อคน เงินจำนวนนี้เป็นรายได้พิเศษประจำปีที่น่าจะนำความเจริญของงานและการปรับปรุงห้องสมุดได้ดี ทั้งครูใหญ่และครูมีความรู้สึกร่วมกันว่า โรงเรียนยังขาดห้องสมุดและบริการห้องสมุดตามมาตรฐานที่ควรจะมีอยู่ในขณะนี้

ในระหว่างที่ทำการสังเกตอยู่ ๓ วัน ไม่ปรากฏว่ามีการใช้หนังสือในห้องสมุดเลย ไม่ปรากฏว่ามีการยืมหนังสือออกจากห้องสมุด นอกจากมีคนขอยืมตำราออกไปจากห้องครูภาษาอังกฤษเมื่อเดือนสิงหาคม และอีกเล่มหนึ่งในเดือนตุลาคมตลอดปีนี้ นอกจากนั้นไม่มีระเบียบที่แสดงว่ามีคนใช้ หรือยืมหนังสือ หรือมีบัตรยืม ซึ่งแสดงว่ามีการใช้หนังสือในห้องสมุด

อุปกรณ์การสอน ปรากฏว่ามีอุปกรณ์การสอนหลายอย่าง รวมทั้งแผนภูมิลูกโลก แผนที่ เครื่องฉายหนัง และเครื่องฉายภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง ๓ เครื่อง แต่มีครูเป็นจำนวนมากที่ไม่ทราบว่ามีอุปกรณ์ดังกล่าว

การสอนวิชาวิทยาศาสตร์

ไม่มีห้องสอนวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่มีการสาธิต นอกจากแผนภูมิชีววิทยาแล้ว ไม่มีภาพผนังใด ๆ และไม่มีเครื่องฉายด้วย

ตามความเป็นจริงแล้ว ครูเหมือนจะมีอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์อยู่บ้าง แต่ครูก็ไม่ทราบ ดังนั้นถ้าครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ไม่ทราบว่ามียุอุปกรณ์การสอนใด ๆ แต่ต้องทำการสอนนักเรียนห้องละ ๔๐ ถึง ๑๒๐ คน (ซึ่งมักจะกระทำกันในทางสอนวิทยาศาสตร์ในระดับ ม.ศ. ๔ และ ม.ศ. ๕) การสอนก็จะเต็มไปด้วยความลำบากยิ่ง นี่จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การสอบได้ผลต่ำมากในการสอนชั้น ม.ศ. ๕ (สอบได้ประมาณ ๓๐-๓๕ %)

สำหรับนักเรียน ม.ศ. ๓ มีการ สาธิตทางวิทยาศาสตร์เป็นเวลา ๒ สัปดาห์ ต่อ ๑ ครั้ง โดยห้องเรียนมีนักเรียนมากกว่า ๔๐ คนต่อครู ๑ คน นักเรียน ม.ศ. ๔ และ ม.ศ. ๕ ได้ทำปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๔๐ คน แต่ละกลุ่มมีครูควบคุม ๑ คน ในวิชาชีววิทยา แม่เหล็ก และไฟฟ้า ไม่มีการปฏิบัติการในห้องทดลอง แต่สำหรับวิชาเคมีมีการปฏิบัติการสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง และวิชากลศาสตร์มีการปฏิบัติการสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง หน่วยการสอนที่ใช้วิธีปฐกถานั้นสำหรับ ม.ศ. ๔ สอนครั้งละ ๑๔๐ คน และ ม.ศ. ๕ ครั้งละ ๘๐ คน โดยสอนวิชาเคมี และชีววิทยา สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง วิชากลศาสตร์และแม่เหล็กไฟฟ้าสัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง

ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในตึกที่กำลังก่อสร้างอยู่ตอน ขนาดกว้าง ๑๐x๔ เมตร และใช้สำหรับนักเรียนทั้ง ม.ศ. ๓ ม.ศ. ๔ และ ม.ศ. ๕ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่จะสร้างขึ้นในตึกใหม่กลับมีขนาดเล็กลงไปอีก ห้องหนึ่งกำหนดไว้บนห้องใต้หลังคา ถ้าหากได้มีการปรึกษากับศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ๖ ขณะนี้อาจจะมีประโยชน์ในการที่จะวางโครงการระยะยาวเพื่อปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์ให้ดีขึ้น

๓. สวัสดิการและ พัฒนาการของนักเรียน

โครงการเพื่อสุขภาพของนักเรียน

ห้องพยาบาลมีพยาบาล ๒ คน คนหนึ่งสำหรับเวลากลางวัน และอีกคนหนึ่งสำหรับกลางคืน เติียงนอนที่มีอยู่เพียง ๕ เติียงนั้นไม่เพียงพอ หน้าต่างในห้องซึ่งมีอยู่

เพียง ๒ บานนั้นหันไปทางทิศที่มีนักเรียนชั้นประถมอยู่ตลอดเวลา พยาบาลแสดงความปรารถนาว่า อยากจะได้ห้องซึ่งอยู่ห่างจากเสียงดัง และอยากให้มีหมอมายาเย็บโรงเรียนอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อตรวจโรคผิวหนัง และฟันเป็นต้น บางครั้งพยาบาลจะทำหน้าที่ตรวจอาหารที่เด็กซื้อรับประทานอาหารกลางวัน นอกจากนั้นยังทำระเบียบเก็บเงินช่วยในท้องพยาบาล งบประมาณประจำปีของโรงเรียนมี ค่ารักษาพยาบาลซึ่งเก็บจากนักเรียนคนละ ๑๐ บาทต่อ ๑ ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน หอพยาบาลยังขาดผ้าห่ม และเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนยานพาหนะที่จะนำนักเรียนส่งโรงพยาบาลในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

การให้คำปรึกษา หรือ การแนะแนว

การให้คำปรึกษาหารือหรือคำแนะนำถือเป็นหน้าที่ทั่วไป ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ทั้ง ๒ แผนก และครูประจำชั้น ไม่มีโครงการแนะแนวหรือให้คำปรึกษาหารือใดๆ ในแผนกประถม

ในชั้นมัธยม การจัดการบริการมุ่งเฉพาะเรื่องการจัดการกับเด็กที่มีความประพฤติเป็นปัญหาเป็นสำคัญ งานที่ต้องใช้เวลาเป็นส่วนใหญ่ในการพบปะนักเรียน และปรึกษากับบิดามารดา และการจัดการเรื่องวินัย คือ

๑. ความประพฤตินักเรียน และการแต่งกาย เช่น ผอมยาว ฯลฯ
๒. การหนีโรงเรียน ขณะนี้มีอยู่ ๒๐ ราย
๓. การใช้เวลาให้เหมาะสม
๔. การสอบตกและเรียนซ้ำ ส่วนมากเป็นนักเรียน ม.ศ. ๑ และ ม.ศ. ๒

มีคณะกรรมการ ๕ คน เรียกว่าคณะกรรมการชั้นมัธยม ซึ่งประชุมกันทุกวันจันทร์ เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความประพฤติเป็นปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการที่จะแก้ไขความยุ่งยากต่าง ๆ นอกจากนั้นกรรมการเหล่านี้จะต้องมีเวลาที่จะพบปะสัมภาษณ์กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

การให้คำปรึกษาหารือมักจะให้กับนักเรียนที่สอบภาษาอังกฤษ เป็นการช่วยให้มีความรู้มากขึ้น เริง และ ส่งเสริมนักเรียนที่เก่ง

ไม่ได้มีการปฐมนิเทศทางวิชาการให้แก่ครูประจำชั้นเกี่ยวกับปรัชญา ความมุ่งหมาย และกระบวนการของการให้คำปรึกษาหรือการแนะแนว ไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดได้รับการฝึกมาแล้ว หรือกำลังได้รับการฝึกให้เป็นผู้ชำนาญการโดยเฉพาะในแขนงนี้ บางครั้งบางคราวครูที่มีอาวุโสจะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแก่ครูที่อ่อนอาวุโส โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเองในการที่เผชิญจัดการกับความต้องการเป็นพิเศษและปัญหาของนักเรียน การปฐมนิเทศและความรู้เบื้องต้นที่ครูใหม่บางคนได้รับมาจากมหาวิทยาลัยและสถาบันฝึกหัดครูต่างๆ ไม่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาโครงการแนะแนว และการให้คำปรึกษาหารือที่ให้ผลทางการศึกษาอย่างดี

เวลาและกำลังกายกำลังใจส่วนใหญ่มักจะใช้ไปในการรักษาวินัย หรือทำงาน “แบบตำรา” เกี่ยวกับสวัสดิภาพ และพัฒนาการของนักเรียน การปฏิบัติดังกล่าวแสดงว่าบริการที่ให้นั้นมีได้เป็นไปตามปรัชญาการศึกษาที่ว่า การแนะแนวควรจะเป็นไปในทำนองที่ส่งเสริมพัฒนาการสร้างสรรค์ และช่วยขจัดข้อขัดแย้งและความข้องคับใจของเด็ก การปฏิบัติแบบโบราณ (dogmatic)ใช้อำนาจเผด็จการ และบังคับ องค์การ นักเรียนมีอยู่แต่ในนาม เพราะถูกบีบและทำให้เกิดความท้อถอย จากอำนาจทางฝ่ายบริหาร

ครูของโรงเรียนได้เข้าร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการแนะแนว และปรึกษาหารือดังต่อไปนี้

๑. การประชุมประจำปีระหว่างแผนกประถมและมัธยม ซึ่งครูทั้งหลายอภิปรายกันถึงปัญหาของนักเรียนชนิดต่าง ๆ

๒. สัมมนาครูใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

๓. สัมมนาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อประเมินผลหลักสูตรและอภิปรายถึงกระบวนการและปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่เกี่ยวกับการจัดการโรงเรียน

นักเรียน ม.ศ. ๓ และ ม.ศ. ๕ จากโรงเรียนนี้เข้าร่วมในการประชุมเพื่อแนะแนวอาชีพที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมนอกหลักสูตร

มีกิจกรรมนอกหลักสูตรหลายอย่างสำหรับนักเรียนประถมตอนปลาย และมัธยม แต่ก็ปรากฏว่ามีนักเรียนสนใจไม่มากนัก

การดนตรีมี (Glee Club) ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน ๕๐ คนจากชั้นมัธยม นักเรียนเก่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดวงดนตรีของโรงเรียน และนักเรียนบางคนเริ่มบทเรียนไวโอลิน โรงเรียนมีการส่งเสริมดนตรีไทย และรำไทยอย่างกว้างขวาง โดยมีครูมาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ในบรรดานักเรียนทั้งหมดมีลูกเสือ ๑๐๖ คน ซึ่งนับว่าไม่เป็นที่นิยมนัก มีทีมบาสเกตบอล ๒ ทีม และมีทีมฟุตบอล ๑ ทีม การที่ไม่มีสนามโรงเรียนในระหว่างการก่อสร้างนี้ทำให้การจัดกีฬาอ่อนลงไป

ชุมนุมภาษาอังกฤษ และชุมนุมไต่เขาที่กำลังเป็นที่นิยมและเข้มแข็งขึ้น

จุดอ่อนที่ควรแก้ไข

๑) นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป ทำให้นักเรียนแต่ละชั้นแออัดมาก ถึงแม้จะสร้างตึกใหม่ ความแออัดนี้ก็ไม่สามารถจะหายไปได้ ถ้าไม่ลดจำนวนนักเรียนที่เข้าใหม่

๒) ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หน้าที่ และจุดประสงค์ทางการศึกษาในการพัฒนาการนิเทศและวิธีการบริหารและการวางโครงการในชั้นมัธยมเสียใหม่

๓) ขาดความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรประถมและมัธยม

๔) ขาดปรัชญาที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเอง ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษา

๕) ไม่มีสถานที่และอุปกรณ์สำหรับสอนศิลปพอ

๖) ขาดห้องสมุด

๗) ห้องทดสอบปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์มีสภาพเลวมาก

๘) นักเรียนชั้น ม.ศ. ๔ และ ๕ ห้องหนึ่ง ๆ มีจำนวนตั้งแต่ ๘๐—๑๒๐ คน ซึ่งมากเกินไป

ข้อเสนอแนะของผู้สำรวจ

๑. ควรมีโครงการที่จะลดจำนวนนักเรียนลง ดังต่อไปนี้

ก. ใน พ.ศ. ๒๕๐๙ ให้ลดจำนวนนักเรียนลงจาก ๒,๖๖๒ คน เหลือ ๒,๔๐๐ คน

ข. ในปี ๒๕๑๐ ให้ลดจำนวนนักเรียนลงเหลือ ๑,๙๗๐ คน

๒. ครูใหญ่และประธานกรรมการโรงเรียน ควรตั้งกรรมการขึ้นเป็นพิเศษ โดยมีจุดประสงค์ที่จะร่างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหน้าที่ ตำแหน่งที่ตั้งของห้องสมุด ตลอดจนแหล่งวัสดุและหนังสือต่าง ๆ ที่จะนำมาเข้าห้องสมุด เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของโรงเรียน

๓. คณะกรรมการโรงเรียน ควรพิจารณาถึงเรื่องเงินเดือนครูอย่างละเอียดถี่ถ้วน การขึ้นเงินเดือน และความมั่นคงในอาชีพครู และควรจัดให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้ครูมี "ขวัญ" ดี และมีประสิทธิภาพในการสอนยิ่งขึ้น

๔. ควรพิจารณาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์การนักเรียนในระดับมัธยม โดยการนิยามและชี้แจงไว้อย่างแจ่มชัด เพื่อว่าองค์การนี้จะได้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และส่งเสริมการวิเริ่มที่ดี การรู้จักตัดสินใจที่ถูกต้อง ตลอดจนการทำหน้าที่ผู้นำที่ได้รับการยกย่องจากนักเรียนทั้งปวง

๕. ควรจะได้มีการทบทวนเกี่ยวกับปรัชญา การจัดและวิธีการในอันที่จะทำการนิเทศการสอนในชั้นมัธยม ในทำนองที่มีการใช้อำนาจและการลงโทษให้น้อยลง และคำนึงถึงการแก้ไขเยียวยาและส่งเสริมการวิเริ่มสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

๕. การวิเคราะห์ของผู้เขียน

๑. การสนองความต้องการเกี่ยวกับสัจการแห่งตน โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาเป็นเวลานานปี และขณะนี้มีนักเรียนสมัครเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปี จนกระทั่งห้องเรียนต่าง ๆ แน่นเกินไป ทำให้คุณภาพในการสอนอ่อนลง ผลของการเรียนจึงปรากฏว่า นักเรียนที่เข้าเรียน ม.ศ. ๑ ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นจำนวน ๒๔๕ คน ในปีต่อมาได้

ลดลงเหลือ ๒๓๗ คน ๗๙ คน และ ๖๔ คนตามลำดับ (ทั้งนี้ไม่นับนักเรียนที่มาเข้าใหม่ หรือที่ตกชั้น) และผลของการสอบไล่ชั้น ม.ศ. ๕ ที่แสดงไว้ในรายงานสอบได้เพียง ๓๐—๓๕%

การที่ผลของการเรียนปรากฏเช่นนี้ นอกจากห้องเรียนแน่นมากแล้ว คุณภาพของการสอนมิได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น การสอนเป็นแบบปาฐกถา และไม่ปรากฏว่ามีการใช้อุปกรณ์หรือกิจกรรมใด สิ่งที่ช่วยการเรียนรู้เช่น ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างเพียงพอ ในด้านสวัสดิภาพของนักเรียน เช่น ห้องพยาบาล และกิจกรรมนอกหลักสูตรก็ถูกปล่อยปละละเลย นักเรียนไม่ได้รับการส่งเสริมทั้งทางด้านวิชาและทางอื่นใด ที่จะช่วยในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตัวเอง หรือให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการแนะแนวเพื่อเลือกอาชีพ หรือให้รู้จักนำตนเองไปในทางที่ถูกต้อง

๒. การสนองความต้องการในค่านิยมมนุษยสัมพันธ์มิได้รับการเน้น ความสำคัญโดยตรง เพราะโรงเรียนมีภาระในค่านอื่นมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีอยู่ค่อนข้างน้อย ครูจะได้พบกับนักเรียนเป็นส่วนตัวก็ต่อเมื่อนักเรียนกระทำผิด องค์การนักเรียนซึ่งนับว่าเป็นองค์การที่นักเรียนจะมีโอกาสฝึกมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ และการทำงานร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยก็มีอยู่แต่ในนาม เพราะถูกบีบบังคับจากฝ่ายบริหารจนกระทั่งไม่สามารถจะตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนเข้าร่วมได้เช่น สโมสรดนตรี และทีมฟุตบอล ก็ให้โอกาสเด็กเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น

๓. การสนองความต้องการทางด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ โรงเรียนมิได้ย้่าความสำคัญเลย เพราะในการสอนวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยในด้านนี้ได้ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลป นักเรียนก็ไม่มีโอกาสปฏิบัติมากนัก นอกจากนั้นนักเรียนยังต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าบำรุงห้องสมุด กีฬา และห้องพยาบาล แต่ก็ไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างเพียงพอ นักเรียนจึงไม่มีโอกาสที่จะได้เห็นตัวอย่างการใช้เงินอย่างมีเหตุผลได้

๔. การสนองความต้องการทางด้านการเป็นพลเมืองดี ไม่ปรากฏว่าได้มีการเน้นความสำคัญในข้อนี้ แม้ว่าจะมีโรงเรียนประจำ นักเรียนก็ไม่มีโอกาสฝึกความเป็นอยู่ตามระบอบประชาธิปไตย การสอนหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม หรือสังคมศึกษา ไม่มีโอกาสปฏิบัติ กิจกรรมนอกหลักสูตรที่มีอยู่ก็ได้รับการสนับสนุน แต่เนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาหลายสิบปี มีนักเรียนเก่าที่ออกไปทำหน้าที่พลเมืองดีและทำประโยชน์อย่างมากมาย นักเรียนที่ศึกษาอยู่ขณะนี้อาจจะเจริญรอยตามนักเรียนเก่าหรือไม่ยังเป็นที่น่าสงสัย สาเหตุสำคัญ คือ นักเรียนโรงเรียนนี้ได้เพิ่มขึ้นทางด้านปริมาณอย่างมากมาย แต่คุณภาพกลับเสื่อมลง เช่นเดียวกับโรงเรียนเป็นจำนวนมากในขณะนี้ ข้อเสนอแนะของคณะผู้สำรวจที่ได้แนะนำให้ลดจำนวนนักเรียนและปรับปรุงคุณภาพการสอนและการอบรมนั้น จึงเป็นข้อที่โรงเรียนทั้งหลายที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้จะ ได้เริ่มพิจารณาตนเองอย่างจริงจังด้วย

โรงเรียนที่ ๓ (๒๕)

๑. ลักษณะและที่ตั้ง

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนราษฎร์ รับเฉพาะนักเรียนหญิงไปมาและประจำ ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนคร ทำการสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึง ม.ศ. ๕ นักเรียนทั้งหมด ๖๖๖ คน มีครู ๕๖ คน

๒. หลักสูตรและการสอน

การสอนในโรงเรียนนี้ถือตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ประสพการณ์ทางการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้ ประกอบไปด้วยการศึกษาออกสถานที่ และการไปชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมนอกหลักสูตรมีน้อยที่สุด ห้องประชุมที่มีอยู่แล้วนับว่ากว้างขวางและจัดไว้อย่างดี หอประชุมที่สร้างใหม่จะเป็นสถานที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถขยายโครงการออกไปได้กว้างขวางกว่าการสอนที่ทำกันอยู่เป็นปกติในห้องเรียนและห้องอ่านหนังสือ

เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงเรียนนี้เน้นความสำคัญของวิชาดนตรีทั้งในหลักสูตร และเป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนที่สนใจด้วย

การสอนวิทยาศาสตร์

มีครูวิทยาศาสตร์ ๓ คน สำหรับ ม.ศ. ๑ ถึง ม.ศ. ๓ และ ๔ คนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรที่สอนมีวิชาเคมี ชีววิทยา กณศาสตร์ และความร้อน แสงเสียง สำหรับ ม.ศ. ๔-๕ โต๊ะใหญ่สำหรับการแสดงปฏิกฤตสาธิตใช้เป็นโต๊ะทดลองให้นักเรียน ม.ศ. ๔-๕ ปฏิบัติการด้วย ห้องเรียนที่ครูสอนด้วยวิธีปฏิกฤตาก็ใช้เป็นห้องทดลองด้วย บริเวณที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ มีน้อยเกินไป

ไม่มีภาพหนัง แต่มีเครื่องฉายภาพนิ่ง โรงเรียนไม่เคยมีอุปกรณ์การสอนจากองค์การที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่น ยูนิส หรือ บี.ไอ.เอส. เลย

ถึงแม้จะมีจุดอ่อนดังกล่าวแล้ว ผลการสอบไล่ก็นับว่าดีมาก เพราะในจำนวนนักเรียนที่สอบ ม.ศ. ๕ แผนกวิชาวิทยาศาสตร์นั้น ๗๕% ได้คะแนนวิทยาศาสตร์มากกว่า ๕๐%

แต่กระนั้นโรงเรียนก็ไม่ควรลดความพยายามที่จะจัดหาครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่ควรจะมีใช้ในห้องทดลองอย่างเพียงพอ ทั้งทางวิชาเคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยาในโอกาสแรกที่จะทำได้ โดยเฉพาะสิ่งแรกที่จะต้องจัดหาคือ ครุภัณฑ์ และโต๊ะปฏิบัติงาน รวมทั้งสิ่งติดตังต่าง ๆ ที่จำเป็น

การสอนภาษาอังกฤษ

การสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ ป. ๕ ถึง ม.ศ. ๕ มีรายการวิชาแตกต่างกันออกไป รวมทั้งการใช้ Oxford Thai and Fries Direct Method นักเรียน ม.ศ. ๓ ของโรงเรียนนี้มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดีกว่านักเรียนที่เข้ามาใหม่ใน ม.ศ. ๔-๕ เสียอีก

หัวหน้าแผนกภาษาอังกฤษมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียน ดังนั้นจึงมีเวลาจำกัดมากที่จะมาทำงานในด้านวิชาภาษาอังกฤษ การประชุมระหว่างครูภาษาอังกฤษไม่มีเลย ครูผู้สอนมีความเห็นว่าหนังสือของแผนกภาษาอังกฤษในห้องสมุดมีไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และเสียใจที่ห้องสมุดเคลื่อนที่ของยูนิสที่เคยมาที่โรงเรียนนี้ก็หยุดไปเสียแล้ว

ครู นักเรียน และคณะกรรมการบริหารของสมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียน ตลอด
งานฝ่ายบริหารของโรงเรียนแสดงความเสียใจที่ในระยะหลังนี้ครูอเมริกันที่เคยส่งมาเป็น ครัง
คราวก็ไม่ได้ส่งมาสอนที่โรงเรียนนี้อีก

วิชาหัตถกรรมศิลป

โรงเรียนไคเริ่มสอนวิชานี้ตั้งแต่ประถม ๗ ถึง ม.ศ. ๓ มีการสอนเย็บปักถักร้อย
การกรว้ การตกแต่งบ้าน การฝีมือ (Handicraft) ห้องเย็บปักถักร้อยมีโต๊ะยาว ม้านั่ง
จักรเย็บผ้า กระจกยาวเต็มตัวสำหรับลองเสื้อ และมีตู้เก็บเครื่องมือเย็บปักถักร้อยต่าง ๆ
ห้องนี้มีลักษณะไม่ใคร่สวยงามนัก และมีบรรยากาศค่อนข้างทึบ

มีการสอนเย็บเสื้อผ้า และมีการแสดงแบบเสื้อเมื่อจบการสอนวิชานี้ จักรเย็บผ้า
ที่มีอยู่ ๕ หลัง บ้างก็เป็นแบบล้าสมัย ควรจะได้จัดหาแบบที่ทันสมัยมาทดแทน ขนาด
ของโต๊ะและม้านั่งไม่ได้ส่วนสักกับขนาดร่างกายของนักเรียน

มีการสอนจักตอกไม้ และการฝีมือ ซึ่งทำขึ้นจากวัสดุราคาถูก

วิชาการกรว้ทำการสอนในห้องซักผ้าของตึกนอนสำหรับนักเรียนประจำ หรือ
สอนบนทางเดินที่มีหลังคาเชื่อมระหว่างตึกต่อตึก เตา และเครื่องกรว้ใช้ตามมาตรฐานชั้น
กลางของชุมชน

ควรจะมีห้องพิเศษสำหรับสอนวิชาหัตถกรรมศิลป เพื่อทำการสอนและกิจกรรม
จะได้ประสานกันอย่างเหมาะสม ครูควรพยายามปรับปรุงตัวเองเพื่อให้คุณภาพของ
การสอนดีขึ้น อุปกรณ์การสอนและวัสดุต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีเพิ่มขึ้นเพื่อให้การทำงาน
ในห้องเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

ห้องสมุด

โรงเรียนนี้มีห้องสมุดสำหรับนักเรียนชั้นประถม และชั้นมัธยมอยู่แยกกัน ห้อง
สมุดชั้นมัธยมประกอบด้วย เก้าอี้ และโต๊ะ เพียงพอที่นักเรียนจะเข้ามานั่งได้ประมาณ ๑๐%
ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โรงเรียนได้เก็บค่าห้องสมุดจากนักเรียนคนละ ๕ บาทต่อปี

ห้องสมุดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมมีครูผู้ดูแล ๒ คน ทั้ง ๒ คนนี้มีหน้าที่ทาง
การสอนอยู่เต็มมือ ครูคนหนึ่งมีประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ และอีกคนหนึ่งเคย
เรียนวิชาบรรณารักษ์มา ๓ วิชา เวลาที่จะปฏิบัติงานทางห้องสมุดนั้นต้องใช้เวลานานกว่า
เรียน เพราะเหตุนี้เองห้องสมุดจึงมีจุดอ่อน ดังต่อไปนี้

๑. ห้องสมุดมิได้เปิดอยู่ตลอดเวลาเรียน

๒. ห้องที่มีอยู่ในห้องสมุด มิได้ ส่งเสริม การเรียน การสอน ใน โรงเรียน หนังสือ
ภาษาอังกฤษยังไม่ได้ทำแคตาล็อก จนกว่าจะมีเวลาที่จะถึงหนังสือที่ล้าสมัยออก

หนังสือภาษาไทยที่มีอยู่นั้นมีจำนวนไม่เป็นสัดส่วนกับวิชาที่บ่งไว้ในหลักสูตร เช่น
ปรัชญา ๑๗ เล่ม วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ๘ เล่ม วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ๘ เล่ม วิชาศิลป
และสุนทราภรณ์ ๓ เล่ม ประวัติศาสตร์ ๑๘๒ เล่ม

๓. การใช้หนังสือในห้องสมุดของครูและนักเรียนมีน้อยมาก และไม่สม่ำเสมอ
บริการห้องสมุดขึ้นอยู่กับเวลาว่างของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้ซึ่งมีเวลาน้อยเกินไปหลังจาก
ได้สอนมาเต็มวัน จึงไม่สามารถจะให้บริการแก่ครูและนักเรียนได้อย่างเต็มที่

๓. สภาพและพัฒนาการของนักเรียน

บริการสุขภาพ มีห้องพยาบาลอยู่ทางมุมสงบแห่งหนึ่งในบริเวณโรงเรียน ห้อง
มีลักษณะเหมาะสม และมีเครื่องประทับครบ มีเตียงนอนอยู่ ๘ เตียง มีห้องตรวจอยู่
ต่างหาก ห้องอาบน้ำ ๑ ห้อง มีห้องรับคนไข้ และทำการรักษาพยาบาลเล็ก ๆ น้อย
มีพยาบาลที่ได้รับการฝึกอย่างดีคนหนึ่งอยู่ประจำ แพทย์ ๑ คน จักษุแพทย์
๑ คน และทันตแพทย์ ๑ คน มาที่โรงเรียน ๑ ครั้ง เพื่อตรวจนักเรียนเป็นประจำ

กิจกรรมนอกหลักสูตร

ที่โรงเรียนนี้นับว่ามีกิจกรรมนอกหลักสูตรน้อย โดยทางนักเรียนทั้งหมด
ตั้งแต่ชั้น ป. ๕ ถึง ม.ศ. ๓ เป็นสมาชิกสภาฯ แต่ในทางปฏิบัติแล้วมิได้มีการ
ประชุมกันเป็นประจำ หรือได้จัดกิจกรรมอย่างเป็นล่ำเป็นสันเลย

นักเรียน ๓๐-๔๐ คน เป็นสมาชิกของ school choir ซึ่งร้องในโบสถ์ของโรงเรียนในวันอาทิตย์

นักเรียน ๒๐ คน เรียนเปียโน ยังมีนักเรียนอีกมาก ที่ต้องการเรียนเปียโน แต่ไม่มีห้องฝึกพอ มีครู ๘ คนมาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสอนวิชานี้หลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง นักเรียนที่เรียนเปียโนและพ้องร่า ต้องเสียเงินค่าสอนพิเศษ สำหรับกิจกรรมประเภทนี้

มีทีมบาสเกตบอล ๓ ทีม ซึ่งเล่นแข่งกันภายในโรงเรียน

ส่วนชุมนุมวิทยาศาสตร์ อังกฤษ และไทย ชุมนุมไต้หวัน และชุมนุมคำนวณ ไม่ปรากฏว่ามีในโรงเรียนนี้

การแนะแนวและให้คำปรึกษาหารือ

นักเรียนส่วนมากของโรงเรียนนี้มาจากครอบครัวข้าราชการ พ่อค้าและอาชีพอื่นๆ อีกหลายอย่าง นับว่ามีนักเรียนที่มีฐานะคนชั้นกลาง และชั้นกลางค่อนข้างสูงปนกัน การที่โรงเรียนรับนักเรียนประจำ ทำให้โรงเรียนนี้ได้รับนักเรียนจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทย

ผู้ช่วยครูใหญ่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การแนะแนว และให้คำปรึกษาหารือแก่นักเรียน นอกจากนั้นครูประจำชั้นและครูประจำวิชาก็ได้ให้คำแนะนำนักเรียนอยู่เสมอ ผู้จัดการและครูใหญ่ใช้เวลามากในการสนองความต้องการและแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน สอนครูและเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการของโรงเรียน

มีการประชุมพิเศษสำหรับนักเรียนใหม่ในตอนต้นปีการศึกษา โดยใช้เวลา ๑ วัน เพื่อให้ความรู้ทั่วไป และคำบอกเล่าต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการเรียนในโรงเรียน มีการอภิปรายและให้คำแนะนำทางวิชาการ ทางการเงิน และปัญหาส่วนตัว ทำความเข้าใจเรื่องกฎ และระเบียบต่าง ๆ นอกจากนั้นการประชุมในห้องประชุม ช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและอุดมคติของโรงเรียนตั้งแต่ต้น

รายงานทั้งหมดของโรงเรียนที่ได้มานี้มาจากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ และครูในโรงเรียนบ้าง และจากการสังเกตความเป็นจริงของคณะกรรมการบ้าง

ในท้ายรายงาน คณะกรรมการได้ชี้ถึงจุดอ่อนที่ควรแก้ไขมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความตึงเครียดและความขัดแย้งในระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทำให้โรงเรียนแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย

๒. หัวหน้าสายวิชาต่างๆ ไม่สามารถที่จะนำครูให้มีความเจริญงอกงามทางวิชาการ หรือทำการทดลองเกี่ยวกับความคิดและวัสดุใหม่ ๆ

๓. การสอนวิทยาศาสตร์ยังอ่อนอยู่ และมีบริเวณที่จำเป็นจะต้องใช้ในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ยังไม่เพียงพอ

๔. วัสดุและหนังสือต่าง ๆ ที่ควรจะมีในห้องสมุด ยังไม่พอเพียงอย่างมาก เมื่อเทียบกับมาตรฐานชั้นสูงของโรงเรียน

๕. ยังขาดกิจกรรมนอกหลักสูตร และผู้สนใจในอันที่จะใช้กิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อช่วยการสอนในห้องเรียนให้สมบูรณ์ หรือช่วยให้นักเรียนประจำมีชีวิตสดชื่นและกระปรี้กระเปร่าขึ้น

๖. สภาพของการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างครูกับฝ่ายบริหารยังมีลักษณะไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจ และทำให้เกิดการชักช้าในการพัฒนาของชุมชนที่มุ่งจะทำงานร่วมกัน

๔. ข้อเสนอแนะของผู้สำรวจ

๑. ควรศึกษาหาสาเหตุอันสำคัญที่ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และจะต้องจัดการกำจัดข้อขัดแย้งอันทำให้ “ขวัญ” (Morale) ของครูเสื่อมลง

๒. ในปีงบประมาณ ๒๕๐๘ นี้ ควรถือว่าการปรับปรุงห้องสมุด และห้องวิทยาศาสตร์มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง

๓. หัวหน้าสายวิชาจะต้องได้รับการกระตุ้น และส่งเสริมให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมครูประจำการ ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อ และให้มีความเจริญทางวิชาการยิ่งขึ้น

๔. โรงเรียนจะต้องกำจัดน้ำเน่าที่ยังขังอยู่ในบริเวณอันเป็นอันตรายต่อ สุขภาพของนักเรียนโดยเร็ว

๕. การวิเคราะห์ของผู้เขียน

๑. การสนองความต้องการเกี่ยวกับสัจการแห่งตน โรงเรียนนั้นนับว่าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในระดับดี สังเกตจากผลการสอน และการสอบไล่ ตลอดจนชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งเป็นที่นิยมของชุมชน แต่ยังมีจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไข คือ

ก. การสอนบางอย่างยังมิได้ปรับปรุงให้ทันสมัย ส่วนมากยังใช้วิธีสอนแบบเก่า คือ สอนแบบปาฐกถาให้นักเรียนท่องจำ ไม่มีอุปกรณ์และกิจกรรม ยังขาดห้องสมุด และการใช้ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องเกษตรศาสตร์

ข. การแนะนำนั้นว่าได้จัดเป็นองค์การที่ถูกต้องตามหลักวิชา หากใช้วิธีเก่าที่เคยทำมาหลายสิบปี และมุ่งเฉพาะเรื่องความประพฤติ มิได้ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพเลย เป็นที่เข้าใจว่าโรงเรียนนี้มุ่งสอนทางวิชาการเพื่อเตรียมนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัย ส่วนเด็กที่ต้องออกเมื่อจบ ม.ศ. ๓ นั้น โรงเรียนมิได้กล่าวถึงการช่วยเหลือ แนะนำหรือปรึกษาหารือเลย

ค. กิจกรรมนอกหลักสูตรมีหลายอย่างพอสมควร แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่ได้ร่วมในกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้จึงมิได้สนองความต้องการและความสนใจของเด็กอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะยังขาดชุมนุมทางวิชาการเกือบทุกแขนง

๒. การสนองความต้องการทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การที่โรงเรียนมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำจะมีลักษณะเหมาะสมที่จะได้มีโอกาสฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างดี ได้ฝึกวินัย การเสียสละ การรู้จักให้และรับ และมีความอดทน การที่เด็กวัยรุ่นได้อยู่ร่วมกันนับว่าเป็นการสนองความต้องการทางสังคมของเด็กด้วย แต่ลักษณะที่ปกครองกันนี้ ไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยนัก เข้าใจว่าทุกอย่างขึ้นกับครูใหญ่หรือครู โดยใช้ระเบียบและความเข้มงวดเป็นเครื่องบังคับ โดยเฉพาะการขาดความสามัคคีของครู ที่ปรากฏตามรายงาน น่าจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ควรจะดีในการฝึกมนุษยสัมพันธ์ เรื่องนี้จึงควรถือเป็นเรื่องสำคัญและแก้ไขเสียในอันดับแรก

๓. การสนองความต้องการทางด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เท่าที่ปรากฏ คือ การสอนวิชาเกษตรกรรมศิลป แต่นอกจากจะสอนให้มีความรู้ และประสบการณ์แล้ว ก็มิได้เน้นถึงการสอนให้รู้จักใช้อย่างประหยัด หรือที่เรียกว่า "Spend wisely" และมีได้เน้นถึง

ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจทางท่านอื่น ๆ เช่น การหาเงินอย่างมีประสิทธิภาพ (earn efficiently) การออมทรัพย์ (save safely) ซึ่งน่าจะได้อสอนในวิชาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิชา วิทยาศาสตร์ วิชาบัญชี วิชาศิลปะ ซึ่งอาจจะได้ความคิด และประสบการณ์เพื่อส่งเสริม ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของเด็กในปัจจุบันและอนาคตได้ การเตรียมตัวเพื่ออาชีพยัง ษาอยู่ทั้งในด้านการใช้วิชาเลือก การให้ความรู้เรื่องอาชีพ ตลอดจนการแนะแนวเพื่อเรียน ต่อ หรือเพื่อประกอบอาชีพ

๔. หน้าที่พลเมืองดี มีการพูดถึงน้อยมาก ไม่ว่าในวิชาที่เรียนในห้องเรียน หรือที่ปฏิบัติจริง จริงอยู่การอยู่ในโรงเรียนประจำที่มีระเบียบอาจจะช่วยให้เด็กได้ฝึกระเบียบ วินัยที่ดี แต่โรงเรียนน่าจะได้ฝึกการมีชีวิตอยู่ในระบอบประชาธิปไตยด้วย เช่น ให้นักเรียน มีส่วนในการออกความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวินัย ตลอดจนมีส่วนในการรักษาระเบียบด้วย การสอนหน้าที่พลเมืองควรใช้ครูที่มีความรู้ และสนใจที่จะสอนให้นักเรียนมีความสามารถ ไม่ใช่เฉพาะในชั้นทฤษฎี แต่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกของสังคมทั้งในโรงเรียนและ ภายนอก ซึ่งจะเป็นการเตรียมตัวให้เด็กออกไปเป็นพลเมืองดีที่ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดีใน ระบอบประชาธิปไตยด้วย

ย่อความท้ายบท

เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของโรงเรียนตามที่เป็นจริงอยู่ในขณะนี้ ว่ามีลักษณะ อย่างไร และโรงเรียนได้เห็นความสำคัญและจัดการสนองความต้องการของวัยรุ่นเพียงใด ผู้เขียนจึงได้เสนอผลการศึกษารายโรงเรียนให้ดูเป็นตัวอย่างไว้ ๓ โรงเรียน โดยเน้น เฉพาะหัวข้อที่กล่าวถึง ลักษณะของโรงเรียน ครู การสอน อุปกรณ์การสอน และการ ส่งเสริมสวัสดิภาพ ตลอดจนพัฒนาการของนักเรียน และลงท้ายด้วยข้อเสนอแนะของผู้ สรรวจและการวิเคราะห์ของผู้เขียน

บทที่ ๔

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปความ

ตามที่ได้ศึกษาเรื่องธรรมชาติและความต้องการของเด็กวัยรุ่น ตลอดจนลักษณะที่โรงเรียนได้สนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นมาแล้วนั้น มีข้อความสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

วัยรุ่นหมายถึงบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๒ ปี ถึง ๒๐ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยม เด็กเหล่านี้มีความสำคัญในฐานะที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคตอันใกล้ ความต้องการของเด็กในวัยนี้ คือการเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านเพื่อให้เข้าใจถึงความรู้ความสามารถของตน รู้จักการประกอบอาชีพตามความเหมาะสม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ตนอยู่นั้น

ความต้องการเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเจริญขึ้นโดยสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิตใจ และเป็นกำลังที่ดีของชาติ โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสนองความต้องการดังกล่าว แต่เท่าที่ปรากฏตามรายงานการสำรวจที่ยกมาให้ดูเป็นตัวอย่างในบทที่ ๓ โรงเรียนส่วนมากยังมุ่งส่งเสริมทางด้านวิชาการ ซึ่งก็ยังปรากฏผลไม่เป็นที่พอใจนัก ความต้องการทางด้านอื่น ๆ มิได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีแนวโน้มว่าบางโรงเรียนได้ริเริ่มบริการที่ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ และสวัสดิการขึ้นบ้างแล้วก็ตามว่าอยู่ในขั้นเริ่ม ยังต้องการการปรับปรุงที่ถูกต้องหลักทางวิชาการ และปฏิบัติด้วยความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่เสนอแนะข้อคิดเห็นและแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อสนองความต้องการที่ยังขาดอยู่

๑. การสนองความต้องการทางสัจการแห่งตน

→ เพื่อช่วยให้เด็กวัยรุ่นเจริญงอกงามทุก ๆ ทางอย่างเต็มที่ โรงเรียนควรจัดบริการ และสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

๑.๑ การซั้่น้ำหนักและส่วนสูงเป็นประจำเพื่อทราบอัตราความเจริญเติบโตทางร่างกายเป็นระยะ ๆ และช่วยให้ครูได้สังเกตและเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในระยะต่าง ๆ ของวัยรุ่น ซึ่งมักจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สังคม และพฤติกรรมของเด็ก

๑.๒ จัดให้มีการตรวจโรคจากนายแพทย์ และเอ็กซเรย์เป็นประจำปี การตรวจจากทันตแพทย์ การฉีดวัคซีน และปลูกฝีด้วยความร่วมมือของกองอนามัยโรงเรียน หลังจากการตรวจโรคแล้ว ควรมีการติดตามผล และจัดให้เด็กได้รับการรักษาตลอดจนการให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือสติปัญญาอีกด้วย

๑.๓ ควรให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขวิทยาส่วนบุคคล เป็นต้นว่า เรื่อง โครงสร้างของร่างกาย อาหาร การสืบพันธุ์ การวนเวียนของโลหิต การติดเชื้อต่าง ๆ ตลอดจนการรู้จักรักษาร่างกายให้สมส่วนโดยการออกกำลังกาย การพักผ่อน และการรับประทานอาหารที่ดี และเพียงพอ

๑.๔ ควรมีห้องพยาบาล โดยมีพยาบาลประกาศนียบัตรอยู่ประจำเพื่อให้การปฐมพยาบาลและการรักษาเล็ก ๆ น้อย ๆ และควรมีเตียงให้ได้อัตราส่วนกับจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ในโรงเรียนด้วย

๑.๕ ควรพยายามหาโอกาสให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการและปัญหาซึ่งมักจะเกิดขึ้นแก่บุคคลในวัยต่าง ๆ รู้จักยอมรับข้อเท็จจริงบางประการ และรู้จักวิธีปฏิบัติต่อเด็กที่อยู่ในความปกครองของตนตามความเหมาะสมของแต่ละวัย ตลอดจนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในอันที่จะช่วยป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่เด็ก

๑.๖ ควรจัดให้มีบริการอาหารกลางวัน (School Lunch) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ และมีสัดส่วนสมดุลย์ตามหลักโภชนาการ ตลอดจนรู้จักประหยัดและพัฒนาสุขนิสัยในการรับประทานอาหาร เพื่อให้บรรลุจุดหมายดังกล่าว โรงเรียนควรมีโรงอาหารหรือจัดสถานที่ส่วนใดส่วนหนึ่งภายในโรงเรียน ให้เป็นที่สำหรับรับประทานอาหาร

อาหารโดยเฉพาะ และในบริเวณนั้นควรจัดท่อน้ำพุสำหรับดื่ม และอ่างล้างมือไว้ เพื่อสร้างสุขนิสัยให้แก่นักเรียน

๑.๗ โรงเรียนควรพยายามจัดส้วมให้เพียงพอแก่จำนวนนักเรียนตามสัดส่วนที่กระทรวงกำหนดไว้ คือ ส้วมหนึ่งที่ต่อจำนวนนักเรียน ๔๐ คน และให้มีการรักษาความสะอาดเป็นประจำ เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความสะอาดทางค่าน้ำกับทั้งให้มีการอบรมคุณเล่ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดจนเกิดเป็นนิสัย

๑.๘ ให้รู้จักคุณภาพแห่งการทำงาน การเล่น และการสังคมกับผู้อื่น การปรับตัวทางอารมณ์ ตลอดจนให้เข้าใจถึงสาเหตุแห่งการที่คนเราขาดการสมคูลย์ทางอารมณ์ และวิธีแก้โดยการศึกษาจากวิชาที่เรียนในหลักสูตร เช่น สุขศึกษา สังคมศึกษา ฯลฯ และการจัดการวางเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมองเห็นข้อปฏิบัติ เข้าใจทั้งคำสอนและเห็นตัวอย่างที่ปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

๑.๙ การสร้างอุปนิสัยที่ดี โดยการสอน อบรม และจัดสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง โดยยึดถือคุณค่าที่สำคัญ คือ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ศาสนา และศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดี ทั้งนี้โดยมีข้อสังเกตว่า ความประพฤติของครูก็ดี ความเชื่อถือของบิดามารากาก็ดี มีอิทธิพลต่อการสร้างอุปนิสัยของเด็กเป็นอันมาก และบางครั้งความเชื่อถือและความประพฤติของบุคคลเหล่านี้อาจจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งครูอาจจะช่วยได้โดยการให้คำแนะนำและปรึกษาหารือ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคิด และยึดถือสิ่งที่มีเหตุผล และเป็นที่ยอมรับของสังคม

๑.๑๐ ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยอาศัยความรู้จากบางวิชาที่เรียนตามหลักสูตร และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน ซึ่งแบ่งเป็น ๓ หมวดใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมหมู่ การกีฬา และกายบริหาร กิจกรรมที่ทำเป็นหมู่ เช่น การร้องเพลง การฟ้อนรำ ดนตรี และละคร การไปค่ายพักแรม กิจกรรมเพื่อนานอดิเรก ซึ่งเด็กอาจจะทำตามลำพัง หรือทำที่บ้านได้ เช่น การฝีมือ การ

เกษตร การประดิษฐ์ว่า เครื่องบินเล็ก เป็นต้น ทั้งนี้โดยโรงเรียนจัดให้มีสนามเล่น โรงพลศึกษา ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นเท่าที่จะทำได้

การจักกิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะสนองความต้องการและความสนใจของเด็กแล้วยังเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฝึกงานด้วยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ฝึกความรับผิดชอบ และฝึกการเป็นผู้นำด้วยความช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาอีกด้วย

๒. การสนองความต้องการทางมนุษยสัมพันธ์

๒.๑ การที่บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ โรงเรียนควรยึดถือหลักข้อนี้เป็นสำคัญโดยการสังเกต ตรวจ และดูแลให้เด็กมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนะนำให้เด็กรู้จักปรับปรุงและส่งเสริมบุคลิกภาพภายนอก เช่น แต่งตัวเหมาะสมกับวัยและโอกาส รู้จักใช้น้ำเสียงที่น่าฟัง มีท่าทางและมารยาทที่น่าดู โดยให้เด็กมีโอกาสพูดอภิปราย รายงานหน้าชั้น และให้มีกิจกรรมแสดงละคร นอกจากนี้ยังส่งสอนอบรมให้เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา และการมีอาชีพที่สมกับอัตภาพ ฝึกให้มีอารมณ์หนักแน่นและมั่นคง มีความสามารถชนะใจผู้อื่น นั่นคือการช่วยให้เขารู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้นั่นเอง

๒.๒ ให้มีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นด้วยความสุภาพอ่อนโยน และรู้จักประนีประนอมในบางโอกาส ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสุข ความรัก การเป็นกันเอง เริ่มต้นตั้งแต่การปฏิบัติของครูใหญ่ ต่อครูและนักเรียน ครูรู้จักวางตนเป็นที่เคารพของเด็ก มีความเห็นอกเห็นใจ และเป็นที่พึ่งได้ทั้งทางวิชาการและปัญหาส่วนตัว

๒.๓ ให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยให้นักเรียนได้ฝึกทำกิจกรรมเป็นหมู่ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น การเรียนแบบหน่วย การศึกษานอกสถานที่ การเล่น และการกีฬา ในกิจกรรมเหล่านี้ครูจะต้องสร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับมารยาท ความเป็นนักกีฬา ความร่วมมือและความเป็นมิตรในหมู่เพื่อนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ ให้นักเรียนเข้าใจว่าการที่จะอยู่ร่วมในสังคมด้วยกันนั้น จะต้องมีการ แลกเปลี่ยนภาวะการเป็นผู้รับและผู้ให้ (give-take relationship) ทั้งทางค่านิยมและน้ำใจ การปฏิบัติเช่นนั้นนอกจากจะสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในระบบประชาธิปไตย คือ การมี สิทธิที่ควบคุมมากับความรับผิดชอบแล้ว ยังแสดงว่าบุคคลผู้นั้นได้ถึงแล้วซึ่งวุฒิภาวะทางสังคม (Social maturity) อีกด้วย ครูจะช่วยสร้างลักษณะดังกล่าวนี้ได้โดยย้ำความสำคัญ และให้ นักเรียนมีโอกาสนับถืออย่างแท้จริง เช่นการร่วมกันทำกิจกรรมให้กับโรงเรียน ร่วมกันทำ กุศล ช่วยกันรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนด้วยการทำดีทางบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

๒.๕ ให้อุจจกรพินเพื่อนมนุษย์ด้วยการเข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องตาม บทบาทของตน เช่น นักเรียนเคารพครูทั้งกายและใจ ยกย่องทั้งต่อหน้าและลับหลัง เชื้อ พัง ช่วยเหลือและรับใช้ตามสมควร ครูเห็นความสำคัญของเด็ก ให้โอกาสเป็นตัวของตัวเอง ให้โอกาสออกความคิดเห็นและรับฟัง ตลอดจนยกย่องในคุณความดี และความสามารถ ต่าง ๆ ด้วย

๒.๖ ให้นักเรียนได้ความคิดในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุข โดยการเน้นให้เห็นความสำคัญข้อนี้ในวิชาที่สอน เช่น วิชาการเรียน สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ บัญชี เป็นต้น รวมทั้งการสร้างทัศนคติที่ดีต่อครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันที่สำคัญอย่าง หนึ่ง ให้มีความภาคภูมิใจในครอบครัว และร่วมกันเจริญอุดมคติของครอบครัว โดยการ ค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว เพื่อหาหนทางที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตในครอบครัวเป็นไปอย่างมีความสุข ตลอดจนสร้าง ทักษะที่จำเป็นในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวทั้งในปัจจุบันและอนาคต ด้วยการรู้จัก ประหยัด การประคองรูปร่างของเครื่องใช้ การรู้จักปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าพอใจแก่บุคคลใน ครอบครัวด้วย

๓. การสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นเพื่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

เมื่อเด็กวัยรุ่นออกจากโรงเรียนแล้ว จุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การมีอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ และการสร้างฐานะสมควรแก่อัตภาพ จริงอยู่เด็กส่วนมาก

ที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมย่อมมีความหวังที่จะเรียนให้จบถึงชั้น ม.ศ. ๕ และเข้ามหาวิทยาลัย
แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่ความเป็นจริงแล้วนักเรียนที่เข้าสอบชั้น ม.ศ. ๕ ในปีการศึกษา ๒๕๐๗
จำนวน ๒๔,๒๘๘ คนนั้น สอบไล่ได้ ๙,๘๘๔ คน และเข้ามหาวิทยาลัยได้ ๖,๔๕๘ คน^(๓๐)
ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า เด็กที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาจะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ
คือ ประเภทที่มุ่งเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย หรือ วิทยาลัยในระดับอุดมศึกษา และประเภท
ที่มุ่งออกประกอบอาชีพ

พวกที่หนึ่ง ซึ่งมุ่งเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยในชั้นอุดมศึกษา
ย่อมเรียนตามหลักสูตร แผนกวิทยาศาสตร์ และศิลป ซึ่งกระทรวงศึกษาได้วางไว้อย่างดี
แล้ว ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงโดยละเอียด

พวกที่สอง ซึ่งมุ่งออกประกอบอาชีพต่าง ๆ นั้น นอกจากโรงเรียนจะ
พิจารณาถึงความต้องการและความสนใจของเด็กแล้ว โรงเรียนยังจะต้องพิจารณาถึงความ
ต้องการของสังคมอีกด้วย

การที่จะจัดนักเรียนทั้งหมดดังกล่าวนี้ไว้ในโรงเรียนเดียวกัน โรงเรียนจะต้อง
เปลี่ยนเป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลแล้วในขณะนี้

เนื่องจากโรงเรียนมัธยมแบบประสม มีจุดประสงค์ที่จะสนอง ความ ต้องการ ทาง
อาชีพของเด็กวัยรุ่นอย่างกว้างขวาง โรงเรียนอาจจัดวิชาอาชีพให้นักเรียนเลือกเรียนได้อย่าง
มากมาย ฉะนั้นจึงควรจัดวิชาเหล่านี้ให้เข้าเป็นหมวดใหญ่ ๆ ผู้เขียนใคร่จะเสนอหมวดวิชา
ให้เลือกเพียง ๕ หมวดคือ

๑. หมวดวิชาการ ประกอบด้วยแผนกศิลป และวิทยาศาสตร์
๒. หมวดเกษตรศิลป ประกอบด้วยโภชนาการ การตกแต่งภายใน การ
ตัดเย็บเสื้อผ้า
๓. หมวดธุรกิจศิลป ประกอบด้วยการบัญชี การพาณิชย์ วิชา
เลขานุการ

(๓๐) กองส่งเสริมและวัดผลการศึกษา กรมวิสามัญศึกษา และสภาการศึกษาแห่งชาติ

๔. หมวดช่างและอุตสาหกรรม ประกอบด้วยวิชา ช่างเครื่องยนต์
ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า-วิทยุ ช่างโลหะ ช่างพิมพ์

๕. หมวดบริการโรงแรมและร้านอาหาร

การสอนเหล่านี้ประกอบไปด้วยลักษณะ ๓ ประการคือ

๑. การสอน
๒. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
๓. การฝึกงานและทักษะ

การแนะแนวอาชีพ

การที่จะจัดสอนและจัดให้นักเรียนรู้จักเลือกตามความเหมาะสมนั้น การแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญมาก โรงเรียนจึงควรมีครูผู้แนะแนว ซึ่งเป็นผู้ได้รับการศึกษา และมีประสบการณ์ทางการแนะแนวมาเพื่อทำการแนะแนวในการเลือกวิชาอาชีพของเด็กโดยวิธีการ ดังต่อไปนี้

๑. นักเรียนทุกคนจะได้รับความช่วยเหลือจากครูผู้แนะแนวในการวางแผนการศึกษามาตั้งแต่ ม.ศ. ๑ เพื่อเป็นแนวทางที่จะเลือกวิชาเรียนไปจนถึง ม.ศ. ๕
๒. นักเรียนมีโอกาสที่จะได้สังเกตการประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ทั้งอาชีพที่ตนสนใจและอาชีพอื่น ๆ ด้วย
๓. นักเรียนแต่ละคนเลือกเรียนวิชาที่ตรงตามความต้องการและเหมาะสมที่จะไปประกอบอาชีพที่ตนเลือก หรือเพื่อที่จะเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย
๔. จัดหมู่ให้นักเรียนที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน และที่มีความสนใจตรงกันให้เรียนร่วมกัน
๕. ให้มีโอกาสได้ฝึกงานตามสถานที่ราชการ องค์กร ร้านค้าและโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้มีประสบการณ์และทักษะพอควรที่จะไปประกอบอาชีพได้
๔. การสนองความต้องการเพื่อความป็นพลเมืองดี

๔.๑ เด็กวัยรุ่นควรได้รับการฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ผลดี การมีวินัยในตนเอง การสร้างนิสัยทางการเรียนที่ดี การรู้จักตัดสินใจอย่างถูกต้อง ความอดทนในการทำงาน และการยอมรับเหตุการณ์และบุคคลตามที่เป็นอยู่ ให้รู้จักเลือกและเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับกำลังกาย สติปัญญา และความสามารถของตน ข้อสำคัญโรงเรียนควรสร้างทัศนคติให้เด็กว่า การเลือกอาชีพใดนั้น ไม่สำคัญเท่ากับว่าผู้นั้นทำได้ดีเพียงใด เพราะไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ถ้าผู้นั้นประกอบอาชีพของตนได้ดีที่สุด ก็ย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมมากเท่านั้น

๔.๒ เด็กวัยรุ่น ควรได้รับการฝึกอบรม และสร้างทัศนคติให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในฐานะที่กำลังศึกษาอยู่ ควรทำหน้าที่ในการเรียนให้ได้ผลดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประพฤติตนอยู่ในโอวาทของบิดามารดา รับผิดชอบเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ และรู้สึกว่าเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งของครอบครัว นอกจากนั้นเด็กควรได้รับการอบรมและฝึกให้รู้จักการสังคมกับเพศตรงข้ามอย่างถูกต้อง ให้เด็กเรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ดีในครอบครัว เนื้อหาเหล่านี้แทรกอยู่ในบางวิชา เช่น วิชาการเรียน อนุชาต ชีววิทยา และสุขศึกษา ครูควรกำกับการสอนในทางที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้

๔.๓ .เด็กวัยรุ่นควรได้รับการฝึกให้รู้หน้าที่ของตนที่มีต่อประเทศชาติ ให้เข้าใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งที่มั่งคั่งสิทธิ และความรับผิดชอบต่อสังคม ควรศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎหมาย ศาสนา ศีลธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ที่จะช่วยให้บุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของชาติ นอกจากนั้น ควรมีความเข้าใจเรื่องความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ ทราบถึงบทบาทและความสำคัญของบริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า ประปา และพลังงานต่าง ๆ และรู้จักใช้บริการเหล่านั้น ตลอดจนการสงวนรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ของชาติด้วย

๔.๕ เด็กวัยรุ่นควรได้รับการสอน ให้เข้าใจ ถึงความสำคัญ ของสัมพันธภาพระหว่างประเทศ ให้มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ และให้ทราบด้วยว่าบุคคลแต่ละคนของชาติแต่ละชาติต่างก็เป็นสมาชิกของโลก ซึ่งจะต้องรับรู้ถึงความเป็นไปในประเทศต่าง ๆ รู้จักช่วยเหลือเมื่อพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งได้รับความเดือดร้อน ตลอดจนถือว่าตนมีหน้าที่ในการช่วยบรรเทาสันติภาพระหว่างประเทศต่าง ๆ ในโลก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ตามที่ผู้เขียนได้เสนอแนะข้อคิดเห็นและการปฏิบัติเพื่อสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นในหัวข้อที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีข้อคิดบางประการเกี่ยวกับผู้บริหาร ทั่วครู หลักสูตร การสอนรวมทั้งสถานที่ อุปกรณ์ ห้องสมุด กิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งผู้เขียนจะนำมากล่าวเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๑. การบริหาร

๑.๑ ผู้บริหาร ควรใช้การบริหารแบบประชาธิปไตย มิใช่แบบอัตตาริปไตย นักการเมืองฝรั่งเศสเคยใช้การปกครองแบบ *Etat, c'est moi* (รัฐนี้คือตัวข้าพเจ้าเอง) ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประเทศฝรั่งเศสต้องเกิดการปฏิวัติครั้งแล้วครั้งเล่า การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันนี้ก็มิสามารถจะดำเนินไปได้ด้วยดี ด้วยวิธีการที่ครูใหญ่คิดว่าโรงเรียนนี้เป็นของตนแต่ผู้เดียว การวางนโยบายโรงเรียนที่ดี การดำเนินงานในโรงเรียนที่ดี ครูใหญ่น่าจะได้มีการประชุมร่วมกับครูในโรงเรียน เพื่อครูทุกคนจะได้มีส่วนในการออกความคิดเห็น และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ครูใหญ่ควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ครูรู้สึกว่าคุณมีความมั่นคง อบอุ่น ปลอดภัย และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ต่างก็รู้สึกว่าคุณมีบทบาทและความรับผิดชอบในการให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนและมีน้ำใจเป็นครูอย่างแท้จริง

๑.๒ คุณภาพทางการบริหาร ผู้บริหารควรคำนึงถึงหลักการบริหารว่าจะต้องพิจารณาคุณภาพทางการบริหาร ถิ่นนี้ถึงความสำคัญทั้งในด้านการปกครอง และวิชาการร่วมกัน ในโรงเรียนใหญ่ที่อาจจะมิได้ช่วยได้ ครูใหญ่ควรจะระลึกถึงว่าโรงเรียน

นั้นยังขาดประสิทธิภาพทางธุรการ หรือวิชาการ เช่นในกรณีที่ครูใหญ่เห็นว่าโรงเรียนอยู่ในระหว่างการขยายชั้นให้สูงขึ้นไปถึงระดับ ม.ศ. ๔-๕ อาจจะพิจารณาผู้ช่วยจากผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการสูง ถ้าครูใหญ่เป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษาสูงอยู่แล้ว อาจเลือกผู้ช่วยที่มีประสบการณ์ทางธุรการและปกครอง ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสม โดยระลึกถึงคุณภาพทางการบริหารเพื่อครูใหญ่จะได้แบ่งความรับผิดชอบ และอำนาจ (Delegation of responsibility and power) ออกไปเพื่อผลดีต่อการบริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

๑.๓ การร่วมมือและประสานงาน เมื่อได้แบ่งอำนาจทั้งทางบริหารและทางวิชาการออกไปเช่นนี้ ควรมีการประชุมย่อยระหว่างสายเป็นประจำ เพื่อให้มีการดำเนินงานสอดคล้องกัน เช่น หัวหน้าสายวิชา ควรมีการประชุมในสายวิชา เพื่อวางนโยบาย ปรับปรุงเนื้อหา การสอน ตลอดจนการใช้อุปกรณ์การสอน และกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้การสอนมีความสัมพันธ์กันทั้งการสอนระหว่างชั้น และการสอนในชั้นเดียวกัน

๑.๔ การนิเทศการศึกษา ควรมีการนิเทศการศึกษาสม่ำเสมอในระดับต่าง ๆ เช่น หัวหน้าวิชาทำการนิเทศการสอนให้แก่ครูในวิชานั้น โดยการประชุมสัมมนา ตรวจสอบบันทึกการสอนให้คำปรึกษา ฯลฯ ครูใหญ่นิเทศครูทางด้านธุรการ การปกครอง และวิชาการ ตลอดจนการขอความร่วมมือจากหน่วยศึกษานิเทศก์จากกรมในกระทรวงศึกษาธิการ

๑.๕ นโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนใหม่แต่ละปี ควรพิจารณาความเหมาะสมทางด้านสถานที่ไม่ให้แออัดเกินไป และกำลังคน หรือชั่วโมงสอนของครูไม่ให้ครูทำงานหนักเกินไป จนกระทั่งเสียผลแก่นักเรียนเป็นส่วนรวม

๒. ครู

๒.๑ ควรส่งเสริมให้ครูมีความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการ ซึ่งอาจจะกระทำได้โดยการส่งเสริมให้ครูลาไปศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิ มีการอบรมในระหว่างประจำการ ตลอดจนการประชุมสัมมนาทั้งในและนอกโรงเรียน

๒.๒ ควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสใช้วิชาการที่ทันสมัย ตามที่ได้เรียน หรือได้รับการอบรมมา โดยการส่งเสริมทั้งการให้กำลังใจ ช่วยสนับสนุนในด้านวัสดุและงบประมาณ ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ

๒.๓ ควรได้รับการส่งเสริม และบำรุงขวัญด้วยการยกย่อง ให้มี โอกาสทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ ได้แบ่งเบาความรับผิดชอบในโรงเรียน ได้รับสวัสดิการและการ ช่วยเหลือด้วยความเห็นอกเห็นใจตลอดจนการเลื่อนชั้น เลื่อนอันดับ สมกับงานที่ได้ปฏิบัติ ไป

๓. สถานที่

๓.๑ การสร้างและปรับปรุงอาคารสถานที่ควรคำนึงถึงจุดประสงค์อันเกิด จากความริเริ่มและจินตนาการของครู มิใช่เน้นความสำคัญของเงินแต่อย่างเดียว ควรให้มีการประสานงานระหว่างครูใหญ่ ครูประจำวิชา และสถาปนิกในการวางแผนการก่อสร้าง โดยเฉพาะเกี่ยวกับห้องที่ต้องการใช้เพื่อการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องเกษตรศาสตร์ ห้องสมุด ห้องศิลปะ ห้องพลศึกษา ห้องพยาบาล เป็นต้น

๓.๒ ควรส่งเสริมให้มีการจัดห้องวิชาเฉพาะอย่าง กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และห้องสมุด ครูที่สอนวิชาต่าง ๆ ควรมี โอกาสพัฒนาห้องเฉพาะวิชาเช่น ห้องสังคมศึกษา ห้องคณิตศาสตร์ ห้องภาษาไทย เป็นต้น

๓.๓ วัสดุภัณฑ์และสิ่งติดขัด การสร้างโรงเรียนและห้องต่าง ๆ ควรคำนึง ถึงวัสดุภัณฑ์และสิ่งติดขัด ซึ่งจำเป็นและมีความมุ่งหมายเฉพาะเพื่อใช้ในวิชาที่จะสอนในห้อง นั้น โดยคำนึงถึงหลักประหยัด มีคุณภาพดี สะดวกในการใช้ และไม่สิ้นเปลืองในการ รักษา

๓.๔ ในการสร้างสถานที่ใหม่ควรพยายามให้เพียงพอแก่จำนวนนักเรียน ปัจจุบัน และวางแผนระยะยาวเพื่อเตรียมรับจำนวนนักเรียนเพิ่มโดยอาศัยสถิติที่มีอยู่แล้ว

๓.๕ ห้องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้น ควรใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า โดยอาศัยการดัดแปลงและเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่

๔. หลักสูตรและการสอน

๔.๑ หลักสูตรเป็นเพียงแนวทางจริงอยู่การสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ใน ขณะนี้ ต้องยึดหลักสูตรที่กระทรวงได้วางไว้เป็นหลัก แต่ครูควรจะใช้หลักสูตรเป็นเพียง

แนะแนะ หรือเครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้นครูควรรู้จักแปลความหมายของหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ให้เหมาะกับลักษณะ ของ เด็กใน ห้องเรียน รวมทั้งลักษณะและความต้องการของท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้โดยมิได้มุ่งหมายที่จะสอนให้จบหลักสูตรในเนื้อหาแต่อย่างเดียว โดยเด็กมิได้เจริญรอกงามไปด้วย

๔.๒ ประมวลการสอน เป็นคู่มือที่ครูควรจะได้ใช้ในการสอนด้วย ถ้ายังมีได้มีผู้กระทำเช่น ครูในโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนควรจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อสร้าง ประมวลการสอนไว้ให้เป็นคู่มือสำหรับครูด้วย

๔.๓ หนังสือเรียน ควรเลือกหนังสือที่ถูกต้อง และมีมาตรฐานดีเล่มเดียว หรือหลายเล่มตามความเหมาะสม ทั้งนี้ควรมีวิจารณ์ณาในการใช้ ครูควรใช้หนังสืออ่าน ประกอบ และหัดให้นักเรียนรู้จักอ่านหนังสือประกอบอย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างนิสัยใน การเรียนรู้ และให้มีจิตใจที่รักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

๔.๔ ครูควรใช้อุปกรณ์ และกิจกรรมในการสอน เพื่อให้เกิดความสนใจ เข้าใจ และนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้

๔.๕ โรงเรียนต่าง ๆ ควรได้รับการสนับสนุนให้ปรับปรุงหลักสูตรเป็น โรงเรียนมัธยมแบบประสม เพื่อสนองความต้องการของเด็กได้กว้างขวางสำหรับเด็กที่มีสติ ปัญญาในระดับต่างกัน และความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ทั้งนี้โดยพิจารณา ถึงความต้องการของท้องถิ่น และความสามารถของโรงเรียนที่จะสนองความต้องการนั้น

๕. ห้องสมุดและอุปกรณ์การสอน

๕.๑ โรงเรียนควรมีห้องสมุดและหนังสือหลายประเภท ให้เหมาะสมกับ เยาวชนที่อยู่โรงเรียนนั้น กับทั้งมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งมีความรู้ในวิชาการห้องสมุด สามารถ ให้คำแนะนำนักเรียน จัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด รักษาและซ่อมแซมหนังสือให้อยู่ในสภาพ ที่ดีอยู่เสมอ

๕.๒ โรงเรียนควรมีเงินค่าบำรุงห้องสมุดที่ได้รับจากเงินงบประมาณประจำ ปี และที่เก็บจากนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งหมดเพื่อใช้ในการจัดซื้อหนังสือ และอุปกรณ์

บรรณานุกรม

การวิจัย, กอง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยเด็กวัยรุ่น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๐๑, ๒๓ หน้า

กมลกริช วัฒนเสถียร "ปัญหาวัยรุ่น" หน้า ๓๑-๓๘ วารสารวันนิติศาสตร์ ๒๕๐๘

เจริญสินการพิมพ์ ๒๕๐๘

กมลกริช วัฒนเสถียร ศาสดาเด็กและเยาวชน การพิมพ์พระนคร ๒๕๐๗, ๑๖๓ หน้า

นาฏเจดีย์ สุมาวงศ์ วัยรุ่น จุลสารสมาคมการศึกษา ฉบับที่ ๕ พิมพ์ครั้งที่ ๒

สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๕, ๗๔ หน้า

บุญถิ่น อัตถากร การสร้างผู้นำของ อนุชนเพื่อกำลังอำนาจและความมั่นคงของชาติ

โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๐๕, ๖๐ หน้า

บุญถิ่น อัตถากร และคณะ แนวโน้มของจำนวนประชากร รายงานเกี่ยวกับปัญหาและ

ความต้องการของเยาวชน พ.ศ. ๒๕๐๗ เล่ม ๑ (ฉบับโรเนียว) ๔๐ หน้า

เผยแพร่การศึกษา, กอง กระทรวงศึกษาธิการ สัมมนาว่าด้วยจริยศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๔

โรงพิมพ์ ร.ส.พ. ๒๕๐๔, ๒๐๘ หน้า

แผนการศึกษาชาติ ๒๕๐๓ หน้า ๓๗๑-๓๘๓ ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ ๒๔๓๕-

๒๕๐๗ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๗

ราชวรานุกุล, พระยา "ประเพณีเลี้ยงลูก" หน้า ๓๕-๔๑ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

กรมศิลปากร ๒๕๐๗

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๖ โรงพิมพ์

การศาสนา ๒๕๐๗, ๑๕๕ หน้า

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ, สถิติการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๕ โรงพิมพ์

การศาสนา ๒๕๐๖, ๑๕๗ หน้า

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาระดับการศึกษา ๒๕๐๔ โรงพิมพ์
การศาสนา ๒๕๐๕ ๒๔๙ หน้า

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ สถิติการศึกษาระดับการศึกษา ๒๔๙๗-๒๕๐๓
โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๔ ๒๔๑ หน้า

วิสามัญ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการศึกษาประจำปี ๒๕๐๖ กรมวิสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. ๒๕๑ หน้า

ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง การแก้ไขเด็กกระทำผิด เอกสารเผยแพร่กิจการของ
ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ๒๕๐๗ โรงพิมพ์วิกรมวิทย ๒๕๐๘, ๑๙ หน้า

ศูนย์การป้องกันอาชญากรรม กระทรวงมหาดไทย รายงานการวิเคราะห์ปัญหาเยาวชน
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ๒๕๐๔ ๓๓ หน้า

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานวางแผนการศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ รายงานเบื้องต้นสำมะโนโรงเรียน ๒๕๐๑ โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๐๘ ๑๗ หน้า

สุกิจ เหล่าสุนทร, ดร. วิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา จุลสารสมาคมการศึกษา
ฉบับที่ ๗ สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ๒๕๐๕, ๑๒๔ หน้า

BIBLIOGRAPHY

- Attagara, B. and Others, *Studies on Population, Health, Nutrition, Food and Agriculture and Reports on Planning For the Needs of Children and Youth in National Development, Thailand, 1964*
 โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ, พระนคร ๒๕๐๘, ๓๘๗ หน้า.
- Bent, Rudyard K., Kronenburg, Henry H., *Principles of Secondary Education*, 4th. ed. McGraw-Hill, New York, 1961, 438 pp.
- Cole, Luella, *Psychology of Adolescence*, Rinehart and Co., New York, 1950, 700 pp.
- Central Statistical Office, National Economic Development Board, *Thailand Population Census 1960 Whole Kingdom*, Central Statistical Office, Bangkok 1962., 64 pp.
- Dreikurs, Rudolf, M.D., *Psychology in the Classroom*, Staples Library of Psychology, London 1957, 237 pp.
- Gesell, Arnold Lucius, *Youth: The Years from Ten to Sixteen*, New York, Harper 1956 542 pp.
- Hurlock, Elizabeth B., *Adolescent Development*, McGraw Hill, New York 1949, 566 pp.
- Jenkins, Gladys Gardner; W.W. Bauer and Helen S. Shacter *Teen-agers*, Chicago, Scott, Joresman, 1955, 288 pp.
- Kuhlen, Raymond, *The Psychology of Adolescent Development*, Harper & Brothers, New York, 1952, 675 pp.
- Mead, Margaret, *Coming of Age in Samoa*, New York, Modern Library, 1953, 304 pp.
- National Association of Secondary - School Principles, *Planning for American Youth*. Washington 6 D.C., 1951, 64 pp.
- Olson, Willard C., *Child Development*, Heath and Company, Boston, 1949, 417 pp.
- Report of Survey Evaluation of Twenty - five Church - Related School in Thailand, September 9 - December 3, 1964, 100 pp. (Mimiographed Copy)*
- Shacter, Helen, G.G. Jenkins, W.W. Bauer, *Into Your Teens*, Chicage, Scott, Foresman 1954, 352 pp.
- Richey, Robert W. *Planning for Teaching* McGraw Hill, New York, 1958, 550 pp.